

ነባራዊ

(Objective)

ከስው ንቃተ ኅሊና ውጭ ያለ ፡ ለሀልውናው የሰዎችን ኅሊና የማይሻ ፡ በራሱ ሕግጋት የሚገዛ ፡ ለስው የዕውቀት ምንጭ የሆነ ማናቸውም ነገር ነባራዊ ይባላል ። ጽንሰ ሐሳብ የጭብጥ ነገሮች ባሕርይና ግንኙነት ከስው ንቃተ ኅሊና ውጭ የሚኖሩ መሆኑን ያመለክታል ።

የስው ሐሳብና ሰው ስለነገሮች ያለው ዕውቀትና አመለካከት የሚመነጨው ሰው ከነባራዊው ወይም ከቁሳዊው ከስተት ጋር በሚያደርገው የተግባር ግንኙነት ነው ። በዚህም ምክንያት ሰው ስለነገሮች ያለው ዕውቀት የሚረጋገጠው በተግባር ላይ እያዋለው ሲሄድና ዕውቀቱም ተጨባጭን ነገር መለወጥ ሲችል ነው ። በዚህም ሂደት ነባራዊ እውነት ይመሠረታል ። ነባራዊ እውነት መኖሩን መቀበልና ማረጋገጥ ደግሞ የቁስአካላዊ ዕውቀት ንድፈ ሐሳብ መሠረት ነው ።

(ነባራዊ እውነትን ፡ እውነታን ይመለከቷል ።)

ነባራዊ ሁኔታ

(Objective Condition)

ነባራዊ ሲባል ነገሮች ፡ ባሕርያቸውና ግንኙነታቸው ከስው ኅሊናና ፍላጎት ውጭ ነፃ ህልውና ያላቸው መሆኑን የሚያሳይ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ሁኔታ ደግሞ አንድ ነገር ወይም ከስተት በአካባቢው ከሚገኙ ነገሮች ጋር ያለውን ግንኙነትና ከዚህም ግንኙነት ውጭ ሊኖር አለመቻሉን ፡ ነገሮችና ከስተቶች ህልውና የሚያገኙበትና ማደግ የሚጀምሩበት አካባቢ መሆኑን የሚያመለክት የፍልስፍና ፈርጅ ነው ።

ነባራዊ ሁኔታ ለማግበራዊ ዕድገት ከሚያስፈልጉት ሁለት ሁኔታዎች አንዱ ነው ።

ለቁሳዊ ፡ ለፖለቲካዊና ለአእምሮአዊ የተፋጠነ ዕድገት ታሪክ አጣጥሎ ምላሽ እንደሚያስፈልጋቸው እድርጎ የሚያቀርባቸው ተግባሮች ፡ እርምጃዎች ፡ ግዴታዎችና ሁኔታዎች እንዲሁም የተፈጥሮ አካባቢዎች ለነባራዊ ሁኔታ በምሳሌነት ሊጠቀሱ ይችላሉ ።

የማግበራዊ አብዮት ነባራዊ ሁኔታዎች ስንል ለአብዮት መፈጠርና ማደግ የሚያስፈልጉና ከሰዎች ኅሊና ውጭ የሚገኙ ሁኔታዎች ማለት ነው ። እነዚህም በአሮጌው ሥርዓት ውስጥ የቀውስ መፈጠርን ፡ የመደብ ቅራኔዎች ማደግንና ከፍተኛ ደረጃ ላይ በመድረስ መፍትሔ የሚያስፈልጋቸው ሆኖ መገኘትን ፡ የአብዮታዊ ሁኔታዎች ተሟልተውና በሰለው መገኘትን ፡ የነዚህም ሁሉ መሠረት የሆነውን በአዲሶቹ የምርት ኃይሎችና በአሮጌዎቹ የምርት ግንኙነቶች መሃከል ያለውን መሠረታዊ አለመጣጣምና ቅራኔን ይይዛሉ ።

ነባራዊ ሁኔታ ጭቁን መደቦች ስለፈለጉት የሚመጣ ወይም ገዥ መደቦች ስለጠሉት የሚቀር ሳይሆን በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች አለመጣጣም መንገድ ነት የሚፈጠር ተጨባጭ የዕድገት ሁኔታ ነው ።

የማግበራዊ አብዮት ነባራዊ ሁኔታዎች አሮጌውን ማግበራዊ ሥርዓት ከውስጥ ሆነው ቢያናጉትም ብቻቸውን ግን የአሮጌውን ሥርዓት መፍረስና የአዲሱን ሥርዓት መተካት እያስከትሉም ። ምክንያቱም የአሮጌው መፍረስና የአዲሱ መገንባት የሰዎችን ንቁና ዓላማ ያለው ተግባራዊ እንቅስቃሴ ውጤት በመሆኑ ነው ። ስለሆነም ነባራዊ ሁኔታዎች የማግበራዊ አብዮት ቅድመ ሁኔታዎች ሲሆኑ አብዮቱን እውን ለማድረግ ግን የተፈላጊዎቹ ኅሊናዊ ሁኔታዎች መሟላት ግዴታ ነው ።

(አብዮትን ፡ ኅሊናዊ ሁኔታን ፡ ተግባርን ይመለከቷል ።)

ነባራዊ ሐሳባዊነት

(Objective Idealism)

ራሱን ጠብቆ በነባራዊነት በመኖር የዓለምን ህልውናና ጠቅላላ ዕድገት የሚገዛ ሐሳብ አለ የሚል የሐሳባዊነት ፍልስፍና ዘርፍ ነው ።

ይህ ፍልስፍና ከጥንት ጀምሮ የነበረና ዛሬም ያለ ሲሆን ከሐሳባዊነትም ፍልስፍና ሁለት ዋና ዋና ዘርፎች መካከል እንደኛው ነው ። ይህን ዘርፍ በማራመድ ከታወቁት ታላላቅ ፈላስፎች መካከል ቀደም ሲል አፍላጠን ፣ በኋላም ደግሞ ሄግል ይገኙበታል ። በተለይ ሄግል ይህን የሐሳባዊነት ፍልስፍና ዘርፍ ብሎያዊ ቅርፁን ሊያስይዘው ችሏል ።

ሐሳባዊነት በአጠቃላይ ከገሊና ቀዳማ ይነት በመነሣት ቁስለካል የገሊና ነፀብራቅ ነው የሚል የፍልስፍና ዘርፍ ነው ። ነባራዊ ሐሳባዊነት በዚህ የሐሳባዊነት አስተምህሮ ላይ በመመርኮስ ነባራዊውን ዓለም የፈጠረው ገሊና በአፍላጠን “ፍጹማዊ መንፈስ” በሄግል ደግሞ “ፍጹማዊ ሐሳብ” በመባል የተሰየመ ፣ የዕውቀትም ሆነ የእውነታ የመ ጀመሪያ መንገድ የሆነውና ፍጹማዊ ጠባይ ያለው ነባራዊ ገሊና ነው ከሚል መሠረተ ሐሳብ ይነሣል ። ከዚህ መሠረተ ሐሳብ በመ ነሣትም በዓለም ውስጥ ያሉ ነገሮችንና ክስ ተቶችን በሙሉ የዚህ “ፍጹማዊ ሐሳብ” ውጤቶች ወይም ፍጥረቶች እንደሆኑ አድርጎ ይወስዳቸዋል ። ቁስለካል ራሱን ችሎ በነባራዊነት የሚገኝ የሐሳብ ዕድገት ውጤት ነው በማለት ማንኛውንም ተፈጥሮአዊ ሆነ ማኅበራዊ ነገርና ክስተት ከዚህ አንፃር ለሙተንተንና ለመተርጎም ይሞከራል ። ህልውናቸውም ሆነ ዕድገታቸው በዚህ ፍጹማዊ ሐሳብ የሚገዛ እንደሆነ ለማሳመን ይጥራል ። ይህ ሐሳባዊነት ነባራዊ የተባለበትም ምክንያት የማንኛውም እውነታ ምንጭ የሆነው ሐሳብ ከስዎች ገሊና ውጭ የሆነና የራሱ ነፃ ህልውና ያለው ነው ብሎ ስለሚያምን ነው ።

ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት እውነታ ነባራዊ እንደሆነና ለህልውናው ሆነ ለዕድገቱ መንገድው በነገሮችና በክስተቶች ውስጥ የሚገኘው ቅራኔ እንደሆነ በመግለጽ ከቁስለካል የተነጠለ ገሊና ሊኖር እንደማይችል

ይልቁንም ገሊና እራሱ የነባራዊው እውነታ ሂደት ውጤት እንደሆነ በማሳየት የነባራዊ ሐሳባዊነትን መነሻ መሠረተ ሐሳብ ከንቁነት አረጋግጧል ። በተጨማሪም ነባራዊ ሐሳባዊ ነት በመጨረሻ ትንታኔ ላይ ይህችን ዓለም የፈጠረ አንድ መለኮታዊ ኃይል እለ ወደ ሚለው አስተሳሰብ በመቃረብ ከሥነ መለኮት ጋር እንደሚሄድና የሃይማኖትን ፍልስፍናዊ መሠረት እንደሚያደላድል አሳይቷል ።

(ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነትን ፣ ገሊናዊ ሐሳባዊነትን ፣ ሄግሊያኒዝምን ፣ አፍላጠንን ይመለከታል ።)

ነባራዊነት

(Objectivism)

ነባራዊነት የሰው ልጅ ትክክለኛ ዕውቀት ለማግኘት በሚያደርገው ጥረት በማኅበራዊና በፖለቲካዊ ጥያቄዎች ላይ ወገናዊ የሆነ አቋም መውሰድ የለበትም የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍና አንድ ገጽታ ነው ። በነባራዊነት አመለካከት ወገናዊነትና ሳይንሳዊነት አብረው አይሄዱም ። ስለሆነም ማንኛውም የኅብረተሰቡንና የተፈጥሮን እንዲሁም በስዎች መካከል ያለውን ግንኙነት በሚመለከት የሚደረገው ጥናት ወገናዊነትን ካሳየ ሳይንሳዊነት የለውም ማለት ነው ።

የነባራዊነት ዓይነተኛ ባሕርይ ሁኔታዎችን ወይም ንድፈ ሐሳባዊ አመለካከትን ከመደብ ወይም ከፓርቲ አመለካከት አንፃር አለማየቱ ነው ። ነባራዊነት ከወገናዊ አመለካከት ውጭ የሆነ እውነት አለ ከሚል አቋም ተነሥቶ በሳይንሳዊ ዕውቀት ላይ የታሪክ ሂደት ተፅዕኖ አያደርግበትም ፣ ሳይንስ ለነገሮች ወገናዊ የሆኑ መደምደሚያዎች ሊሰጥ አይችልም ይላል ። በነባራዊነት ላይ የተመሠረተ የማኅበራዊ ሳይንስ አመለካከት የመደበኛና የመደብ ትግል ፣ የአድጋሪና የተራማጅ ርዕዮተዓለም ትግል መኖሩን አይቀበልም ። አድጋሪና ተራማጅ ማኅበራዊ ኃይሎች የሚያደርጉት ትግል ለማኅበራዊ ችግሮችና ቅራኔዎች መፍቻ መሆኑን አያምንም ።

ከርዕዮተዓለም ትግል አንፃር ነባራዊ ነት የመደብ መሣሪያ የሆነውን መንግሥት ከመደበኛ በላይ እንደሆነና “ሀገርን” በመወከል ቅራኔዎችን አቻቸው የሚኖር

ማኅበራዊ ኃይል እድርገት ይወስደዋል ። ኪነታዊ ሥራዎችንም በሚመለከት “ኪነት ለኪነት ብቻ” የሚለውን አመለካከት በማራመድ ኪነታዊ ሥራዎች የማኅበራዊ ቅሪቴዎችና የኅብረተሰብ ግብረገባዊ ችግሮች ማንፀባረቂያ መሆናቸውን ይክፈላል።

የነባራዊነት አመለካከት ከመደብና ከወገናዊነት ውጭ ነገሮችን ስለሚያይ ገዥ መደቦች የመደብ ትግሉን ለማፈን፣ ጎረቤቶችና አድጋሪ ማኅበራዊ ሥርዓቶችን እንዳሉ ለማቆየት፣ አሳይንሳዊ አመለካከቶች እንዳይጋሉ ለማድረግ የሚያራምዱት የአድጋሪ ፍልስፍና ጽንሰ ሐሳብ ነው ። በዚህም ምክንያት ምንም እንኳን ነባራዊነት ገለልተኛነትን የሚያራምድ መስሎ ቢቀርብም ራሱ ለቡርኻው ርዕዮተዓለም ወገናዊ ነው ። ነባራዊነት በተጨማሪም ዓለም ከሚታዩ ሁኔታዎች የራቀ አመለካከት በመሆኑም አሳይንሳዊ ነው ። ምክንያቱም ግብረተሰብንና ተፈጥሮን ለማወቅ በሰውና በተፈጥሮ እንዲሁም በሰዎች መካከል ያለውን ግንኙነት ለመተርጎም የሚደረግ ጥናት ሁሉ ወገናዊ የሆነ ፍልስፍናዊ መደምደሚያ ከመስጠት የማያልፍ ነው ።

በማርክሳዊ ሌኒኖዊ አመለካከት በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ በተለይ ማኅበራዊ እውነታን ለማወቅና ለመተርጎም የሚደረግ ሳይንሳዊ ጥናት በመጨረሻ ወገናዊ የሆነ መደምደሚያ ይስጣል ። ማርክሲዝም ሌኒኒዝም የማንኛውም ማኅበራዊ ኃይል ድርጊት ከመደብ አንፃር መታየት እንዳለበትና በሂደቶች ውስጥ ዋናው ተዋናይ ማን እንደሆነ፣ ሚናውስ እስከምን ድረስ እንደሆነ እስካልታወቀ ድረስ የነገሮች ትክክለኛ ግንዛቤ እንደማይኖር ያስተምራል ። በመሆኑም ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ወገናዊ የሆነ ሳይንስ ነው ።

(ነባራዊነትን ፣ ወገናዊነትን ፣ የቅሪቴዎች እንድነትና ትግል ሕግን ይመለከታል ።)

ነባራዊ እውነት
(Objective Truth)

እውነታን በትክክል የሚያንፀባርቅ ዕውቀት ፣ ከእውነታ ጋር የሚጣጣምና

የሚሰማማ አስተሳሰብ ማለት ነው ። የሰው አመለካከት የነባራዊ እውነታ ነፀብራቅ በመሆኑ ትክክል ወይም ስህተት ሊሆን ይችላል ። እውነት ግን ትክክለኛ ዕውቀት ማለት ነው ። የዕውቀት እውነትነት ይዘቱ በነባራዊ እውነታ የሚወሰንና ዓለምን በተግባር በምንለውጥበት ሂደት ውስጥ እውነታን በማንፀባረቅ የምናገኘው ነው ። አንድን ሐሳብ እውነት የምንለው ስለ አንድ ነገር ወይም ስለ እውነታ በአእምሮአችን ውስጥ ያለን ግንዛቤ ከዚሁ ነገር ወይም እውነታ ጋር ስምምነትና ተመሳሳይነት ሲኖረው ነው ። በዚህም ጊዜ ያገኘው እውነት ነባራዊ ነው የሚባለው ስለእርሱ ያለን ግንዛቤ የስሜት ፣ የምኞት ወይም የፈጠራ ሳይሆን በእርግጥም ከሐሳባችን ውጭ ስለሚገኘው ነባራዊ እውነታ ምንነት የሚያስረዳን በመሆኑ ነው ። ይህም አባባል እውነት ነባራዊ መሆን እንዳለበት ያሳያል ። ነባራዊው ዓለም እውነት ወይም ውሸት ሊሆን አይችልም ። እውነት ወይም ውሸት ሊሆን የሚችለው እኛ ስለነባራዊው ዓለም ያለን አስተሳሰብ ነው ።

ሐሳባዊ ፈላስፎች ሐሳብ እራሱን የቻለ ነባራዊነት እንዳለው አድርገው በመቁጠራቸው የነባራዊ እውነት ዋና መመዘኛ ነጥብ ሐሳብ ከሐሳብ ጋር መስማማቱ ነው ብለው ያምናሉ ። ማለትም ሐሳብ ከሐሳብ ጋር ከተቃረነ ሐሳቡ ራሱን የሚያፈርስ ይሆናልና ሐሳቡ ነባራዊነት ሊኖረው አይችልም ይላሉ ። ለምሳሌ ትንሽ ክትልቅ ይበልጣል ብንል አባባሉ ራሱን የሚቃረን በመሆኑ የሚያመሰክተው ነባራዊ ነገር ወይም ሁኔታ አይኖርም ። ትንሹ ትልቁን በልጦ ሊኖር የማይችለው ከአስተሳሰብ ሕግጋት ጋር ስለማይጣጣም ነው በማለት ሐሳባዊ ፈላስፎች የእውነትን ነባራዊነት መመዘኛ የሚያደርጉት አስተሳሰብ ከሐሳብ ቅሪቴ የመጽዳቱን ነጥብ ነው ።

በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፍልስፍና የእውነት ነባራዊነት የሚወሰነው ሐሳብ ከሐሳብ ጋር በመስማማቱ ብቻ አይደለም ። ቁምነገሩ የእውነት ነባራዊነት ምንጩ ከሐሳብ ውጭ ስለሚገኘው ነገር ትክክለኛ ግንዛቤ መሆኑ ነው ። ማንኛውም ሐሳብ ከቅሪቴ የጻጸ በመሆኑ ብቻ ነባራዊ እውነት ነው ማለት አይደለም ። የፈጠራ ሐሳብ ወይም ምኞት ከቅሪቴ የጻጸ ቢሆንም እንደ እውነት አይወሰድም ። ነባራዊ

እውነት የሚያመለክተው የሐሳቡን ይዘት ብቻ ሳይሆን ሐሳቡ የእውነት ትክክለኛ ግንዛቤ መሆኑንም ጭምር ነው። ሐሳባችን የእውነት ትክክለኛ ግንዛቤ የመሆኑ ጉዳይ የሚረጋገጠው በተግባር በመሆኑ ግርክሲዝም ተግባርን የዕውቀት መሠረት፣ ዓላማና የእውነት መመዘኛ አድርጎ ይወስዳል። ስለእንደ ሰው ማንነት ትክክለኛ መረጃ የምናገኘው ሰውየው ስለ ራሱ በሚነግረንና ስለ ራሱም ካለው እስተሳሰብ ሳይሆን በተግባሩ እግዛዜነት እንደመሆኑ የዕውቀትም እውነትነት የሚወሰነው በሐሳብ ሳይሆን በነባራዊነቱ ነው። ይህም ነባራዊነቱ በተግባር የሚገለጽና የሚረጋገጥ ነው።

(ዕውቀትን ፣ ተግባርን ይመለከቷል።)

ነባራዊ ዕውቀት

(Objective Knowledge)

ይዘቱ በነባራዊ እውነታ የሚወሰን ፣ ነባራዊ እውነታን በትክክል የሚያንፀባርቅ ስለሆነም በማሳበራዊ ተግባር ላይ የሚመሠረትና ዓላማውም የተግባር መመሪያ ሆኖ የሚያገለግል ዕውቀት ማለት ነው። ይህም በመሆኑ ይዘቱ በዐዋቂው ግለሰብ የማይወሰን ዕውቀት ነው። ነባራዊ ዕውቀት ተጨባጭን ሁኔታ የሚያስረዳ ፣ ምሥጢሩንም በትክክል ለመመርመር የሚጥር ሲሆን ዓይነተኛ ጠባይም ነገሮችንና ክስተቶችን ከዕድገትና ክእንቅስቃሴያቸው ሕግጋት እንጻር መገንዘቡ ነው። የዕውቀትን ነባራዊነት ለመረዳት የሚቻለው ክስተት ሐሳብና ፍላጎት ውጭ የሚገኙ ክስተቶችንና ነገሮችን የሚመለከት በመሆኑ ነው። በእውነታ ውስጥ የሚገኙ ነገሮች ዘፍላጎታችን እንደማይመሩ ሁሉ ስለነሱ ትክክለኛ ግንዛቤ ሊኖረን የሚችለውም ጭናላጎታችን እንጻር ስንመለከታቸው ሳይሆን በሚገዙበት ሕግጋት እንጻር ስናጠናቸው ብቻ ነው። ነባራዊ ዕውቀት የነባራዊ እውነታ ግንዛቤ በመሆኑ ረቂቅ ይዘት ቢኖረውም ከሕዋሳት መረጃዎች ጋር የተያያዘና ከነርሱም የሚጀምር ነው።

ዕውቀት ጎሊናዊ (ጎሊናን ብቻ የሚመለከት) ነው የሚሉ ፈላስፎች ከተከሰቱ ጀምሮ ትክክለኛ ዕውቀት ነባራዊ መሆኑን ማሳየት

እስፈልጎል ፣ ምክንያቱም ዕውቀት እውነት የሚሆነው ለተግባርም የሚያገለግለው በነባራዊነቱ ነው። ዕውቀት ጎሊናዊ ነው ባዮቹ ፈላስፎች ስለዕውቀት ጎሊናዊነት ሲያስረዱ ነገሮችን የምንለያቸው በቀለም ፣ በክብደት ፣ በሽታ ፣ በቅርፅ ወዘተ... ሲሆን እነዚህ የነገሮች ባሕርያት ደግሞ ሐሳብ ወይም ሕውሰታ ናቸው ፣ በሐሳባችን ውስጥ ያሉ እንጂ ክጎሊናቸን ውጭ ቀለም ፣ ክብደት ፣ ሽታ ወዘተ... በነባራዊነት የሚገኙ እይደሉም ፣ ስለዚህም ዕውቀት የነዚህ ጎሊናዊ ክስተቶች ግንዛቤ እንጂ የነባራዊ እውነታ ግንዛቤ አይደለም ይላሉ ። አባባሉ ነባራዊ እውነታ ከንቃት ጎሊናቸን ውጭ የማይገኝና ሊታወቅ የማይቻል ፣ የምናውቀውም በሐሳባችን ውስጥ ያሉትን ሁኔታዎች በመሆኑ ዕውቀት ነባራዊነት ሊኖረው አይችልም ከማለት የሚዘል እይደለም።

በግርክሳዊ የዕውቀት ንድፈ ሐሳብ አንጻር ዕውቀትን ወደ ሐሳብ ብቻ አዙሮ የጎሊና ግንዛቤ ማድረግ የዕውቀትን ምንነት መዘንጋት ነው። ስለእውነታ ያለን አመለካከት በሐሳባችን ውስጥ የሚገኝ ቢሆንም ቁምነገሩ ግን ሐሳቦች እራሳቸውን የቻሉ ሁኔታዎች እንዳለመሆናቸውና የሚያመለክቱትም እራሳቸውን ሳይሆን ከእነርሱ ውጭ የሚገኘውን እውነታ እንደሆነ መረዳቱ ነው። ለምሳሌ ወንበር ስንል ይህ ሐሳብ ነው ፣ ሆኖም በሐሳብነቱ ብቻ የራሱ ህልውና ያለው ሳይሆን ከሐሳባችን ውጭ ያለውን ወንበር የሚያመለክት ነው። ይህም የሚያስረዳን ሐሳብ የሚገልጸው የራሱን የሐሳብ ክስተቶችን ሳይሆን የነዚህ የሐሳብ ክስተቶች ምንጭ ነባራዊው እውነታ መሆኑን ነው። ሐሳብ የነባራዊ እውነታ ነፀብራቅ በመሆኑ የምናውቀው የሐሳብ ሁኔታዎችን ሳይሆን የነባራዊውን እውነታ ምንነት ነው። የዕውቀት ነባራዊነት መሠረቱ የእውነታ ነፀብራቅነቱ ነው። ለምሳሌ ደመና የዝናብ መንገድ ነው ስንል ለጎሊናዊ ፈላስፎች ይህ ነባራዊ ዕውቀት እይደለም ፣ በእነርሱ አባባል መንገድ ስንል ደመና ወደ ዝናብ እንዴት እንደሚቀየር ሳይሆን ከልምድ የተነሣ የደመናና የዝናብ ሐሳብ በእንጎላችን ውስጥ መያያዛቸውን መግለጻችን ብቻ ነው ፣ መንገድ ያልነው ነባራዊ ግንኙነትን ሳይሆን በሐሳባችን ውስጥ

ያለውን ግንኙነት ነው። የዚህ አባባል መሠረታዊ ስህተት ሐሳብ በእውነታ ውስጥ የሚገኙ ሁኔታዎችና ሕጎች ነፃብራቅ መሆኑንና ምክንያት ሲባል የሁለት ሐሳቦች መያያዝ ከሆነ የሐሳቦች መያያዝ ምክንያት ደግሞ በእውነታ ውስጥ የሚገኙ ክስተቶች መያያዝ ነው። ነባራዊ ዕውቀት የተባለውም የሐሳቦች ግንኙነቶች ከነባራዊው ሁኔታ የሚመነጨ በመሆኑ ነው።

(አንገራዊና ፍጹሟዊ ዕውነትን ፣ ገሊናዊ ሐሳባዊነትን ይመለከታል።)

ነባር ካፒታል

(Fixed Capital)

በአንድ ሂደት ምርት ውስጥ አሴቲን ሙሉ በሙሉ ሳይሆን በከፊል ወደሚመረተው ሸቀጥ በማስተላለፍ ሸቀጡ ከተሸጠ በኋላ በገንዘብ መልክ ወደ ቡርዥዚው የሚመለሰው የምርታዊ ካፒታል ክፍል ነው።

በነባር ካፒታል ውስጥ የሚጠቃለሉት እንደ ሕንፃዎች፣ እንደ ልዩ ልዩ ማሽኖች፣ እንደ ግንጋጎች ዕቃዎችና የመሳሰሉት ነገሮች ናቸው። እነዚህ ነገሮች እንደ ጊዜ ከተገዙ ወይንም ከተሠሩ በኋላ ከሞላ ጉደል ረዘም ላለ ጊዜ በምርት ከገዋኔ ውስጥ የሚቆዩ በመሆናቸው እሴታቸውን ሙሉ በሙሉ አስተላልፈው የሚጨርሱት ባንድ የምርት ሂደት ውስጥ ሳይሆን ከዚያ በላይ በሆኑ የምርት ሂደቶች ውስጥ ነው።

ለምሳሌ አንድ ለሃያ ዓመት ጊዜ የሚያገለግል ማሽን ብንገዛ ይህ ማሽን በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ወደ አዲሱ ሸቀጥ የሚያስተላልፈው የእሴት መጠን በአማካይ 1/20ኛ ወይንም አምስት ከመቶ ያህሉን ብቻ ነው ማለት ነው።

ካፒታልን በነባርና በተዘዋዋሪ ካፒታል ክፍሉ መመልከቱ የሚጠቅመው በካፒታል መገለባበጥ ፍጥነት ላይ የተለያዩ የምርታዊ ካፒታል ክፍሎች ያላቸውን የተለያዩ ሚናዎች ለማጠና የሚያስችል በመሆኑ ነው።

ለምሳሌ ከላይ የጠቀስነው ማሽን እሴት በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ አምስት ከመቶ ያህሉ ብቻ ወደአዲሱ ሸቀጥ ሲተላለፍና

ሙሉ በሙሉ እሴቱን ለማስተላለፍ የ20 ዓመት ጊዜ ሲፈጅበት ጥሬ ዕቃዎች ግን በአንድ የምርት ዑደት ውስጥ እሴታቸውን ሙሉ በሙሉ ወደአዲሱ ሸቀጥ ስለሚያስተላልፉ በካፒታሉ የመገለባበጥ ፍጥነት ውስጥ ተመሳሳይ ቦታ ሊሰጣቸው አይችልም።

በመሆኑም በማርከሳዊ ሌኒኖዊ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የዚህ ዓይነቱ የካፒታል አከፋፈል መሠረት የምርታዊ ካፒታሉ የተለያዩ ክፍሎች እሴታቸውን አዲስ ወደተመረተው ሸቀጥ የሚያስተላልፉበት የተለያዩ ባሕርይ ያላቸው መሆኑ ሲሆን፣ ካፒታልን በቋሚና በተለዋዋጭ ካፒታል የመክፈሉ መሠረት ደግሞ የተለያዩ የካፒታል ክፍሎች በእሴትና በተረፈ እሴት አመራረት ረገድ ያላቸው የተለያዩ ሚናዎች ነው።

የቡርዥ ኢኮኖሚስቶች ግን ካፒታልን በነባርና በተዘዋዋሪ ካፒታል ብቻ የሚከፍሉበት መሠረታዊ ምክንያት የቡርዥዚው ትርፍ ምንጭ ያልተከፈለ የወገአደሩ የሥራ ጊዜ መሆኑን ለመሸፈን ነው።

(ተዘዋዋሪ ካፒታልን ይመለከታል።)

ነገድ

(Tribe)

የጥንታዊ ጋርዮሽ ሥርዓት ዓይነተኛ ባሕርይ የሆነ የማገበረሰብ ቅርፅ ነው። በዚህ ወቅት በሰዎች መሀከል በወል ሠርቶ የመከፋፈልና የእኩልነት ግንኙነት ቢኖርም እያንዳንዱ ነገድ ከሌላው ነገድ በሚኖርበት አካባቢ ፣ በባህሉና በቋንቋው የሚለይ ነበር። አንድ ሰው የአንድ ነገድ አባል መሆኑ ብቻ ከቀሩት የነገዱ አባላት ጋር እኩል የባለቤትነት ፣ ከምርቱ የመክፈልና በማገበራዊ ሕይወት ውስጥ የመሳተፍ መብት ነበረው። የወል ግንኙነት በሸቀጥ ግንኙነት መተካቱ ነገዶች ፈርሰው ወደ ብሔረሰብነት እንዲለወጡ አድርጓቸዋል።

የነገድ አባላት እንደጉሳ አባላት በደምና በሥጋ ዝምድና ላይ የተመሠረተ ግንኙነት ያላቸው ሳይሆን ግንኙነታቸው በኢኮኖሚያዊ ፣ በባህላዊና በአካባቢያዊ አንድነት ላይ የተገነባ ነው። ስለሆነም ነገድ የጉሳ ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ነው። ነገድ የጥንታዊ ጋር

የሽ ሥርዓት ዓይነተኛ ባሕርይ ቢሆንም አሁን ባለንበት ዘመን በአንዳንድ ጎሳ ቀር ሀገሮች ውስጥ የሚታይ ክስተት ነው።

(ጉሳን ፣ ብሔረሰብን ፣ ብሔርን ይመለከታል።)

ነጭ ዋርድዮች (White Guards)

በ1906 በፈላጎድ ውስጥ ይካሄድ የነበረውን አብዮታዊ እንቅስቃሴ ለማፈንና ለማክከፍ ሲባል የተፈጠረ የቡርሻ ፖሊስ ሠራዊት ነው። አባላቱ ነጭ ዋርድዮች የተባሉበትም ምክንያት መለያ ቸው በከንዳቸው ላይ የሚያደርጉት ነጭ ጨርቅ ስለነበር ነው። በልግድ ነጭ የወግ አጥባቂነትና የፀረ አብዮት ምልክት ሲሆን ቀይ ደግሞ በአንጻሩ የአብዮትና የአብዮተኞች ምልክት ነው።

ከጊዜ በኋላ ግን ነጭ ዋርድዮች የሚለው ስያሜ ከነዚያ የፈላጎድ ፀረ አብዮት ፖሊሶች አልፎ በአጠቃላይ አብዮት ለመቀላቀል የተዳጁ ብሔረተኛ ወታደራዊ ድርጅቶች ከዚያም አልፎ የግንኛውም ፀረ አብዮተኛ ወይም ግለሰብ መጠሪያ እየሆነ ሄደ።

ለምሳሌ በ1918 እና በ1919 በሶቭየት ጎብረት በተካሄደው የፈላጎድ በርስ ጦርነት ፣ በአድጋሪ የውጭ መንግሥታት እየተረዱ አብዮቱን ለመቀላቀልና የቡርሻዚውንና የመሪት ከበርቴውን ሥርዓት ለመመለስ ከፍተኛ የትጥቅ ትግል ያካሄዱት ነጭ ዋርድዮች ናቸው። በዚህም ትግላቸው በብዙ በታዎች ጊዜያዊ ድሎችን በማግኘት ከፍተኛ ሽብር ቢያካሂዱም የሶቭየትን ሥልጣን ለመጣል አልቻሉም። የሩሲያ ሠራተኛ ሕዝብ በሌኒን በተመራው ኮሚኒስት ፓርቲ ግንባር ቀደም መሪነት ታላቅ መሥዋዕትነት የጠየቀ ተጋድሎ በግድረግ ነጭ ዋርድዮችን ድል በመምታትና ከሀገር በማስወጣት ሕዝባዊውን አብዮት ከቅልበሳ አደጋ አድኗል።

(አብዮታዊ ጦርን ፣ ሕዝባዊ ሠራዊትን ይመለከታል።)

ነጽሮት (Contemplation)

አተኩር ግዮት ፣ ግለተዋል ፣ መርመር ፣ መልክት ፣

በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ነጽሮት የለው ልጅ ዕውቀት የሚደርስበት ከፍተኛ ደረጃ ሆኖ ታይቷል። ሐሳብ ከፍጹሟዊ እውነት ላይ ሲደርስ ከዕውቀት ተደራጊ ጋር ሊጥረው የሚችለው ግንኙነት የነጽሮት ግንኙነት ብቻ ነው። ግለት የዕውቀት ግብ ተገባር እንዳልሆነ ግመልክት ነው። በዚህ አመለካከት እውነትን ግዮት ለሰው ልጅ ተገቢ የሆነና እራሱን የቻለ ፋይዳ ነው። ንድፈ ሐሳብንና ተገባርን የሚለያይ በመሆኑ አጭር ከሥራ መሠረቱ ሐሳባዊ ነው።

ይህን አጭር ግርክሲዝም በጥበቅ ተዋግተታል። ቅድመ ግርክሳዊ ቱላካላውያን ጭምር የዕውቀት ግብ የእውነት ነጽሮት ነው ብለው ያምኑ ስለነበር በአጠቃላይ ለተገባር የነበራቸውን ንቅት የሚያንፀባርቅ ነው። አጭሩም የሚገልጸው የተሳሳተ ሥነ ዕውቀትን ነበር ፣ ሰው የሚኖርበትን ዓለም የሚፈጥር ፣ የዕውቀትን ተደራጊዎች የሚቀርፅ ፣ እራሱ ተገባር መሆኑን ባለመረዳት በዕውቀትና በተገባር መካከል ያለውን የቅርብ ግንኙነት ለመመልከት አልቻሉም። ግወቅ ግለት እውነትን መመልከት ላይሆን በተገባር እውነታን በመለወጥ ውስጣዊ ሕጎችን ይፋ ግውጣት መሆኑን በማሳየቱ ነው ግርክሲዝም በሥነ ዕውቀት ውስጥ አዲስ አመለካከትን ሊያመነጭ የቻለው።

(ሥነ ዕውቀትን ፣ ተገባርን ይመለከታል።)

ነፀብራች (Reflection)

የጌዳሌከቲካዊ ቱስአካልነት ሥነ ዕውቀት መሠረታዊ ጽንሰ ሐሳብ ነው። የነፀብራች ልቡናዊ ፍቺ ከግንኛውም ቱስአካላዊ የግንፀባረቅ ሁኔታ የተለየ ነው። ልቡናዊ ነፀብራች የሚለየው በእንስሳትና በሰው አንጻር ባራቲ ሕግነት ላይ ነገሮች የሚፈጥሩት ተፅዕኖ በአንጎል ውስጥ ወደነገሮች ምስል በመቀየር የነገሮችን ገቢናዊ ጥያቄ በመቅረብ ነው። እነዚህ ምስሎች የሰውንና የእን

ሰላን እንቅስቃሴ በመምራት አካባቢውን ንቁ በሆነ መንገድ እንዲጸሰሱ ይረዷቸዋል ። የልባዊ ነፀብራቅ ዋናው መለያ ጠባይ ያለው ነባራዊ ፍቅር ወይም መልክነት ነው ። በአንጎላችን ውስጥ የሚቀረፀው የነገሮች ምስል የነገሮች ጎሊናዊ ግልባጭ በመሆኑ ነባራዊነት የለውም ። ነባራዊነት ስለሌለውም ነው ከሱ ውጭ ስላለው ነገር የማመልከት ፣ የመገለጽ ሚና ሊጫወት የሚችለው ። ዋናውን ማለትም ምንጩን አመልካች የሚሆነውም የሐሳብ ግልባጭ በመሆኑ ነው ።

የነፀብራቅን ንድፈ ሐሳብ መሠረታዊ የሚያደርገው የዕውቀትንና የኑባራን ምንነት መግለጽና የሐሳባውያንን አጠቃላይ አመለካከት ማረጋገጥ ነው። ነባራዊ ሐሳባውያን ሐሳብ ራሱን ችሎ በነባራዊነት ይኖራል ለማለት የብቁት የሐሳብን ነፀብራቅነት በመካድ ነው ። ምክንያቱም ነፀብራቅ ማለት በሐሳብ ውስጥ የተቀረፀ ቅጅ ማለት በመሆኑ ቅጅው ዋናነት እንደሌለው ፣ ነገሮችም ከሱ ውጭ በነባራዊ ነት አንዳሉ የሚገልጽ ነው ። ስለዚህም የነፀብራቅ ንድፈ ሐሳብ የቀስአካልን ነባራዊነትና የዕውቀትን ምንጭነት ያረጋግጣል ። ጎሊናዊ ሐሳባውያን በበኩላቸው ሐሳብን ጎሊናዊ ብቻ በማድረግ ከውጭ ዓለም ጋር ሊመሳሰል አይችልም ያሉት የሐሳብን ነፀብራቅነት በመካድ ነው ። ነፀብራቅ ቅጅ(ኮፒ) እስከሆነ ድረስ ከዋናው ጋር ተመሳሳይነት ይኖረዋል ። የተንፀባራቂውና የአንፀባራቂው መመሳሰል የዕውቀትን ነባራዊነት ያረጋግጣል ። አንዲሁም ዕውቀት ፍጹማዊ ወይም አንፃራዊ ነው ለሚለው ጥያቄ የነፀብራቅ ንድፈ ሐሳብ ዲያሌክቲካዊ መልስ ይሰጣል ። የሚንፀባረቅ ነገር ሁሉ ከፈላዊ ነው ፣ ሆኖም ከፊል አካል ማለት በመሆኑ የተንፀባረቀው የነባራዊው አካልና በዚህም የተነሣ ነባራዊነት ያለው ነው ። በከፊልነቱም ሊባዛ ፣ ሊጻመር ይችላል ። በመሆኑም ትክክለኛው መልስ ዕውቀት ፍጹማዊ ወይም አንፃራዊ ነው የሚለው ሳይሆን ዕውቀት በየጊዜው የሚያድግ ታሪካዊ ባሕርይ ያለው መሆኑን የሚያስረዳው ነው ።

(አንፃራዊና ፍጹማዊ እውነትን ፣ ነባራዊ ሐሳባዊነትን ፣ ጎሊናዊ ሐሳባዊነትን ፣ ቁስአካልን ፣ ተግባርን ፣ እርቅቆትን ይመለከታል ።)

ነፃነት

(Freedom)

የሰው ልጅ ከተፈጥሮአዊና ከማኅበራዊ ሕግጋት በመነሣት ፍላጎቱንና ዓላማውን ለማሟላት አስፈላጊውን ርምጃ የመውሰድ ችሎታው ነፃነት ይባላል ። ነፃነት ፍጹማዊ ሳይሆን አንፃራዊ ፣ ረቂቅ ወይም ሐሳባዊ ሳይሆን ተጨባጭ ነው ። በአንድ ታሪካዊ ወቅት ሰዎች የሚኖራቸው ነፃነት በምርት ኃይሎች ዕድገትና ሰዎች ስለተፈጥሮአዊና ማኅበራዊ ተጨባጭ ሕግጋት ባላቸው ግንዛቤ ደረጃ እንዲሁም ባሉበት ኅብረተሰብ ፖለቲካዊ ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ይዘት ይወሰናል ። በሌላ በኩል ነፃነት አንድ ሀገር የግዛት እንደነበረና ብሔራዊ ክብር በሌላ ኃይል ተፅዕኖ ሥር ሳይወድቅ ህልውናውን አስከብሮ ራሱን በራሱ መምራቱን ያመለክታል ።

ነፃነት የሰውን ልጅ ከዲያሌክቲካዊ ሕግጋት ተገዥነት አያድነውም ። ሆኖም የእነዚህን ተጨባጭ ሕግጋት ውስጣዊ ምሥጢር በትክክል በመረዳት ለርሱ ህልውና ፣ ደኅንነትና ዕድገት በሚበጅ መንገድ ለመጠቀም ሁኔታው በሚፈቅደው መሠረት ሊወሰዱ ከሚችሉት ርምጃዎች የመምረጥ ነፃነት ይኖረዋል ።

በመሠረቱ የግለሰብ ነፃነት የማኅበረሰቡን ነፃነት ያመለክታል ። አንድ ግለሰብ ስብቻው ተነጥሎ ማኅበረሰቡ የሌለው ነፃነት ሊኖረው አይችልም ። በተፃራሪ መደቦች በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ግን ገዥው መደብ ተገዥውን መደብ ነፃነት በመንግሥትና ለፍላጎቱ ተገዥ በማድረግ ለራሱ ነፃነት ይጠቀምበታል ። የጭቁኖች ትግል ዓላማ በዝባዥ መደቦች ከሚያደርሱባቸው ፖለቲካዊ ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ተፅዕኖ ነፃ መውጣትና በአጠቃላይም ለሰው ልጅ ደኅንነት የሚበጅ ሥርዓት መመሥረት ነው ።

የሰው ልጅ ከጭቆና ተላቅቆ ሙሉ ነፃነቱን የሚያገኘው ተቃራኒ መደቦች ሲጠፉ ፣ መሠረታዊ ፍላጎቶቹ ሁሉ ሲሟሉና ኅብረተሰቡ ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ሳይደርስ በሳይንሳዊ ሕግጋት ሊመራ ነው ።

ነፃነትና ግዴታ

(Freedom and Necessity)

በሰዎች እንቅስቃሴ ፣ በተፈጥሮና በኅሳስ ረተሰብ ነባራዊ ሕጎች መካከል ያለውን ግንኙነት የሚገልጹ የፍልስፍና ፈርጆች ናቸው ። በሐሳባውያን አመለካከት ነፃነትና ግዴታ ተቃራኒ በመሆናቸው የተለያዩ ነገሮች ናቸው ። ነፃነት የመንፈስን እራሱን በራሱ የመወሰን ችሎታን የሚገልጽ ሲሆን በተለይም የሚያስገነዝበው የሰው ፈቃድ በውጭ ሁኔታዎች ሳይወሰን ነፃ በሆነ መንገድ እራሱን እንደሚመራ ነው ። እንደሐሳባውያን አባባል የወሳኛዊነት አመለካከት ሰውንና ድርጊቱን ተወሳኝና ተደራጊ ስለሚያደርጋቸው ሰው ለሚሠራው ነገር ሁሉ ኃላፊና ተጠያቂ አይደለም ። በመሆኑም በሐሳባውያን አመለካከት ሰው ኃላፊና ግብረገባዊ ፍጡር ሊሆን የሚችለው ሙሉና ፍጹማዊ ነፃነት ሲኖረው ብቻ ነው ።

ተናክሎታዊ ቁስአካላውያን የሰውነት አስተያየት የሐሳባውያንን አመለካከት የሚቃረን ነው ። በነሱ አባባል ሰው የተፈጥሮ አካል በመሆኑ ከተፈጥሮ ሕጎች ውጭ ሊሆን ስለማይችል ድርጊቶቹ በሙሉ የሚወስኑት በውጫዊ ሁኔታዎች ነው ። በእርግጥም ይህ የተናክሎታዊ ቁስአካላውያን አመለካከት የሰውን ድርጊቶች ከሱ ውጭ በሆኑ ኃይሎች የሚወሰኑ ማድረግ ሰውን ተገብሮትና ተደራጊ ከማድረግ አላለፈም ነበር ።

የነፃነትና የግዴታ ግንኙነት ጥያቄ ትክክለኛ መልስ ሊያገኝ የሚችለው በጴያሌክቲካዊ አመለካከት ነው ። ስፒናሳ ነፃነት ግለት የታወቀ ግዴታ ነው በማለት ለመጀመሪያ ጊዜ የሁለቱን ግንኙነት ለመግለጽ ጥክሯል ። በትክክልም መልሱ ማምራት ያለበት ወደነባራዊ ግዴታ ቀዳሚነትና ወደሰው ፈቃድ ተከታይነት ወይም ሁለተኛነት ነው ። ግዴታ በተፈጥሮና በኅሳስ ረተሰብ ውስጥ በነባራዊ ሕግ መልክ ይገኛል ። የዚህ ሕግ ዕውቀት ሳይኖረን ሲቀር ግዴታ ጭፍን ሆና ይታያል ። ለምሳሌ የሰውን ታሪክ ሙነሻ ስናይ ሰዎች የተፈጥሮአዊ ሕጎች ግንዛቤ ስላልበራቸው ለግዴታ ተገዥ በመሆናቸው ነፃ አልነበሩም ። ሆኖም የሰዎች የሥራ ኃይልና የዕውቀት ደረጃ እየዳበረ ሲሄድ ድርጊቶቻቸው በይበልጥ ንቁና ነፃ እየሆኑ መጥተዋል ።

በሌላ በኩል የሰው ነፃነት የሚወሰነው በተፈጥሮ ብቻ አይደለም ፤ በማኅበራዊ ኃይሎችም የሚገዛ ነው ። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ ማኅበራዊ ግንኙነቶች ከሰው በላይ በመሆን ሰዎችን ይገዛሉ ። ይህ ሁኔታ ሊቀር የሚችለው ማኅበራዊ ጭቆናን የሚያስወግደው ሰሻሊስት ሥርዓት ሲመሠረት ነው ። የምርት መሣሪያዎች ማኅበራዊ ይዘት ማግኘት በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ የሚታየውን የምርት ምስቅልቅልነት ያሰው ግዳል ፤ በምትኩም ዕቅድ ያለውና ግባዊ የሆነ ሥርዓት ይመሠርታል ። ይህም በመሆኑ የሰው የኑሮ ሁኔታ ለሰዎች ባይተዋርና ግብታዊ መሆኑ ቀርቶ በነሱ ቁጥጥር ሥር ይውላል ። የሰዎች የምርት ኃይልና የዕውቀት ደረጃ እያደገ ሲሄድ የሰዎች ነፃነት እየሰፋ መምጣቱ የሚያስረዳው ነፃነት ታሪካዊና ማኅበራዊ ክስተት መሆኑን ነው ።

(ወሳኛዊነትን ፣ ፈቃዳዊነትን ይመለከታል ።)

ነፃዊነት

(Liberalism)

የተጣጣመ ማኅበራዊ ሕይወትንና የሰው ልጅ ዕድገትን ለመቀዳጀት የሚቻለው ንብረት በግል ሊያዝና ግለሰቦች በኢኮኖሚያዊና በሌሎች የሕይወት ዘርፎች ውስጥ ለሚያከናውኑት ተግባር በቂ ነፃነትና ዋስትና ሲያገኙ ብቻ ነው የሚል የቡርጂሮስ የተዓለማዊ ፣ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ አስተሳሰብ ነው ።

የነፃዊነት አራማጆች የቡርጂዎውን ፓርላማዊ ሥርዓት ፣ የቡርጂዎውን የነፃነትና የነፃ ካፒታሊስታዊ ውድድርን ሐሳብ የሚደግፉ ፣ ነፃ ውድድር የሥርዓቱ መሠረት መሆኑንና መግጥሥት በኢኮኖሚው ዘርፍ ጣልቃ መግባቱ ቀውስ የሚያስከትል ነው የሚሉ ናቸው ። የነፃዊነት አስተሳሰብ የሚያንፀባርቀው የቡርጂዊዎች ግላዊነት ነው ። ከዚህም በመነሣት የኅብረተሰቡ አጠቃላይ ደኅንነትና ምቹነት የሚገኘው በግለሰቡ ዓላማና እንቅስቃሴ ነው ። ግለሰቦች በነፃ ውድድርና እንቅስቃሴ አማካይነት የሚቀዳጁት ድልና የሚያገኙት ውጤት በኅብረተሰብ ደረጃ ሲታይ የጠቅላላው ኅብረተሰብ ዕድገትና ደኅንነት መሠረት ሆኖ ይገኛል የሚል ነው ።

ሆኖም ካፒታሊዝም እያደገ በሄደ ቁጥር የነፃዊነትም ይዘት በዚያው መጠን እየተለወጠና በርካታ መልኮች እየያዘ መጥቷል ።

ነፃዊነት በተከሰተበት የመጀመሪያ ወቅት ተራማጅ ቡርጂዚና ወደ ቡርጂዚነት የተለወጠው የመሬት ክበርቱ ትግል ያተኮረው በፊውዳሊዝምና በፃይማኖት ሳቢያ በሚፈጸመው ጭቆና ላይ ነበር ። በዚህም ጊዜ ነፃ ዊነት በፊውዳሊዝም ላይ ለሚካሄደው ሁለንተኛው ትግል (ሰዕድገት ፣ ለሰላም ፣ ለነፃነት ፣ ለእኩልነት) አጋዥ ነበር ። የነፃዊነት አንጋፋ አራማጆች ተብለው የሚጠሩት የአብርሃት ርዕዮተዓለማዊያን በተለይም ወግ አጥባቂ ያልሆነው ከንፍ አገላት የነበሩት ሎከ ፣ ሞንተሰኪየ ፣ ቮልቴርና የቡርጂ ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መሥራቾ የነበሩት አዳም ስሚዝና ዴቪድ ሪካርዶ ነበሩ ።

ሆኖም በ1830ዎቹ ውስጥ በቡርጂዚውና በሠራተኛው መደብ መካከል ያለው ቅራኔ በመባባሱ ፣ ከፈረንሳይ የ1830 አብዮት በኋላና በተለይም በታላቋ ብሪታንያ በ1832 ከተካሄደው የፓርላማ ጥገናዊ ለውጥ በኋላ የቡርጂዚው ፀረ ወዝአደርነት አዝማሚያ እያደገና ሥር እየሰደደ መጣ ። ነፃዊው ቡርጂዚ በወቅቱ በሚያካሄደው ጥገናዊ ለውጥ አማካይነት የሠርቶአደሩን ሕዝብ የትግል ውጤቶች ከንጉሣዊ የአድገድት ኃይሎች ጋር ለመደራደር ፣ ካፒታሊስታዊ ብዝሃነትን ለማድበስ በሰና ለመሸፈን ነፃዊነትን ተጠቅሞበታል ። ይህ የነፃዊ ቡርጂዚ አዝማሚያ የቻርቲስት ንቅናቄን ፣ ዲሞክራሲያዊ ኃይሎችንና ወዝአደራዊ ንቅናቄዎችን ለማፈን ባደረገው ጥረት ሊከሰት ቻለ ። በዚህም ጊዜ ነፃዊነት በተወሰኑ የንዑስ ክበሮችና የሠራተኛ ማኅበራት አባል ሠራተኞች ላይ ከፍተኛ ርዕዮተዓለማዊና ፖለቲካዊ ተፅዕኖ ለማሳደር ችሏል ። ከዚህም የተነሣ የቡርጂዚውን የፓርላማና የነፃ ውድድር ስሜት በማጠናከር ነፃዊነት በአሁኑ ወቅትም ቢሆን የተለያዩ መልኮችን በመያዝ የቡርጂዚውን ማኅበራዊና ፖለቲካዊ አስተሳሰቦች እንደ ሁኔታው በማራመድ ላይ ይገኛል ።

ዝቅተኛ የዕድገት ደረጃ ወቅት ስፍና የሚገኝ የሸቀጥ ምርት ሥርዓት ነው ።

ነፃ ውድድር በግል አምራቾች መካከል ለምርትና ለገበያ የተመቻቸ ሁኔታ ለመፍጠር የተካረረ ትግል የሚካሄድበት ሁኔታ ነው ። በዚህ የካፒታሊስት ዕድገት ደረጃ ፣ ካፒታሊስቶች ከፍተኛ ትርፍን ለማግኘት በመካከላቸው ከፍተኛ ውድድር ከማካሄዳቸውም በላይ የምርት ሥርዓት አልባነት ስፍና ይታያል ።

ነፃ ውድድር የምርት መገልገያ መሣሪያዎች በግል ካፒታል ሥር ከመዋላቸው የመነጨ ሲሆን ማኅበራዊ ምርትን ግብታዊ በሆነ መንገድ የመቆጣጠሪያም ስልት ነው ። ነፃ ውድድር አንዳንድ አምራቾች እንዲከሰሩና ሌሎች እንዲከብሩ የሚያደርግ በመሆኑ በካፒታሊስቶች መካከል የሀብት ልዩነት በመፍጠር ለካፒታሊስት የምርት ግንኙነት መዳበር ሁኔታዎችን የሚያመቻች ነው ።

በቅድመ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ወቅት ስፍና ይገኝ በነበረው የነፃ ውድድር ደረጃ ውድድሩ በተለይም ዋጋን በሚመለከት በዋጋ ቅነሳ መልክ ይካሄድ ነበር ። ይህ ውድድር የዋጋ ቅነሳው የምርት ወጪውን ሊሸፍን ያልቻለ አምራች ሁሉ እንዲከሰርና ከገበያ እንዲወጣ የሚያደርግ ነው ።

በዚህ የካፒታሊዝም ዝቅተኛ የዕድገት ደረጃ ሁለት ዋና ዋና የውድድር ቅርፎች ነበሩ ። የመጀመሪያው ዓይነት ውድድር ተመሳሳይ ሸቀጥ በሚያመርቱ መካከል አንዱ ባንዱ ላይ የበላይነትን ለማረጋገጥ የሚካሄድ ሲሆን ፣ ሁለተኛው ዓይነት ውድድር ደግሞ ካፒታልን አነስተኛ ትርፍ ከሚገኝበት ከፍተኛ ትርፍ ወደሚገኝበት መስክ በማሸጋገር ከፍተኛ ትርፍ የሚያስገኘውን መስክ ለመያዝ የሚያደርገው ውድድር ነው ።

በመሆኑም ውድድር በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ለምርት ኃይሎች ዕድገት ዓይነተኛ ምክንያት ነው ። ማናቸውም ካፒታሊስት የምርት ወጪውን በመቀነስ ተፎካካሪውን ከገበያ ለማስወጣት በሚያ

ነፃ ውድድር
(Free Competition)

በምርት መገልገያዎች የግል ባለቤትነት ላይ የተመሠረተ በካፒታሊዝም

ደርገው ጥረት ዘመናዊ የምርት መሣሪያ ምችንና ቴክኖሎጂን ለማስተዋወቅና አዳዲስ የአመራረት ዘዴዎችን ሥራ ላይ ለማጥፋት ይገደዳል ። በዚህ ሁኔታም የምርት ኃይሎች ሊያድጉ ይችላሉ ።

ውድድር ለምርት መሰባሰብ ግዴታ ቆይቶ ዋነኛ መንግሥት በመሆኑ በሃይቱ ሞኖፖሎኒን በመመሥረት ካፒታሊዝም ከነፃ ውድድር ደረጃ ወደ ኢምፔሪያሊዝም ደረጃ እንዲያደግ የሚያደርግ ነው ። በሞኖፖሎኒ ደረጃም ቢሆን ውድድር መልኩን ለውጦ ይተርባል እንጂ አይጠፋም ።

(ሌሊርን ፣ ሞኖፖሎኒ ካፒታሊዝምን ይመለከታል ።)

ነፍሳዊነት
(Animism)

ነፍሱና መንፈስ የሰዎችንና የእንስሳትን ነጭ ይወሰናሉ ፤ በነገሮችና በክስተቶች ላይም ተፅዕኖ አላቸው የሚል እምነት ነው ። ይህ እስተሰብ የመነጨው በጥንታዊ ጎብረተሰብ ጭብጥ ነው ። በጊዜው ሰዎች እንስሳት ፣ እትኳሎችና ነገሮች ነፍስ አላቸው ብለው ያምኑ ነበር ። የዚህ እስተሰብ ምክንያት የምርት ኃይሎች በጣም ዝቅተኛ ደረጃ ላይ መሆናቸውና የሰው ፅዕን በዚህ ደረጃ የተወሰነ መሆኑ ነበር ። ሰዎች ከተፈጥሮ ኃይሎች ጋር ለመታገል በቂ ኃይል ሳይኖራቸው ፈቀር እነዚህ ኃይሎች ባዕድና ምሥጢራዊ ይሆኑባቸዋል ። በተወሰነ የዕድገት ደረጃ ላይም ነፍሳዊነት ለነዚህ ኃይሎች ሰብአዊ መልክ ጭስጠት ከሰው ጋር ሊያመሳሰላቸው የሚጥር አስተሳሰብ ሆኖ ተከስቷል ። የነፍሳዊ ነት ጽንሰ ሐሳቦች ለሃይማኖቶች ጠቃሚ መሠረት ሆነዋል ።

ኑባሬ
(Being)

በፍልስፍና ፍቺው ኑባሬ የሚገልጸው የመኖርን አጠቃላይ ግንዛቤ ነው ። ህልውና የሚገለጸው በሚያሳያቸው ክስተቶች (ቁመት ፣ ቀለም ፣ ጠባይ ወዘተ..) ሲሆን እነዚህ ክስተቶች ተለዋዋጭ ፣ ኃላፊና ግላዊ ናቸው ።

መኖር ግን እራሱን የቻለ ሁለንታዊ ሁኔታ በመሆኑ ኑባሬ የሚለው ጽንሰ ሐሳብ የሚገልጸው ኑባሬን በራሱነቱ ብቻ ለመገንዘብ የሚደረገውን ጥረት ነው ። በዚህ አገባብ ክስተቶች ባሻገር የዓለም መሠረት ምንድነው ከሚለው ጥያቄ ጋር ይያያዛል ።

በመሆኑም የኑባሬ ንድፈ ሐሳብ በቁስ አካላዊና በሐሳባዊ አቀራረቦች የተከፈለ ነው ። ለሐሳባውም ሐሳብ የዓለም መሠረት በመሆኑ ቁስአካልና ክስተቶቹ ክሱ የተፈጠሩና የሱን ዝቅተኛ ደረጃ የሚገልጹ ናቸው ። ስህሉ ነገር ምንጭና መሠረት በመሆን ሐሳብ ኑባሬን በኑባሬነቱ የሚገልጽ ነው ። በቁስአካላዊውም አመለካከት ከሐሳብ ውጭ በመሆን ኑባሬነት ያለው ቁስአካል ብቻ ነው ። ቁስአካል በተለያዩ ክስተቶች የሚገለጽ ሲሆን ያለተፈጠረ ፣ ዘለዓለማዊ ፣ የሐሳብና የነገሮች ሁሉ ምንጭና መሠረት በመሆኑ ብቸኛ ኑባሬ ነው ።

ይህ የኑባሬ ፍች ራሱን ችሎ ያለና የራሱ ምክንያት የሆነ የዓለምን አጠቃላይ ግንዛቤ የሚመለከት በመሆኑ የዕውቀት የመጨረሻ ግብ ሆኖ ታይቷል ። የኑባሬን ምንነት አስመልክቶ በቁስአካላዊውም መካከል የሚነሳው ክርክር የፍልስፍናን መሠረታዊ ጥያቄ የሚመለከት ነው ። ቅድመ ማርክሳዊ ቁስአካላዊውም ሐሳብ የራሱ ህልውና የሌለው የኑባሬ ነፃብራቅ መሆኑን የገለጹ ቢሆንም በሐሳብና በኑባሬ (ቁስአካል) መካከል ያለውን ዲያሌክቲካዊ መስተጋብር አልተረዱም ነበር ። በተለይም ሐሳብ ተወሳኝ ተገብሮት ብቻ አለመሆኑንና አምሳላዊ ነፃብራቅ በተግባር ወደ ኑባሬ ሊቀየር ወይንም ሊለወጥ እንደሚችል ማስገንዘቡ አስፈላጊ ነበር ። ለኑባሬ ቅድሚያ በመስጠት ነገር ግን ሰው በንቁ እንቅስቃሴው የራሱ ታሪክ ሠሪ መሆኑን በማሳየት ስለሐሳብና ስለኑባሬ ግንኙነት ትክክለኛውን ግንዛቤ ያስተማረ ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ነው ።

(ሥነ ኑባሬን ይመለከታል ።)

ኒቸ ፣ ፍሪድሪሽ ቪልሄልም
(Nietzsche, Friedrich Wilhelm)

ከ1844—1900 የኖረ የፋሺዝም ንድፈ ሐሳብ ቀዳማይ አመቻች የሆነ ፣ በባሰል (ሰዊዘርላንድ)

የፊሎሎጂ ፕሮፌሰር የነበረ፣ ጀርመናዊ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው። ከዕውቀት ሥራዎቹ ውስጥ “ዘስ ስፔክ ዛራቱስትራ”፣ “ቢዮንድ ጉድ ኤንድ ኢቭል”፣ “ዘ ዊል ቱ ፓወር” የተባሉት ይገኙ በታላ ። ኒቸ የነበረበት ወቅት ካፒታሊዝም በዕድገቱ ወደ ኢምፔሪያሊዝም ደረጃ የተሸ ጋገረበት በመሆኑ ንጽረተ ባለሙ በአብዮትና በሕዝብ ጥላቻ በጣም የተሰከለ ነበር ። በዝብዛ “ከማናቸውም ሕይወት ካለው ነገር ጋር የተቆራኘ ነው” በማለት የብዝሃነን ትርጉምና መሠረት ለማድበስበስ ይሞክራል። ጠቅላላ ሐሳቡ የታሪክ ዕድገት ውጤት የሆነውን የአብዮት ማዕበል ለማንተት የሚጥር ነው። ከዚህም አስተሳሰብ በመነሣት የለዘ ብተኛውን ቡርጂ ርዕዮተባለማዊ መርሆችና መለኪያዎች ለመቀየር በማሰብ ምክንያዊ ፍልስፍና፣ ልማዳዊ ሥነ ምግባርንና የክር ስቲያን ሃይማኖትን ከጠና በኋላ እነዚህ ሁሉ የትግልን መንፈስ ቢያዳክሙም እያደገ የሚሄደውን አብዮታዊ እንቅስቃሴ ለመምታት የማይችሉ በመሆናቸው በምትካቸው ኢሰብ አዊ በሆኑና ዲሞክራሲያዊ ባሕርይ በሌላቸው መርሆች መጠቀም እንደሚያስፈልግ ሐሳብ አቅርቧል ።

በሠራተኛው ሕዝብ ውስጥ የታዛዥነትና የበታችነት መንፈስ እንዲኖር ለማድረግ የባሪያ ሞራሊቲ ፣ ገዥዎችን ሰማሠልጠን የገዥዎች ሞራሊቲ በማለት የሚጠራቸውን የርዕዮተባለም መልኮች ማስራጨት አስፈላጊ ነው ይላል ። ለሁለተኛው የርዕዮተባለም መልክ መሠረቱ አድርጎ የሚወሰደው የማያወላውል የሕግና የግብርገብነት ግላዊነት ነው ይላል ።

ኒቸ ፍላጎትን ከአመንኮቶ ጋር ስለሚያቃርን ፍልስፍናው ፈቃዳዊ ነው። የዕድገት ሁለንታዊ እንቀስቃሽ ኃይል የኃይል ፍላጎት ነው ብሎ ያምናል ። ሕይወት ለኃይል የሚደረግ ትግል ከሆነ አስፈላጊው ነገር የበላይነትን መገናፀፍ ነው። ጥሩና እውነት ማለት የበላይነትን ለማስጠበቅ የሚረዳ ደንብና ሥርዓት ነው። ስለዚህ የተፈጥሮ የአዝ ጋሚ ለውጥ ሕግ የሚሻው (የሚፈጥረው) ጥቂት ብርቱዎችንና አሸናፊዎችን ለማስገኘት ነው የሚል የሕይወት ፍቺ ስላለው የኒቸን ንድፈ ሐሳብ የፋሺዝምን ንድፈ ሐሳብ ለመቀመር ሌሎች ተጠቅመውበታል ።

(ፈቃዳዊነትን ይመልከቷል ።)

ኒውተን ፣ ይስሐቅ
(Newton, Isaac)

ከ1642—1727 የኖረ እንግሊዛዊ የፈዝከስ ሊቅና የብሉይ ተናክኦት መሥራች ነበር ። የስበትን ሁለንታዊ ሕግ የደነገገና በተናክኦታዊ ቁስአካልነት ዕድገት ላይ ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደረገ ነበር። ኒውተን በ1669 የካምብሪጅ ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰር በመሆን ያገለገለ ሲሆን ፣ ዋና ጽሑፉ “ፊሎሶፊያ ናቱራሊ ፕሪንሲፕያ ማቲማቲካ” (1687) የሚባለው ነበር ። በዚህም የቅስቃሴ ሕጎችን (የክላቲነት ሕግ ፣ የፍጥነትና የኃይል ምጥነት ሕግና እንዲሁም የአድራጊና ተደራጊ አኩልነት ሕግጋት) አጥንቶ ከአያሌ መደምደሚያዎች ላይ ደርሷል ። ለምሳሌ የብሉይ ተናክኦትንና የብሉይ ፊዝክስን መሠረት የጣለ ኒውተን ነው። ፍጹማዊ ቅስቃሴ ከቁስአካላዊ አካሎች ጋር ዝምድና የሌለው ነገር ግን በባዶው ፍጹም ስፍራና ጊዜ ያለው መሆኑን በመርሁ አረጋግጧል ። እንዲሁም በተጨማሪ ኒውተን አካሎች በመካከላቸው ያለው የእርስ በርስ ስበት ካላቸው ክብደትና በአንገሩም በመካከላቸው ካለው ርቀት መጠን ጋር የተመጣጠነ መሆኑን ተገንዝቧል ። በመርሁ ውስጥ የኬፕሰርን የጠፈር ዓለማትን ቅስቃሴ ሕግጋት ተቀብሎታል ። በጠቅላላው ዩኒቨርሲቲ ውስጥ ባሉ ነገሮች ላይ ሳይንሳዊ ትንታኔ በመሰጠት የስበትን ሁለንታዊ ሕግጋት መሠረት አስይዟል ።

ከዚህም ሌላ ኒውተን የአካላዊና የኬሚካላዊ ነገሮችን ግንዛቤ በማቀነባበር የዓለምን አካላዊ አንድነት ለማረጋገጥ ችሏል ።

ይሁን እንጂ የኒውተን የስበት ንድፈ ሐሳብ ተቃውሞ ደርሶበት ነበር ። ምክንያቱም የስበት ንድፈ ሐሳቡ አንዱ አካል በሌላው አካል ላይ ተፅዕኖ ማሳደሩን ያሳያል እንጂ በመካከላቸው ያሉት የሌሎች አካሎች ስበት ተፅዕኖ እንደሚያደርግ አልተገነዘበምና ነው ።

ኒውተን ስለብርሃንና ስለማቲማቲክስም የተገነዘባቸው አዳዲስ ነጥቦች ነበሩት ። በፍልስፍናው ረገድ የነባራዊውን እውነታ መኖር በመቀበልና ዓለም ሊታወቅ ይችላል በሚለው አጭም ጸንቶ ነበር ። ሆኖም ይህን ተናክኦታዊ አመለካከቱን ከሃይማኖት ጋር እንደማይቃረን አድርጎ ቆጥሮታል ።

በኒውተን አስተሳሰብ ኃይልና ስበት የጠፍሮ አካሎችን ተደጋጋሚና መጨረሻ የሌለው ክባዊ እንቅስቃሴ ይገልጻሉ ። ይሁን እንጂ በዚህም “ለመጀመሪያው ግሬት” እገዚአብሔር ምክንያት ነው ይላል ።

ኒውተን ሥነ መለኮታዊ አመለካከት ዲናራውም እንዲሁም የከስተቶችን ውስጣዊ ምክንያት ለመተንተን ባይፈቅድም አስተሳሰቡ ለቁስለካልነት ዕድገት አስተዋጽኦ አድርጓል ።

ኖርዲዝም
(Narodism)

በ1860ዎቹ ዓመታት መጨረሻ ላይ በሩሲያ አብዮታዊ ንቅናቄ ውስጥ የተከሰተ የንዑስ ክቦርቴ አድጋሪ እንቅስቃሴ ሲሆን ዓላማው ቁሳራዊ ፈላጭ ቆራጭ አገዛዝን ግጥፋትና መሬትን ለገበሬዎች እኩል ግደላ ላይ ነበር ። ይህ የኖርዲያውያን አቋም ወወቅቱ በሩሲያ ውስጥ በብዛት የሚገኘውን ገበሬ ፍላጎት የሚያንፀባርቅ ነበር ። ኖርዲያውያን በዚህ አቋማቸው ራሳቸውን እንደ ሶሻሊስቶች ይቆጥሩ ነበር ። ነገር ግን የነርሱ ሶሻሊዝም በግብረተሰብ ዕድገት ነባራዊ ሕጎች ላይ ያልተመሠረተ በመሆኑና የገጠር ኮምዩኖችን የሶሻሊዝም ጥንሰሶች አድርገው ስለሚቆጥሩ ከንዑስ ክቦርቴ ተምኒታውያን አልተለዩም ።

ኖርዲያውያን መሬትን ስገበሬው እኩል ጭከፋፈል በገጠሩ የሶሻሊስት የምርት ግንኙነትን ለመመሥረት ጥረት አድርገዋል ። ኖርዲያውያን በሩሲያ አብዛኛው ሕዝብ ገበሬ ስለነበር ሶሻሊዝም ሊመሠረት የሚችለው በገጠር ብቻ እንደሆነና የዚህ አብዮትም ዋና ኃይል ሠራተኛው ሳይሆን ገበሬው ነው ይሉ ነበር ። ከዚህ የተሳሳተ አመለካከት የተነሡ በመሆናቸው ሰፊውን ሕዝብ በመተው የታጠቁ ጥቂት ግለሰቦች የዘውድ አገዛዝን ሊገረሰሱና ፍትህና እኩልነት የሰፈነበትን ግብረተሰብ ሊገነቡ ይችላሉ ብለው ነበር ። በዚህም ገበሬውን በቁሳሩ የዘውድ አገዛዝ ላይ በማነሣሣት ዓላማቸውን ከግብ ልማድረስ ወደ ገጠር ገቡ ። ነገር ግን በሕዝቡ ዘንድ ተቀባይነት ማጣታቸውንና ሕላባቸው ወድቅ መሆኑን ሲረዱ “የሕዝብ ፈቃድ” በተሰኘ የሜራ ቡድን አማካይነት በአድጋሪው መንግሥት ላይ ሸብር ማካሄድ ጀመሩ ። በዚህ የሸብር ዘመቻቸው በ1881 ቁሳሩን ዳግማዊ እስክንድርን ገድለዋል ።

ኖርዲዝም የተለያዩ ደረጃዎችን በማለፍ ከዲሞክራሲያዊ ንቅናቄነት ወደ ቡርጂሊዝዝም እንቅስቃሴ ለዘበኝነት አዝቅጧል ። የኋላ ኋላም ክቁሳሩ መንግሥት ጋር የዕርቅ ፖሊሲ በማውጣት የሀብታም ገበሬዎችን አቋም ይዞ ማርክሲዝምን ተዋግቷል ። በመጨረሻም ባለንበት ምዕት ዓመት መግቢያ ላይ የኖርዲዝም አቋም ሕዝባዊ ሶሻሊስቶችና ሶሻሊስት አብዮታውያን በተሰኙ ቡድኖችና በሌሎች የንዑስ ክቦርቴ ፀረ አብዮት ወገኖች ቢሰተጋባም አድጋሪ ዓላማው ሊሳካ አልቻለም ።

ንቁ
(Conscious)

ንቁ ሲባል ማናቸውንም ዓላማ ያለውን እንቅስቃሴ የሚመለከት ሲሆን በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ግንዛቤው ሁኔታዎችን ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ የሚገነዘብና ከታሪክ ሂደት ሕግ ጋት አንገር እንዲለወጡ ተሳትፎ የሚያደርግ ማለት ነው ። በዚህ ሁኔታ የተከናወነ ድርጊትም ንቁ ይባላል ። ለምሳሌ ንቁ ተሳትፎ ።

(ንቃተ ኅሊናን ይመለከታል ።)

ንቃተ ኅሊና
(Consciousness)

ሰው ብቻ ሊደርስበት የሚችል ነባራዊ ዓለምን የማንፀባረቅ ከፍተኛ ደረጃ ነው ። ንቃተ ኅሊና ፣ ሰው ስለነባራዊው ዓለምና ስለራሱ ስብእና ግንዛቤ ለማግኘት የሚያስፈልጉትን አእምሮአዊ ሂደቶች በሙሉ ያጠቃልላል ። የሰው የሥራ ችሎታ ፣ ማግብራዊ የምርት እንቅስቃሴና ቋንቋ የንቃተ ኅሊና አጠቃላይ ምንጮች ናቸው ። በሂደተ ሥራ ውስጥ በሚፈጠሩት ማግብራዊ ግንኙነቶች አማካይነት ነው ሰው ስለአካባቢው ፣ ስለ ነገሮች ፣ ስለራሱ ምንነት ግንዛቤ የሚያገኘውና በፍላጎትና በዕቅድ በመመራት ተፈጥሮን የሚቀይረው ። ስለሆነም ንቃተ ኅሊና የማግብራዊ ኑሮ ዕድገት ውጤት ነው ።

ረተሰብ ውጭ ሊከሰት ወይም ሊኖር አይችልም ።

ንቃተ ጎሊና የማንፀባረቅ ክፍተኛ ደረጃ ነው የሚባለው ውጭውን ዓለም በሕውሰታ በማንፀባረቅ ብቻ ላይወሰን ከዕውቀት ደረጃ ላይ በመድረስ በሕውሰታ የሚደርሱንን ምልክቶች ፍች ፣ ሚናና ምንነት ስለሚረዳ ነው ።

ንቃተ ጎሊና ዕውቀት የሚያስገኛቸው የተለያዩ እስተሳሰቦችን ክሰው ፍላጎትና ስሜት ጋር በማጣመር የሚገኝ የጎሊና ዓይነት ነው ። ሰው በረቂቅ ሐሳብ ችሎታ ብቻ የማይወሰንና ፍላጎቶችና ስሜቶችም ያሉት በመሆኑ በግንዛቤው ውስጥ እመክንዮአዊ እስተሳሰቡ ከስሜቶችና ክፍላጎቶች ጋር የተዋህደ ነው ።

ንቃተ ጎሊና ልቡናዊ ብቻም አይደለም ። ንቁ ያልሆኑ ስሜቶች ስላሉ ክልቡና ጋር ሙሉ በሙሉ ማዋህዱ ትክክል አይሆንም ።

(ልቡናን ፣ ራስንቃተ ጎሊናን ፣ ፍርይድን ይመለከቷል።)

ንዑስ ከበርቴ

(Petty Bourgeoisie)

በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ መሠረታዊ መደብ ያልሆነ ነገር ግን የማይናቅ ፖለቲካዊ ሚና ያለው ፣ ገበሬዎችን ፣ የእደጥበባት ባለሙያዎችን ፣ ትናንሽ ነጋዴዎችን ፣ ትናንሽ ባለግል ንብረቶችን የሚያቅፍ የጎብረተሰብ ክፍል ነው ። ይህ መደብ በኢኮኖሚያዊ እቋሙ በቡርጂዚውና በወዝአደሩ መካከል የሚገኝ ነው ። የግል ንብረት ባለቤት መሆኑ ከቡርጂዚው የሚያቀራርበው ሲሆን እራሱ ሠራተኛና የካፒታል ጭቆና የሚፈጸምበት መሆኑ ደግሞ ከወዝአደሩ ጋር ያመሳስለዋል ።

ይህ ማኅበራዊ ቦታው መደቡን ብዙውን ጊዜ ወላዎይ የሆነ የፖለቲካ አቋም እንዲኖረው ያደርገዋል ።

የንዑስ ከበርቴ ማኅበራዊ ኑሮ ዓይነተኛ ጠባይ ቋሚነትና እርጋታ ማጣቱ ነው ። የካፒታሊዝም እንቅስቃሴና ዕድገት ይህን መደብ በየጊዜው እንዲመሰቃቀል ያደርጋል። የመደቡ አነስተኛው ክፍል ሀብቱን ከፍ በማድረግ ከካፒታሊስቱ ጋር ሲቀላቀል ፣ እመዛኙ ደግሞ በመክሰሩ ወደ ወዝአደርነት ወይም ወደ ጥገኛ ባለንብረትነት ይለወጣል ። እነ

ሰተኛ የምርት ክንውን ከሰፋፊ የምርት ክንውን ጋር መጨካከር ባለመቻሉ የካፒታሊዝም ነፃ ተክከር ሂደት በሚጠይቀው መሠረት የንዑስ ከበርቴው መደብ በየጊዜው የመፍረክ ስድል ይገጥመዋል ።

ይህ ማለት ግን ካፒታሊዝም የንዑስ ከበርቴውን ሕደብ ጨርሶ ያጠፋዋል ማለት አይደለም ። በአንድ በኩል መደቡን ማጥፋት ለሱ ጠቃሚ አይደለም ። ምክንያቱም በመካከል ያለ መደብ በመሆኑ ቡርጂዚውና ወዝአደሩ በቀጥታ እንዳይፋጠሙ የሚረዳ ነው ። በሌላ በኩል የካፒታሊዝም ዕድገት ሁሌም የተዛባና ያልተመጣጠነ በመሆኑ የአንዳንድ የምርት ክፍሎች ወደ ኋላ መቅረት ለንዑስ ከበርቴ መደብ መቆየት ምክንያት የሚሆን ነው ።

(መሠረታዊና ሊመሠረታዊ መደቦችን ይመለከቷል ።)

ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀት

(Theoretical Knowledge)

ዕውቀት ዐድጎ ምንነቱ ተሟልቶ የምንደርስበት ደረጃ ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀት ይባላል ። የዚህ ዕውቀት መነሻው ጳሰሳዊ ዕውቀት ቢሆንም የተጨባጩን ግንዛቤ ለማግኘት በተለያዩ ዘዴዎችና ሥነ እመክንዮዎች ይጠቀማል ። ከነዚህም ዋና ዋናዎቹ ረቂቅ እስተሳሰብና በሥነ እመክንዮአዊ ሕጎች በመመራት ማገናዘብና ማዋቅር ናቸው ።

ረቂቅ ሐሳብ የሚገኘው በሕዋሳት የሚደርሱንን መረጃዎች በመለያየት በመልካቸውና በባሕርያቸው ክፋፍለን ስናስቀምጣቸው ነው ። ለምሳሌ አንድን ወንበር ብንወስድ ሕዋሳት የሚያሳዩን በአንድ ጥቅል መልኩ ነው ። ሆኖም በሐሳባችን የወንበሩን መልክ በዓይነት በመከፋፈል ሰፋት ፣ ቁመት ፣ ቦታ ፣ ቀለም ወዘተ... የሚሉ ጽንሰ ሐሳቦችን እናገኛለን ። ለስፋት ረቂቅ ትርጉም የሚሰጠው የምናስበው የአንድ ወንበር ሰፋት ሳይሆን ሁሉን ወይም ማንኛውንም ወንበር የሚመለከት በመሆኑ ነው ። ይህም ማለት ስፋት ካለቁመት ፣ ካለቦታና ካለቀለም የሚታይ ባይሆንም ሐሳብ ስፋት የሚለውን ገንጥሎ ብቻውን ለማሰብ እንደሚችል ነው ። የዚህ እስተሳሰብ ዋና ፍሬ ነገር ከስተቶችን

በመልካቸውና በባሕርያቸው ማስቀመጣችን ሲሆን የምንደርስበት ግንዛቤ ረቂቅ ዕውቀት ተብሎ ይጠራል ።

ሆኖም ልናውቀው የምንፈልገው ተጨባጩን ስለሆነ በረቂቁ ሳንወሰን ወደ ተጨባጩ መመለስ ይኖርብናል ። ስለሆነም እነዚህ በባሕርይና በተመሳሳይነታቸው ያስቀመጥናቸው ረቂቅ ሐሳቦች በተጨባጩ መልክ በመመራት እንዴት እንደሚገናዘቡና እንደሚገናኙ ስናመቻች የተጨባጩን ውስጣዊ ምንነት ግንዛቤ እናገኛለን ። በረቂቁቹ መሃል የሚኖረው መዋቅር የተጨባጩ ውስጣዊ ፍሬ ነገር ወይንም ሕግ ሆኖ ይከሰታል ። ከተጨባጩ ወደ ረቂቁ ስንሄድ እንከፋፍላለን ፤ እናጠቃልላለን ፤ ከረቂቁ ወደ ተጨባጩ ስንወርድ እንዳጠቃለልን እናገኛለን ማለትም በሐሳባችን ውስጥ የተጨባጩን ምንነት በሕግ እንገር እንረዳለን ።

ለምሳሌ በጎብረተሰብ ውስጥ በኑሮ ደረጃ የተለያዩ ደሃና ጌታ የሆኑ ግለሰቦችን እናያለን ። ግለሰቦቹን ወደ ጐን በመተውተው ስላይ የሆኑትን ባሕርያቸውን እናስቀምጣለን ። ከበርቴው ቀጥታ አያመርትም ፤ እምራች ደሀው ነው ። የማያመርተው በትርፍ ሲተዳደር በጉልበቱ የሚያመርተው ደግሞ በምንዳ እንደሚተዳደር እንረዳለን ። ከዚህ ላይ የሚያመርት ፣ የማያመርት ፣ ትርፍና ምንዳ የሚባሉ አጠቃላይ ጽንሰ ሐሳቦች እናገኛለን ። እነዚህን ሐሳቦች ሊያገናኝ የሚችለው ምንድነው? የማምረቻ መሣሪያዎች ባለቤት መሆን ያለመሆኑ ጉዳይ መሆኑን እንገነዘባለን ። በዚህም የምርት ግንኙነት የሚለውን ጽንሰ ሐሳብ እገኘን ማለት ነው ። ከዚህ ሐሳብ ወደ ተጨባጩ ስንወርድ የምርት ግንኙነት የሚያስከትለው የክፍፍል ልዩነት ወይም የብዝሃነት ሁኔታ እንዴት አንዱን ጌታ ሌላውን ደሃ እንዳደረገው እንረዳለን ። ይህ ዕውቀት ንድፈ ሐሳብ ያቀፈ ለመሆኑ የምናውቀው ባለው የማስረዳትና የማብራራት ችሎታ ነው ። ከስተቶችን መመልከት ብቻ ሳይሆን ልምንና እንዴት ለሚሉት ጥያቄዎች መልስ ይሰጣል ። አንድን ሰዓት ስንመለከት ቆጣሪዎቹ ሲንቀሳቀሱ እናያለን ። ለምንና እንዴት ብለን ስንጠይቅ መልሱን ለማግኘት ሰዓቱን ጅፍተን ውስጥ ያሉትን ዕቃዎች ለያይተን እንደገና መግጠም እንዳለብን ሁሉ ተጨባጩን በመገነጣጠልና መልሶም በመግጠም

ዕውቀት ስለነገሮች ፍሬ ነገር ወይም ውስጣዊ ባሕርይ ይረዳል ።

(ጭብጥን ፣ ጽንሰ ሐሳብን ፣ ዳሰላዊ ዕውቀትን ይመለከቷል ።)

ንድፈ ሐሳብ (Theory)

የአውነታን የተለያዩ ክፍሎች ሥርዓት ባለውና በተጠቃሰለ ሁኔታ የሚገልጽ ዕውቀት ንድፈ ሐሳብ ይባላል ። ሥርዓቱ የሚገልጸው የንድፈ ሐሳብን ሥነ አመክንዮአዊ ባሕርይ ሲሆን የተለያዩ ነገሮችንና ክስተቶችን የሚያገናዝብ በመሆኑ ደግሞ የማጠቃለል ጠባይ አለው ። ለምሳሌ ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት ንድፈ ሐሳብ ነው ። ስንል ነገሮችን ከጠቅላላ ሕጎቻቸው እንገር የሚመለከትና የተፈጥሮ ፣ የጎብረተሰብንና የዕውቀትን አመጣጥና ምንነት የሚያጠና በመሆኑ ያጠቃልላል ማለታችን ሲሆን የሚመራበት ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ ደግሞ የሥርዓቱ መሠረት ነው ። ንድፈ ሐሳብ ከጽንሰ ሐሳብ የሚለየው የተለያዩ ነገሮችን የማገናዘብና የማጠቃለል ባሕርይ ስላለው ነው ። ጽንሰ ሐሳብ በተወሰኑ ነገሮች መካከል ያለውን የወል ጠባይ የሚገልጽ ሲሆን ንድፈ ሐሳብ ደግሞ የተለያዩ ጽንሰ ሐሳቦችን የሚያቅፍና የሚያዋቅር ነው ።

በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ስለንድፈ ሐሳብ የተለያዩ አስተሳሰቦች ተሰንዝረዋል ። ሳባራዊ ሐሳባውያን ንድፈ ሐሳብ የአውነታ አፈጣጠርና አቀራረብ ቀዳሚና መሪ ሐሳብ ነው በማለት ከሐሳብ ብቻ እንደሚመነጭና የአድራጊነት ተልዕኮም እንዳለው ተናግረዋል ። በጎሊናዊ ሐሳባውያን አመለካከት የንድፈ ሐሳብ የማጠቃለል ችሎታ ከልምድ የመጣ ሲሆንም በረቂቅነቱ ከተጨባጩ የመራቅ አዝማሚያ ስላለው ከተግባር ጋር ብዙውን ጊዜ የማይዛመድ ነው የሚል ነው ። እንደ ነባራዊ ሐሳባውያን አስተሳሰብ ንድፈ ሐሳብ ፍጹም አድራጊ ሲሆን እንደ ጎሊናዊ ሐሳባውያን ኢተግባራዊ አዝማሚያ ያለው ነው ።

ይህ አለመስማማት የሚመነጨው ንድፈ ሐሳብን የአውነታ ነፀብራቅ አድርገው ሁለቱም ባለመመልከታቸው ነው ። ንድፈ

ሐሳብ ፍጹም አድራጊ ሊሆን የማይችልበት ዋናው ምክንያት ነገሮች ከሱ ቀድመው የነበሩ በመሆኑ ሲሆን ተግባራዊ ተልዕኮ የሚኖረውም በእነሱ ላይ ሰው ቁጥጥር እንዲኖረው ስለሚያደርግ ነው። ይህ የዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት አጭም የሚመነጨው ንድፈ ሐሳብና ተግባር (የሰው ተፈጥሮና ኅብረተሰብን የመቀየር ማጎበራዊና ታሪካዊ ሂደት) የማይነጣጠሉ መንፈሳዊና ቁሳዊ ገጽታዎች ናቸው። ከሚለው አመለካከት ነው። ንድፈ ሐሳብ በዘፈቀደ የሚጸነስ ሳይሆን ከሰዎች ተግባራዊ እንቅስቃሴ ጋር የተሳሰረ በመሆኑ በታሪካዊ ሁኔታ በምርት ኃይሎች ዕድገት ደረጃ፣ በሰዎች ፍላጎትና በኅብረተሰቡ ማጎበራዊ ሥርዓት የሚወሰን ነው። ንድፈ ሐሳብ በተግባር ግፊት የሚቀረፅ ብቻ ሳይሆን እውነትነቱም የሚለካውና የሚረጋገጠው በተግባር ነው። ተግባር ያረጋገጠው ዕውቀት በመሆኑ ደገሞ ሰዎች በነገሮች ላይ አጠቃላይ የቁጥጥር ችሎታ እንዲኖራቸው ስለሚያደርግ ተግባርን ወደ ንቁና ብልሀ ለዋጭ ኃይል ይለውጠዋል።

(ተግባርን ፣ ዕውቀትን ፣ ግንዛቤን ይመለከታል።)

ንጉሣዊ አገዛዝ

(Monarchy)

ይህ ስያሜ የሚመለከተው የትውልድ ሐረግ እየመዘዙና ዝርያቸው ከንጉሣዊ ቤተሰብ በመሆኑ ብቻ የሥርወ መንግሥት ባለቤት በመሆን የጥቂት ቤተሰብ ወገኖች የአንድን ሀገር ርዕሰ ብሔርነትና ርዕሰ መንግሥትነት የሚይዙበትን አገዛዝ ነው። ንጉሣዊ አገዛዝ በባሪያ አሳዳሪውና በፊውዳሉ ሥርዓተ ማኅበሮች የጎላ ቢሆንም በአንዳንድ ካፒታሊስት ሀገሮችም ውስጥ በተለያዩ ገጽታዎችና ለየት ባለ ይዘት ይገኛል።

በሁለቱ ቀደምት ሥርዓቶች ማለትም በባሪያ አሳዳሪውና በፊውዳሉ ውስጥ ንጉሣዊ አገዛዝ ፈላጭ ቆራጭነት ፣ ፍጹም አምባገነን ንነትና አስቃቂ ጭቆና የሰፈነበት ነው። ነገር ግን ከካፒታሊዝም ዕድገትና ከዚህ ጋር ከሚዳብሩት የቡርጂዲያ ሚዛኖች ላይ ባሕርይ የት መስፋፋት ጋር ንጉሣዊ አገዛዝ ለውጥ እያሳየ ማለትም ወደ ሕገ መንግሥታዊ ንጉሣዊ አገዛዝ እየተቀየረ መጥቷል።

እስከ ሃያኛው ምዕት ዓመት መግቢያ ድረስ በርካታ ሀገሮች በንጉሣዊ አገዛዝ ሥር ነበሩ። ነገር ግን ከመጀመሪያው የዓለም ጦርነት ወዲህ የንጉሣዊ አገዛዝ ይዘታዎች እየመነጩ መጥተዋል። ለዚህም ዋናው ምክንያት የረዥም ዘመን ሂደትና የሰፊ ይዘታ ባለቤት የነበሩት የሩሲያ ፣ የእስትር ሃንጋሪ ፣ የጀርመን ፣ የኦስትሪያ ፣ የመሳሰሉት ንጉሣዊ አገዛዞች መገርሰስ ነው።

ከዚያ ወዲህ በዓለም ላይ ጥቂት እጅግ ኋላቀርና ጨቋኝ የሆኑ ፍጹማዊ የንጉሣዊ አገዛዝ ሥርዓቶች በተወሰኑ ሀገሮች ቆይተዋል። ከነዚህም አንዱ ከስለሞን ዘር ተገኘ በመባል ለዘመናት ተንሰራፍቶ የቆየውና እ. አ.ት. አ. በ1966 ሕዝባዊ አብዮት የተደመሰሰው የኢትዮጵያ ንጉሣዊ አገዛዝ ነበር።

በዳበሩት የምዕራብ አውሮፓ ሀገሮች የቀሩት ንጉሣዊ ይዘታዎች ግን የፍጹማዊነትና የአምባገነንነት ሥልጣን የሌላቸው ፣ በአመዛኙም ለብሔራዊ አንድነት ፣ ለአርግነትና ለወግ ምልክትነት (ሲምቦል አፍ ትራጆቭን ኤንድ ዩኒቲ) በርዕስ ብሔርነት የሚቀመጡ ሲሆኑ የመንግሥቱን አመራር የሚይዙት ግን በፓርላማዊ ዲሞክራሲ አሠራር መሠረት በምርጫ የሚሾሙ ጠቅላይ ሚኒስትሮች ናቸው።

(ሥርወ መንግሥትን ፣ ሕገ መንግሥትን ፣ ሪፑብሊክን ይመለከታል።)

ንግድ ሚዛን (የ—)

(Balance of Trade)

ባንድ በተወሰነ ወቅት ባብዛኛው በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ከአንድ ሀገር ወደ ውጭ በተላኩት ሸቀጦች ጠቅላላ ዋጋና ወደ አንድ ሀገር ከውጭ በገዙት ሸቀጦች ጠቅላላ ዋጋ መካከል ያለው ንጽጽር የንግድ ሚዛን ይባላል። የዕቃዎች ንግድ ሚዛን በተወሰነ ወቅት ከአንድ ሀገር ወደ ውጭ በእጅ በእጅ ከፍያና በብድር የተሸጡበትን ፣ የሸቀጦች ዋጋ እንዲሁም ወደ አንድ ሀገር ከውጭ በእጅ በእጅ ከፍያና በብድር ተገዝተው የገቡትን ሸቀጦች ዋጋ ይመለከታል። ስለዚህ የዕቃዎች የንግድ ሚዛን ሁለት መልኮች አሉት። እነዚህም የወጪ ንግድና የገቢ ንግድ ናቸው።

የእያንዳንዱ ሀገር የዕቃዎች ንግድ ጠቅላላ የዓለም አቀፍ የዕቃዎችን ንግድ ይፈጥራል ። የዓለም አቀፍ የዕቃዎች ንግድ ሙሉ በሙሉ በሀገሮች መካከል ያለው የሥራ ክፍፍል ነው ።

የአንድ ሀገር የንግድ ሚዛን አቋም ሀገሪቷ በዓለም አቀፍ ገበያ ያላትን የኢኮኖሚ አንድ ገጽታ ያመለክታል ። የሸቀጦች የገቢ ዋጋና የወጪ ዋጋ በመሠረቱ ሸቀጦችን ከወጪና ስጦታ የሚደረግ ፣ የማንገዳትና የሙደን ወጪዎችንና ለማምረት የወጣባቸውን ወጪዎች ይይዛል ። በተጨማሪም ሸቀጡ የወጪ ንግድ ታከሰንና ሌሎች ተመሳሳይ የደንብ ክፍያ ወጪዎችን ያጠቃልላል ።

የካፒታሊስት ሀገሮች የንግድ ሚዛን ሁኔታዎች ግብታዊ የሆኑና የዋጋ ንረትና የገንዘብ ተውስ በየወቅቱ የሚታይባቸው ናቸው ። የካፒታሊዝም ያልተመጣጠነ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ዕድገት በካፒታሊስት ኃይሎች መካከል ያለውን የገበያ ሽጫ ያና የእርስ በርስ ተከክር ከማካረፍም በላይ ጭላላ አቀፍ ደረጃም እንዲሁ የንግድ ሚዛን ሁኔታዎችን መመሳቀል ያስከትላል ። ጭናም እያንዳንዱ ካፒታሊስት ሀገር የራሱን የዕቃዎች ንግድ ሁኔታ የተሻለ ለማድረግ ልዩ ልዩ ዘዴዎችን ሥራ ላይ ያውላል ። ከዘዴዎቹ ዋና ዋናዎቹ በገቢ ሸቀጦች ላይ ቀረጥ መጣል ፣ የገቢ ኮታ መወሰን ፣ ለሀገር ውስጥ አቅራቢዎች ማበረታቻ የቀረጥ ትናሽ ማድረግ ፣ ለሀገር ውስጥ አቅራቢዎችና ወደ ውጭ ለሚላኩ ልዩ ልዩ ድጎማዎች መስጠትና አመች የባድር ደንብ መፍጠር ናቸው ።

በዳቦሩ የካፒታሊስት ሀገሮችና የካፒታሊስቱ ዓለም ጥገኛ በሆኑ ጳላቀር ሀገሮች መካከል ያለው የዕቃዎች ንግድ ግንኙነት የተመሠረተው የዳቦሩት የካፒታሊስት ሀገሮች ልዩ ልዩ የኢንዱስትሪ ውጤቶችን ጭንቅረብና ጳላቀር ሀገሮች ደግሞ ጥሬ ዕቃዎችንና ሌሎች የእርሻ ውጤቶችን በመላክ ላይ ነው ። ይህ ግንኙነት የዳቦሩ ካፒታሊስት ሀገሮችን የበለጠ ሀብታም የሚያደርግና ጳላቀር ሀገሮችን በድህነት የሚያቆይ ነው ። ይህ ሁኔታ ጳላቀር ሀገሮችን የተሟላ የኢንዱስትሪ ልማት ለማከናወን አያስችላቸውም ።

ውም ። በአንገሩ በሰሻሊስት ሀገሮች ኢኮኖሚው በማዕከላዊ ዕቅድ ስለሚመራ የወጪና የገቢ ንግድ የዚህ ዕቅድ አካል ሆኖ ይንቀሳቀሳል ።

(የገንዘብ ክፍያ ሚዛንን ይመለከታል ።)

ንግድ ትርፍ (የ—) (Commercial Profit)

ነጋዴ ሸቀጦችን ከገንዘብ ተውስ በላይ አድርጎ በመሸጡ የሚገኝ ትርፍ ነው ። የንግድ ትርፍ በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የሸቀጥ ምርት አንቅስቃሴ ውስጥ የሚገኘው የጠቅላላ ተረፈ እሴት አንድ አካል ነው ። ጠቅላላው ተረፈ እሴት የሚፈጠረው ደግሞ በምርት ሥራ በተሰማሩ ወዝአደሮች ነው ። ከዚህም ጠቅላላ ተረፈ እሴት ውስጥ የተወሰነውን የሚወስደው በንግድ ሥራ የተሰማራው ካፒታሊስት ነው ። ይህ ካፒታሊስት የሚወስደው የጠቅላላ ተረፈ እሴት አካል የንግድ ትርፍ ይባላል ።

የንግድ ትርፍን አነጻጽሮ በደንብ ያልመረመሩ ሁሉ የንግድ ትርፍ ሸቀጦችን ከአሴታቸው በላይ በመሸጥ ብቻ የተገኘ ገቢ አድርገው ይወስዱታል ። ይህ ስህተት ነው ። በካፒታሊስት ኢኮኖሚ እንቅስቃሴ የሸቀጥ ዝውውር መስክ ከጠቅላላው የሸቀጥ ሂደት ምርት ጋር የተያያዘ ነው ። የሸቀጥ የዝውውር ሂደት የሸቀጥ ካፒታል ወደ ገንዘብ ካፒታል የሚለወጥበት ሂደት ነው ።

በኢኮኖሚ ውስጥ የተገኘው ተረፈ እሴት በኢንዱስትሪ ካፒታሊስቶችና በንግድ ካፒታሊስቶች መካከል በአማካይ ትርፍ ሕግ ሙሉ በሙሉ ሲከፋፈል የንግድ ትርፍ በመከሰት ለንግድ ካፒታሊስቶች ገቢ ይሆናል ። ሁኔታውን በመጠኑም ቢሆን ዘርዘር አድርገን ብንመለከት ጉዳዩ የበለጠ ግልጽ ሊሆን ይችላል ። የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቶች ያስመረቷቸውን ሸቀጦች ለንግድ ካፒታሊስቶች ከማገበራዊ የማምረቻ ዋጋ በታች ይሸጡላቸዋል ። የንግድ ካፒታሊስቶቹ ደግሞ ለተገልጋዮች ሸቀጦችን በማምረቻ ዋጋቸው ይሸጣሉ ። የሁለቱ የመሸጫ ዋጋ ልዩነት የንግድ ካፒታልን ትርፍ ያሰገኛል ። የንግድ ትርፍ ባጠቃላይ

ላይ በኢኮኖሚው ውስጥ ካለው ግንባራ-ዊ ካፒታል አንገር በአግካይ ትርፍ ስሌት መሠረት በመገናዘብ የሚገኝ ትርፍ ነው። ይህንን ሁኔታ በስሌት ለማብራራት ይቻላል። ለምሳሌ በካፒታሊስት ኢንዱስትሪ የምርት መስክ ብር 900 ካፒታል ወዲህ ቢደረግና ይህም ለቋሚ ካፒታል ብር 720፣ ለሠራተኛ ብር 180 ወዲህ ቢሆን በ100% የብዝሃ መጠን የሚገኘው ተረፈ እሴት ብር 180 የሚያወጣ ይሆናል። በዚህ ካፒታል ወዲህ የአግካይ ትርፍ መጠኑ ከመቶ፣

$$\frac{\text{ተረፈ እሴት}}{\text{ጠቅላላ ካፒታል ወዲህ}} = \frac{180 \times 100}{900} = 20\%$$

ስለዚህ በዚህ ሁኔታ የመቶ ብር ካፒታል ወዲህ ብር 20 ትርፍ ሊያስገኝ ይችላል ነበር ማለት ነው። ሆኖም የተመረተውን ሸቀጥ ለመሸጥና ወደ ገንዘብ ካፒታል ለመቀየር ተወዳጅ የካፒታል ወዲህ ይጠይቃል፤ ይህ ተወዳጅ የካፒታል ወዲህ የገድ ካፒታል ይባላል። ለምሳሌ በዚህ ሁኔታ የገድ ካፒታሉ ወዲህ ብር 100 ቢሆን ለኢንዱስትሪ ምርት ሥራ ከወጣው ካፒታል ጋር ሲዳመር በጠቅላላ የወጣው ካፒታል ብር 1,000 ይሆናል። ሆኖም በገገድ ካፒታል የሥራ መስክ ውስጥ የሚመረት ተወዳጅ ተረፈ እሴት ባለመኖሩ የተረፈ እሴት መጠን ያው በምርት ሥራ መስክ የተገኘው ብር 180 ነው። ስለዚህ ሁኔታ የአግካይ ትርፍ መጠኑ ከመቶ፣

$$\frac{180 \times 100}{1,000} = 18\% \text{ ይሆናል}$$

ስለዚህ የመቶ ብር የካፒታል ወዲህ የሚያስገኘው አግካይ ትርፍ ብር 18 ይሆናል። በዚህ ምሳሌያችን የገገድ ካፒታሊስቱ ያወጣው ካፒታል ብር 100 በመሆኑ የሚያገኘው ትርፍ ብር 18 ይሆናል። ይህ የገገድ ካፒታሊስቱ ትርፍ የገገድ ትርፍ ይባላል።

የገገድ ካፒታሊስቶች የፍጆታ ሸቀጦችን የመሸጫ ዋጋ በጣም ከፍ በማድረግና ከእሴታቸው በላይ እድርገው በመሸጥም ከፍተኛ ትርፍ ያገኛሉ። በተለይም ከአነስተኛ አምራቾች ላይ ሸቀጦችን እጅግ ባነሰ ዋጋ በመግዛትና ሲሸጡ ደግሞ ዋጋውን እጅግ ከፍ በማድረግ የሚያገኙት ትርፍ ስፊ

ነው። በሞኖፖል ካፒታሊዝም ወቅት ደግሞ የገገድ ሞኖፖሊስቶች የሚሸጡትን ሸቀጥና የሚገዙትን ሸቀጥ በሞኖፖል ዋጋዎች በመሸጥ ከፍተኛ የሞኖፖል ትርፍ ይሰበሰባሉ።

በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የሶሻሊስት የገገድ ድርጅቶች በማዕከላዊው ዕቅድ ላይ በተመሠረተ አኳኋን የገገድ ሥራን ለማዳበርና በገገድ ሥራ ላይ የተሰማሩትን ሠራተኞች ከፍያ ለመሸፈን በሚያስችል ሚዛናዊ በሆነ የመሸጫ ዋጋ ሸቀጦቻቸውን በማቅረብ የተጠቃሚዎቹን ፍላጎት ያሟላሉ።
(የገገድ ካፒታልን፣ የኢንዱስትሪ ካፒታልን ይመለከታል።)

ገገድ ካፒታል (የ—)
(Commercial Capital)

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ሸቀጦችን በግዥና በሽያጭ መልክ ለማንቀሳቀስ የሚውል ካፒታል ነው። የገገድ ካፒታል የማሳበራዊ ካፒታል አንድ ክፍልና የሸቀጥ ካፒታልን ወደ ገንዘብ ለመለወጥ የሚያስችል ካፒታል ነው። የገገድ ካፒታል እንቅስቃሴ በቀመር መልክ ሲቀርብ ገ—ሸ—ገ¹ ይሆናል። ይህ ሲዘረዘር ገ—ገንዘብ፣ ሸ—ሸቀጥ፣ ገ¹—ትርፍ የታከለበት ገንዘብ ማለት ነው። ይህ ቀመር የሚገልጸው የገገድ ካፒታሊስቱ በመጀመሪያ ሸቀጦችን ለመግዛት የተወሰነ ገንዘብ ማውጣቱን፣ ከዚያም በኋላ የገዛውን ሸቀጥ ለተገልጋዮች በትርፍ መሸጡን ነው።

የሸቀጥ ካፒታል ወደ ገንዘብ ካፒታል እንዲለወጥ መሠረት የሆነው የኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴ ነው። የኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴ በተለያዩ የተግባር መስኮች ሲከናወን ማሳበራዊ ካፒታሉ የተወሰነው ካፒታል ያለማቋረጥ በሸቀጥ ዝውውር መስክ ሸቀጦችን ለሽያጭ በመግዛትና ሸቀጦቹንም መልሶ ለተገልጋዩ በመሸጥ ይንቀሳቀሳል። ይህ የገገድ ካፒታል ነው። ይህንንም ብቻ የሚያከናውኑ የካፒታሊስት ቡድኖች የገገድ ካፒታሊስቶች ናቸው። በገገድ ካፒታል እንቅስቃሴ በቀጥታ ተረፈ እሴት እይፈጠርም። ምክንያቱም እሴት የሚፈጠረው በምርታዊ ሥራ መስክ ብቻ ስለሆነ ነው። ይሁንና

የንግድ ካፒታሊስቶች በልዩ ልዩ የሽያጭ ስልቶች በመጠቀም፣ የሸቀጥ ካፒታል ወደ ገንዘብ ካፒታል የሚለወጥበትን ጊዜ በማፋጠን የትርፍ መጣኔ እንዲያድግና የተረፈ እሴት ዕድገትም እንዲኖር ያግዛሉ። ይህም በአጠቃላይ ለካፒታል ክምችትና መግዘል አመች ሁኔታን ይፈጥራል።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ባለው የአመራረት ሥርዓት አልባኝነት ምክንያት ጭርትና በፍጆታ መካከል ቅራኔ ይፈጠራል። በዚህ ሁኔታም የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቶች ያመረቱትን ለንግድ ካፒታሊስቶች በማቅረብ የተመረተው ለተገልጋዮች ተሸጦ ሳያልጉ እንደገና አዲስ ያመርታሉ። የንግድ ካፒታሊስቶች ሸቀጦችን በዱቤና በብድር ለተገልጋዮች በመሸጥ የሸቀጦችን ያለመሸጥ ችግር ዲቆጣጠሩ ይሞክራሉ። ይህ ለተወሰነ አቅር ጊዜ ለችግሩ መፍትሔ ቢመስልም ችግሩን ከመደበኛ በቀር ዘላቂነት የለውም። የንግድ ካፒታሊስቶች በዱቤና በብድር ለተገልጋዮች ሸቀጦችን በመሸጥ ህስተኛ ፍላጎት ጭብያው ላይ ይፈጥራሉ። በሞኖፖል ካፒታሊዝም ደረጃ የንግድ ካፒታል ሞኖፖሎች ይከሰታሉ። እነዚህም ሰፊ የገበያ ሸቀጦችን ጭጥጥራቸው ሥር በግድረግ የተለያዩ የንግድ ካፒታል የገበያ ግቅረቢያ መዋቅር ችን ይፈጥራሉ። በሚሸጡዋቸው ሸቀጦች ላይም የመሸጫ ዋጋዎችን በሞኖፖል ዋጋ ጭግቅረብ ከፍተኛ የሞኖፖል ትርፍ በተላሉ ያዥሉ። በዚህ ሁኔታም በንግድ ሞኖፖል ካፒታሊስቶችና በኢንዱስትሪ ሞኖፖል ካፒታሊስቶች መካከል መቀራረብና መተሳሰር ይፈጠራል።

(የኢንዱስትሪ ካፒታልን ይመለከታል።)

ንጽረተ ዓለም
(World Outlook)

ሰዎች ስለሚያካብባቸው ዓለም ያላቸው ጭላካክት ሥርዓት፣ አስተያየትና ጽንሰ ሐሳብ ንጽረተ ዓለም ይባላል።

ንጽረተ ዓለም ሰፊ ባለ ትርጉሙ ሲታይ ጭላካክት በሰጠው ዓለም ያለውን የአመለካከት ድምር ግለትም ፍልስፍናዊ፣ ግንባራዊ፣

ፖለቲካዊ፣ ሥነ ወብታዊ፣ ሳይንሳዊ ወዘተ... አመለካከቶችን ይይዛል። ሆኖም ጠበብ ባለ እን ባቡ ሲታይ ግን ንጽረተ ዓለም በፍልስፍና አመለካከቶች ይወለዳል። ስለዚህም የንጽረተ ዓለም መሠረታዊና ዋናው ጥያቄ የፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄ ይሆናል። በዚህም ጥያቄ መፍትሔ ላይ በመመሥረት ፍልስፍና በሁለት ዋናኛ ንጽረተ ዓለሞች ግለትም በቀስ አካላዊና በሐሳባዊ ንጽረተ ዓለሞች ይከፈላል። ይኸውም ነገሮችንና ክስተቶችን ቀዳ ግይ፣ ሐሳብን ደጋሪይ አድርጎ የሚነሣው ንጽረተ ዓለም ቀስአካላዊ ንጽረተ ዓለም ሲሆን ሐሳብን ቀዳግይ አድርጎ የሚነሣው ንጽረተ ዓለም ደግሞ ሐሳባዊ ንጽረተ ዓለም ነው።

በአጠቃላይ ንጽረተ ዓለም የሰዎችን የዕውቀት ዘርፎች ሁሉ የሚያጠቃልል በመሆኑ እጅግ ሰፊ ጽንሰ ሐሳብ ነው። ለምሳሌ ግር ክሳዊ ሌኒኒዊ ንጽረተ ዓለም ፍልስፍናን፣ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚንና ሳይንሳዊ ሶሻሊዝምን አጠቃሎ የያዘ ሰፊ ጽንሰ ሐሳብ ነው። ሐሳባዊ ንጽረተ ዓለም የዚያን ያህል ስፋት ያለው ነው። ንጽረተ ዓለም አጠቃላይ አመለካከት ቢሆንም የግንባራዊ ኑባሬ ነፀብራቅ በመሆኑ ነው በመደብ በተከፋፈለ ንብረተሰብ ውስጥ ዞር ዞር ከቅሳዊ ወይንም ከሐሳባዊ ጉራ መውደቁ የግይቀረው።

ንጽረተ ዓለም ሳይንሳዊ ወይንም ኢሳይንሳዊ ሊሆን ይችላል። ኢሳይንሳዊ ንጽረተ ዓለም በውስጡ ያቀፋቸው አመለካከቶችና ሐሳቦች የሚመሠረቱት ነገሮችንና ክስተቶችን ከግጥናትና ከመመርመር በመነሣት ሳይሆን በጭፍን ተናናዊ እምነት ወይም ከተፈጥሮ ውጭና በላይ በሆነ ኃይል እውነታን ለግ ስረዳት በሚደረግ ሙከራ ላይ ነው። ሳይንሳዊ ንጽረተ ዓለም ግን የሚመሠረተው ነገሮችንና ክስተቶችን በመመርመርና በግጥናት በመሆኑ ተፈጥሮንም የሚያስረዳው ከመለኮታዊ ኃይል ጋር ሳያያይዝ ነው።

ንጽረተ ዓለም ሰዎች ስለሚያካብባቸው እውነታ ያላቸውን አስተሳሰብ የሚገልጽ ለተግባር መመሪያ የሚያገለግል በመሆኑ ተግባራዊ ጠቀሚታ አለው። ንጽረተ ዓለም የግንባራዊ ኑባሬ ነፀብራቅ በመሆኑ በአንድ በተወሰነ ታሪካዊ ወቅት የሰው ልጅ ዕውቀት በደረሰበት ደረጃና ባለው ግንባራዊ ሥርዓት ላይ ይመሠረታል። በየሥርዓት

ግንባሩም ውስጥ የገኘው መደብ ንጽረተ ዓለም የበላይነቱን ስፍራ ይዞ ይገኛል ። ንጽረተ ዓለም በመደብ በተከፋፈለ ጎብረተሰብ ውስጥ የመደብ ጠባይ አለው ። ኢሳይንሳዊ ንጽረተ ዓለም የአድጋሪ መደቦችን ጥቅም የሚጠብቅና ሠራተኞች ለአርነታቸው የሚያደርጉትን ትግል አቅጣጫ በማሳት ግንባራዎችን ዕድገትን ለማገድ የሚጥር ነው ። በአንፃሩም ሳይንሳዊ ንጽረተ ዓለም የተራግጅ

ኃይሎችን ጥቅም የሚገልጽና አጠቃላይ ግንባራዊ እርምጃን ለማፋጠን የሚያግዝ ነው ።

ሳይንሳዊ ንጽረተ ዓለም ግርክሳዊ ሌኒናዊ ንጽረተ ዓለም ነው። ይህም ንጽረተ ዓለም ከግንባራዊ ዕድገት ነባራዊ ሕግጋት ጋር የሚገጣጠምና የወዝአደሩንና የተቀረውን ሠርቶ አደር ሕዝብ ጥቅም የሚገልጽ ነው ።

(ርዕዮተዓለምን ፣ ፍልስፍናን ፣ መደባዊ ንጽረትን ይመለከታል ።)

አመክንዮ
(Reason)

አመክንዮ ምክንያት ሰጠ ፣ ምክንያት አቀረበ ከሚለው የግዕዝ ቃል የመጣ ነው ።

በፍልስፍና በተለይም በጥንታዊ የግሪክ ፍልስፍና ውስጥ የነበረው አመለካከት ሰውን ከእንስሳት የሚለየው የማሰብ ችሎታው ማለትም ከቆና ደጉንገውነቱንና ስህተቱን ለይቶ ይግዛውቅና በዚህም ዕውቀት በመመራት ተግዳሮትን ለጥናትና ለጠቃሚ ነገር የማዋል ችሎታው የሚመነጨው ከስሜት ግፊት ሳይሆን ከአመክንዮ ነው የሚል ነበር ።

የሰው ልጅ ዕውቀትና ምርምር እያደገና እየሰፋ በሄደ ቁጥር በተለይም ሐሳባዊ ፍልስፍና እየተጠናከረ ሲመጣ አመክንዮ እውነቱንና ደጉን የመለያ ችሎታ ብቻ መሆኑ ተርቶ ራሱን እንደቻለ ፣ ነባራዊ ህልውና እንዳለው ረቂቅ ነገር ሆኖ ከመታየት አልፎ ከሰው ውጭና የበላይነት ያለው በመሆኑ ከራሱ የሚፈልቁ የሐሳብ ሕግጋትን እንዳቀፈና ነባራዊነት እንዳለው የግንዛቤ ኃይል ተደርጎ ተቆጠረ ። ይህም ሐሳባዊ ፍልስፍና ዞር ዞር “ከእንድ ኃይል” ወይም ከእግዚአብሔር ጋር እንደሚገናኝ ያሳየናል ። እንደ ዕቃ የራሱ የሆኑ ባሕርያት ማለትም ቁመት ፣ ጭልክ ፣ ከብደት ፣ ሰፋት እንዳለው ሁሉ አመክንዮም ከራሱ የሚፈልቁና ምንነቱን የሚገልጹ ሐሳቦች ይኖሩታል ፤ እነዚህም ሐሳቦች መመሪያዎች በመሆናቸው በጊዜና በጊዜ የማይለወጡ ፣ ሁለንታዊና ዘላለማዊ ናቸው ይላል ። ለምሳሌ ለሁሉም ነገር ምክንያት ያለው መሆኑን ስለምናውቅ ነው ለማንኛውም ነገር ምክንያት የምንፈልግለት ።

በሐሳባውያን አመለካከት ተፈጥሮን የሚገኝ ሕጎችን በማስተዋል ፣ በልምድና በተግባር የምናገኛቸው ሳይሆን አብረውን የተጠቃሚ መንፈሳዊ ምክንያት ያሳቸው ናቸው ። ይህም የሚያስረዳን የሰው ልጅ የማሰብ ችሎታው ለሕይወት አስፈላጊ ፣ በተግባር ላይ የተመረተና በዕድገት የተገኘ መሆኑን ሐሳባውያን እንደማይቀበሉት ነው ። ዕውቀት በሰው

ልጅ ጥረት የሚገኝ መሆኑ ቀርቶ ከእንድ ኃይል የሚገኝ ስጦታ ተደርጎ በመወሰዱ ሰው በራሱ ጥረትና ተግባር ያፈራውን የዕውቀት ባለቤትነት ይከፍልል ። ነገር ግን በተግባር እንደሚታየው ሐቁ ዕውቀት ከሰው ተግባር የሚገኝና ከተግባርም ጋር የሚያደግ መሆኑ ነው ።

(ተግባርን ፣ ዕውቀትን ፣ ምክንያታዊነትን ይመለከታል ።)

አማተርነት
(Amateurishness)

እንደገና ሥራ በትርፍ ጊዜ ማከናወን የሚያመለክት ሲሆን እንዲሁም ሥራውን በሙሉ ልብ ካለመያዝ የተነሳ በቂ ልምድና ችሎታ አለማገኘትን ይጠቁማል ። በእብ የታዊ ተግባርም አማተርነት በጠባብ አመለካከት ውስጥ መገኘትን ፣ በዚህም ላይ በተመረኮዘ የአሠራር ዘዴም ጠንካራ አብዮታዊ ድርጅት ለመመሥረት የማይቻል መሆኑን ባለመገንዘብ ይህንኑ ውሱን አስተሳሰብ ወደ ገድፈ ሐሳብ ደረጃ አሳድጎ የግል ፍላጎት ተገዥ መሆንን ያጠቃልላል ።

(አብዮተኛን ይመለከታል ።)

አማኒነት
(Theism)

እግዚአብሔር ሰብአዊ ባሕርይ ያለውና በአመክንዮና በፈቃድ ችሎታው የዓለምን ቁሳዊና መንፈሳዊ ኑር ሂደት የሚገዛ ነው የሚል ሃይማኖታዊ ፍልስፍና ነው ። በአማኒነት አስተሳሰብ በዓለም ውስጥ የሚከሰተው ማንኛውም ነገር የሚመነጨው በአምላክ ፈቃድ ነው ፤ የተፈጥሮ ሕግ ብለን የምንጠራውም ሁሉ የሚገልጸው የአምላክን ፈቃድ ነው ። ይህ ፈቃድ መለኮታዊ በመሆኑ ባለሙሉ ሥልጣን ፣ ቋሚና በጉም ነው ። በፈቃዱም በጉነት ምክንያት በዓለም ውስጥ ያለ ሰናይ ኃይል በእኩያን ላይ በመጨረሻ እሸናፊነትን እንደሚቀዳጅ ሙሉ ተስፋ ያሳድርብናል ይላል ።

አማኒነት የሥነ መለኮትና የእምነታዊነት መሠረታዊ አስተሳሰብ ነው ። ዓለም የተፈጠ

ረውና የሚገዛው በዲበተፈጥሮአዊ ፈቃድ ነው የሚሰው አመለካከት ከሳይንሳዊ አመለካከት ጋር የሚገረር ነው ። በመሆኑም አማኒነት ለሳይንስ ዕድገትና በጎብረተሰቡ ውስጥ ለሳይንሳዊ አመለካከቶች መሰራጨት ዕንቅፋት የሚሆን ነው ። ሁሉ ነገር የሚወሰነው በአምላክ ነው የሚሰው አስተሳሰቡ ሰዎች በራሳቸው በመተማመን ታግለው ነገሮችን እንዳይለውጡና ያለውንም ሁኔታ እንዲቀበሉ የሚያደርግ በመሆኑ ለመደብ አገዛዝ ጠቃሚ ነው ።

(ኢአማኒነትን ፣ ሁልአምላክነትን ይመለከታል ።)

አማዕክሎሰብነት

(Anthropocentrism)

ሰው የዓለም ማዕከል ፣ የተፈጥሮ የመጨረሻ ዓላማና ግብ ነው የሚል ሃይማኖታዊና ሐሳባዊ አስተሳሰብ ነው ። አማዕክሎሰብነት ከሥነ ግብ ጋር የቅርብ ግንኙነት አለው ። ኮፐርኒከስ በሳይንሳዊ ጥናት መሪት እንደሌሎቹ ፕላኔቶች ፀሐይን የምትዞር መሆኗን ማስረጃቱና ጻርዊንም ሰው ከእንሰሳ የመጣ መሆኑን ማስገንዘብ ይህን አስተሳሰብ መሠረተ ቢስ አድርጉታል ።

(ጻርዊኒዝም ፣ ሥነ ግብን ይመለከታል ።)

አማካይ ትርፍ

(Average Profit)

በተለያዩ የኢንዱስትሪ መስኮች በተሰለፉ ቡርጂዚዎች መካከል የሚደረግ ውድድር የተለያዩ ካፒታሊስቶችን የትርፍ መጣኔ ወደ አንድ አማካይ መጣኔ ያስተካክላል ። በዚህ አማካይ መጣኔ ስሌት መሠረት የሚገኘው ጠቅላላ ትርፍ አማካይ ትርፍ ይባላል ።

በተለያዩ የኢንዱስትሪ መስኮች ውስጥ ያለው ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር የመለያየቱን ያህል ሌሎች ሁኔታዎች አንዳሉ ሆነው በተመሳሳይ የብዝሃዊ ደረጃ በየመስኩ የሚኖረው የትርፍ መጣኔ መበላሸጡ የግድ ነው ። በካፒታሊዝም ውስጥ የትኛውም ቡርጂዚየን የሚሰማራበትን የምርት መስክ የሚወስነው አገኛሰው ብሎ በሚገምተው የትርፍ ደረጃ ሁኔታ ብቻ በመሆኑ የሁሉም ቡርጂዚዎች ዓላማ ዝቅተኛ የትርፍ መጣኔ ካለበት የኢን

ዱስትሪ መስክ ወጥቶ ከፍተኛ የትርፍ መጣኔ ወዳለበት መስክ መስማራት ነው ። በዚህ ሳቢያ ግብታዊ በሆነ መንገድ ካፒታል ካንዱ መስክ ወደ ሌላው መስክ የሚዘዋወርበትና በዚህ ዝውውር የተነሣ በረጅም ጊዜ ሊታይ ቡርጂዚዎች በየመስኩ ያለውን የትርፍ መጣኔ መለያየት በማስወገድ እኩል በሆነ የካፒታል ወጪ ላይ እኩል የሆነ ትርፍ የሚያገኙበት ሁኔታ ይፈጠራል ። ይህም ተመጣጣኝ ትርፍ ከላይ እንደተጠቀሰው አማካይ ትርፍ ይባላል ።

አምላክኛነት

(Deism)

ሰብአዊ ስሜት የሌለው ፣ በሥነ አመከንዮ እውነታነት ገጽታው ብቻ የሚኖር ፣ እግዚአብሔር የማናቸውም ነገርና ክስተት መንሥኤና ምንጭ ነው የሚል እምነት ነው ። ሰዓት አንድ ጊዜ ከተሞላ በኋላ በራሱ እንደሚንቀሳቀስ ሁሉ ዓለምም አንድ ከተፈጠረ በኋላ በራሱ ሕግጋት ይንቀሳቀሳል ፤ እግዚአብሔርም በዚህ ውስጥ ጣልቃ እይገባም የሚል ለመጀመሪያ ጊዜ በእንግሊዝ የተከሰተ አስተሳሰብ ነው ። ይህ አስተሳሰብ ሃይማኖት ገንኛ በነበረበት በፊውዳሊዝም ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ ቁስለካሳውያን እምነትን ለመታገል ጥረት በሚያደርጉበት ወቅት የኢአማኒነታቸው ሽፋን በመሆን አገልግሏል ። እንደ ሸልቲር ፣ እንደ ኒውተን ፣ እንደ ሎክ ፣ እንደ ሩሶ ወዘተ... ያሉት ተራማጅ ቡርጂ ፈላስፎች በአምላክኛነት ካባ ሃይማኖታዊ አስተሳሰቦችንና ቤተክርስቲያንን ለመታገል ችለዋል ። ይህንና በዛሬው በመን አምላክኛነት ኢአማኒነትን ለመቃወም መጠለያ በመሆን ያገለግላል ።

አምልኮተ ሸቀጥ

(Fetishism of Commodities)

የገል አምራቾች ለሸያጭ ወይም ለልውውጥ በሚያመርቱበት ጊዜ በአምራቾች መካከል ያለው ኢኮኖሚያዊና ግንባራዊ ግንኙነት በሰዎች መካከል ላይሆን ለደርት ውጤቶቻቸው መካከል ያለ ግንኙነት ሆኖ

ይቀርባል ። ከዚህም የተነሣ ሸቀጦች በሰው እእምሮ ውስጥ የተመላኪነት ባሕርይ ይይዛሉ ። ይህን ሁኔታ የሚያንፀባርቀው ግንኙነት አምልኮተ ሸቀጥ ይባላል ።

በእምራቶች መካከል የሚኖረው የተሳሰረ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነት የሚገለጸው የሸቀጦች ልውውጥ በሚከናወንበት ገበያ ውስጥ ነው። በሸቀጥ አምራቶች የተሠራው ዕቃ ገበያ ውስጥ ከገባ በኋላ ከአምራቶች ቁጥጥር ውጭ ይሆናል ። በካፒታሊስት ስልተ ምርት የሸቀጦች ልውውጥ በዕቅድ ላይ ተመሥርቶ የሚከናወን ሳይሆን በዘፈቀደ ወይም በግብታዊነት የሚፈጸም በመሆኑ የሸቀጥ አምራቶች ህልውናም እንዲሁ በሸቀጦች የገበያ ሁኔታ ላይ የሚመሠረት ይሆናል ። በመሆኑም የሸቀጥ አምራቶች ሕይወት ሙሉ በሙሉ በሸቀጦች ዋጋ ውጣ ውረድና በገበያ ሁኔታ ላይ የሚመሠረትና በዚህም የሚመራ ነው ። ከዚህም የተነሣ በካፒታሊስት ስልተ ምርት ውስጥ ሸቀጦች በተፈጥሮ የተለየ ኃይል ያላቸው ይመስላል ።

በካፒታሊስት ሥርዓት አምራቶች ሊያገኙባቸው ለማይችሏቸው ሸቀጦች ማጉብደዳቸው፣ የአምራቶች ህልውና በገበያ ኃይል ላይ መቆሙንና ሸቀጥ በሰዎች ላይ ያለውን “መሰከታዊ” ተፅዕኖ የሚያመለክት ነው። ሸቀጦች ሰዎችን የመቆጣጠራቸው ሁኔታ ወይም ይህ በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ያለ የሸቀጦች ባሕርይ ለገበያ ብቻ ሊባል ከሚመረቅ ሸቀጦች የሚመነጭ ውስጣዊ ባሕርያቸው ነው ።

አምራቶች በገበያ ላይ ያላቸው ጥገኝነት አያደገ በሚሄድበት በካፒታሊስት ስልተ ምርት ውስጥ ይሸው አምልኮተ ሸቀጥ እየተሰፋፋ የሚሄድ ሲሆን የግል ሀብት በሚጠፋበትና የአምራቶች ህልውና በገበያ ላይ በማይመሠረትበት በሶሻሊዝም ግን አምልኮተ ሸቀጥ ይጠፋል ።

አምሳል (Ideal)

የሰው ንቃተ ገሊና ከቀሰአካል ጋር ያለውን ሥነ ዕውቀታዊ ልዩነት የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ንቃተ ገሊና (አእምሮ) ቁስ

አካላዊ ዓለምን በምሰል ፣ በሐሳብና በጽንሰ ሐሳብ የሚያንፀባርቅ በመሆኑ አምሳል ነው ። አምሳል የሚባለው ይህ የማንፀባረቁ ሁኔታ ነው ። እውነታን ለማንፀባረቅ ቁሳዊ መንገድ ኤዎችና ዘዴዎች (እንጉል ፣ ሕዋሳት ፣ ቋንቋ ፣ ተግባር ወዘተ...) አስፈላጊ ቢሆኑም ነፀብ ራቁ (ማለትም ሐሳብ ፣ ስሜት ፣ ሕውሰት) ቁሳዊ አይደለም ። በአእምሮ ውስጥ የሚገኙት ነገሮች እራሳቸው ሳይሆኑ የነሱ አምሳሎች ናቸው ። ለምሳሌ የወንበርን ሐሳብ ብንወስድ አእምሮ ውስጥ ያለው ወንበር ሳይሆን የሱ አምሳል ማለትም ሐሳቡ ነው ።

እሳቦት አምሳል በመሆኑ ነው የነገሮችን ምንነት በማንፀባረቅ ነባራዊ ሕጎችን ለማጥናትና እዳዲስ ዕቅዶችንም ለማመንጨት የሚችለው ። ሆኖም አእምሮ እውነታን በትክክል ባለማንፀባረቁ ምትሀታዊ የሆኑ ሐሳቦችንና አመለካከቶችን ሊያፈልቅ ይችላል ። ይህን ሁኔታ በማስወገድ ሳይንሳዊ የሆነ ዕውቀት ሊኖረን የሚችለው እሳቦትን በተግባር በየጊዜው ሰንፈትን ነው ።

አምሳል ከሥነ ዕውቀታዊ ፍቺው ጋር የተያያዙ ማገበራዊ ሥነ ምግባራዊና ሥነ ወበታዊ ፍቾችም አሉት ። በዚህም ጊዜ ጽንሰ ሐሳቡ የሚገልጸው የነገሮችን ፍጹማዊና የመጨረሻ ሞዴል ወይም ዓይነት በሐሳብ ውስጥ መቀረፅን ነው ። ለምሳሌ ፍጹማዊ የሆነ የጎብረተሰብ ሥርዓት በአእምሮአችን ውስጥ ማሰብ አምሳልን ማቀድ ነው ። ምክንያቱም ሐሳቡ የሚገልጸው አንድ መደብ ፍጹም በሆነ መንገድ ይሰማማኛል ብሎ የሚመኘውን ሥርዓት ነው ። ሐሳባዊነት እውንንና አምሳልን ተግራሪ ነገሮች እድርጎ በማቅረብ አምሳል ከምድራዊና ከቁሳዊ ኑሮ ውጭና የበላይ እንደሆነ ለማሳመን ይጥራል ። ይህ ምድራዊ ኑሮን ለማንቋሸሽ የሚረዳ ከመሆኑም በላይ አምሳልን አርቆ በማስቀመጥ ሰዎች በእምነት እንዲታሉሉና እንዲጽናኑ የሚጠቅም ነው ።

ማገበራዊ አምሳል ከነባራዊው ሁኔታና ከዕድገቱ ሕግጋት አቅጣጫ ከተቀረፀ እውን ወይም ተግባራዊ ሊሆን ይችላል ። ተምኔታዊ የሚሆነው ምድራዊው ዓለም የተረገመ በመሆኑ ሳይሆን ትክክለኛ ቁሳዊ መሠረቱን ሳያገኝ ሲቀር ነው ። ኮሚኒዝም ከቁሳዊ ዓለም ነባራዊ ሕጎች አንገር የተቀየሰ በመሆኑ እውን የሚሆን የወዝላደሩ መደብ አምሳል ነው ።

እንዲሁም ሥነ ምግባራዊ አምሳል የሚገልጸው ግብረገባዊ ፍጹሚያዊነትን ነው ። አምሳሉ የሚያንፀባርቀው ግዴታን በትክክል ለመፈጸምና ሰናይነትን እውን ለማድረግ መከናወን ያለባቸውን ምርጥ ነጥቦች ነው ። በተመሳሳይ ሁኔታ ሥነ ውበታዊ አምሳል የሚገልጸው የአንድን መደብ ወይም የኅብረተሰቡን የውበት ክፍተኛ አመለካከት ነው ።

(ነፀብራትን ይመለከቷል ።)

አምስተኛ ረድፍ

(The Fifth Column)

የውስጥ ጠላቶችና አስመሳዮች የሰፊውን ሕዝብ ካባ ደርበው በአብዮታዊ ሐረጎች ሽፋንነት አብዮትንና ሕዝቡን ለመውጋት የሚሰለፉበት ፀረ አብዮት የምሥጢር ድርጅት ነው ።

አምስተኛ ረድፍ የሚለው ቃል ከ1936 እስከ 1939 በተካሄደው የስፓኝ የርስ በርስ ጦርነት ጊዜ ማድሪድ ስትከበብ፣ ፋሺስቱ ጄኔራል ሞላ በውስጥ አርበኝነት ስለሚያገለግሉት ደጋፊዎቹ ሲናገር “እኛ ማድሪድን በአራት ረድፍ እያጠቃናት ነው፤ በከተማይቱ መሀል ደግሞ አምስተኛ ረድፍ አለን” በማለት ከገለጸው የተወሰደ ነው ። በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ጊዜ አምስተኛ ረድፈኞች የፋሺስቱ የጦር ቃል ኪዳን አባል ባልሆኑ ሀገሮች ውስጥ የጀርመን፣ የኢጣሊያና የጃፓን ወኪሎች በመሆን ሠርተዋል ። በስፓኝ በአንድሬኒን የሚመራው “የግርክሳዊ አንድነት የሠራተኞች ፓርቲ” የተሰኘው የትርጉሰካይቶች ድርጅትም የአድገርት ኃይላት ማዕከል በመሆን አገልግሏል ።

አምስተኛ ረድፈኞች ከሚፈጽሟቸው ደባዎች ጥቂቶቹ ሕዝቡን በልዩ ልዩ ምክንያት በመከፋፈል ማበጣበጥ፣ የግድያ ተግባር መፈጸም፣ ንብረት ማውደም፣ ለጠላት ስለላ ማካሄድ፣ አድገርትን መደገፍና ጠላት መግቢያ በር እንዲያገኝ ሁኔታዎችን ማመቻቸት ናቸው ።

አምነስቲ ኢንተርናሽናል

(Amnesty International)

በ1961 በእንግሊዝ ውስጥ በለንደን ከተማ የተቋቋመ ድርጅት ነው ። ከድርጅቱ ስነዶች

ለመረዳት እንደሚቻለው ዓላማው አድርጎ የተነሣው በየሀገሩ በተለይ በፖለቲካና በሃይማኖት ልዩነቶች ሳቢያ በመንግሥታት ቁጥጥር ሥር የዋሉትን ሰዎች መብት በማስከበር ረገድ እነዚህ ሰዎች እንዲለቀቁ ወይም ደግን ነታቸው እንዲጠበቅ ማድረግ፣ ሁኔታውን ለዓለም ሕዝብ በማሳወቅ ሕዝቦች ወይም መንግሥታት ግፊት እንዲያደርጉ መቀሰቀስ፣ ኢስብአዊ ድርጊቶች እንዳይፈጸሙባቸውና መብታቸው ተጠብቆና ጉዳያቸው ታይቶ በአፋጣኝ ለፍርድ ቀርበው ውሳኔ እንዲያገኙ ማድረግ የሚሉ ይገኙበታል ።

አምነስቲ ኢንተርናሽናል ዓላማውን ተግባራዊ ለማድረግ በተለያዩ መንገድ የሚረዱትና የሚተባበሩት መቶ ሺህ አባላት ሲኖሩት በብዙ ሀገሮች ውስጥ ቅርንጫፍ አካሎችና ሰባት መቶ የሚደርሱ የአካባቢ ቡድኖች አሉት ። በጥናት ክፍሉ አማካይነት በየሀገሩ የሚገኙትን የፖለቲካ እስረኞች ምዝገባና ግምገማ ያካሂዳል ። በተጨማሪም ድርጅቱ በየወሩ የሚታተም “ኒውስ ሌተር” የተባለ ጋዜጣና በየዓመቱ በተለያዩ ሀገሮች ስላሉት የፖለቲካ እስረኞች ሁኔታ የሚያሰራጩ “አኑዋል ሪፖርት” የተሰኘውን ጽሑፍ ያወጣል ። በአሁኑ ጊዜ የአምነስቲ ኢንተርናሽናል ዋና ጽሕፈት ቤት በለንደን ይገኛል ። አምነስቲ ኢንተርናሽናል ምንም እንኳን ከማንኛውም ተፅዕኖ ውጭ ለሰብአዊ መብት አታገለልሁ ቢልም በተግባር ሲታይ ግን የቡርኻዚያኖችን አመለካከትና ዓላማ የሚያራምድ፣ የአብዮታዊና የተራማጅ መንግሥታትን ስም በማጥደፍ የቡርኻ ዲሞክራሲ አፈቀላጤነቱን ያረጋገጠ ድርጅት መሆኑን ከዕለት ተዕለት ተግባሮቹ ለመገንዘብ ይቻላል ።

አሳቂ

(Comic)

ማኅበራዊ ከስተት፣የሰው ተግባር ከንዋይ፣ ግብረገባዊና ባህላዊ አመለካከቶች ከነበራዊ የዕድገት ደረጃ ጋር አግባብ ማጣታቸውን በአንፃሩም ተራማጅ የሆኑ ማኅበራዊ አስተሳሰቦችን የሚገልጽ በታሪክ የሚወሰን የሥነ መጠን ፈርጅ ነው ። አሳቂ ብዙ ዓይነት መልኮች አሉት ። በአርጌውና በአዲሱ፣ በቅርፅና በይዘት፣ በግብና በአፈጻጸም፣ በተግ

ባርና በሁኔታ ፣ በሰው እውን ጠባይና ሰው ስለራሱ ባለው አስተሳሰብ መካከል ያለውን አስወጣጣም ሊገልጽ ይችላል ።

አሣቂ ጠባዮችና ሁኔታዎች ማቅን፣ ፈዝንና ተቃውሞን ይቀስቅሳሉ ። አሣቂ የሚመነጨው ከተቃራኒ ማኅበራዊ ኑሮ በመሆኑ አመጣጡ ፣ ባሕርይና ተግባሩ ማኅበራዊነቱን ያረጋግጣሉ ። ፊዝ ፣ ቀልድ ወዘተ... የኒስና የእርምት ፍች መያዛቸው የሚገልጸው የማቅን ማኅበራዊ ሚና ነው ።

ማርክስ ማቅ ጠፊና ሂሳቀር የሆኑ ነገሮችን ለመዋጋት የሚጠቅም መሣሪያ መሆኑን ተናግሯል ። በኮሚኒስት ኅብረተሰብ ግን ባታ ውስጥም ማቅና ፊዝ የተለያዩ ቅሪቶችን ፣ አድርባይነትን ፣ ቢሮክራቲዝምን ፣ ወዘተ... ለማንቋሸሽና ለማዋረድ ይጠቅማሉ ። (ሥነ ወ-በትን ይመለከታል ።)

አስመሳይ አብዮተኛ (Pseudo-revolutionary)

ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን በማነብነብ ታጋይ የሚመስል ፣ በአብዮት ስም የሚኖሩ የሚገዙት ፣ ነገር ግን ስራሱ ጥቅም እንጂ ለሰፊው ሕዝብ ጥቅም ደንታ የሌለው የፖለቲካ ቁማርተኛ ነው ። አስመሳይ አብዮተኛ በደንና ጊዜ ከማንም ይበልጥ አብዮተኛ መስሎ ቢቀርብም በችግር ወቅት አብዮቱን አጋፍሎ ከጠላት ጎን የሚሰለፍና ሕዝባዊውን አብዮት መልሰም የሚወጋ ነው ።

(ሰርነ ገብን ፣ ጽናት አልበኝነትን ይመለከታል ።)

አስተምህሮ (Doctrine)

አንድ የተወሰነ የዕውቀት ዘርፍ በውስጡ የያዛቸውን መሠረታዊ ሐሳቦች ወይም ትምህርታዊ ይዘቶች ባጭሩ የሚገልጽ ማለትም የመርህ ወይም የእምነት ሥርዓት ወይም ቀናናን የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። በፍልስፍና ፣ በሃይማኖት ፣ በፖለቲካ ወዘተ... የዕውቀት ዘርፎች ውስጥ ያሉት ቀናናዎች ወይም ጭብጥ ሐሳቦች አስተምህሮ ይባላሉ ። ለምሳሌ “በመጀመሪያ

ቃል ነበረ ፣ ቃል ሥጋ ሆነ” የሚለው ቀናና ሃይማኖታዊ አስተምህሮ ነው ። በሰላም አብሮ መኖር የሚለው ፖሊሲም የአብዮታዊት ኢትዮጵያ የውጭ ፖሊሲ አስተምህሮ ነው ።

በየዕውቀት ዘርፉ የታቀፉት አስተምህሮዎች ሳይንሳዊ ወይም ኢሳይንሳዊ ሊሆኑ ይችላሉ ። ኢሳይንሳዊ አስተምህሮ ከሁኔታዎችና ከተግባር ጋር መዛመድ ስለማይችል ቀናናዊ ነው ። ሳይንሳዊ አስተምህሮ ግን ንድፈ ሐሳብን ከተግባር ጋር ያቀናጀ በመሆኑ ነባራዊ ሁኔታን በትክክል ያንፀባርቃል ። (ንድፈ ሐሳብን ፣ ቀናናዊነትን ይመለከታል ።)

አስተምህሮ (Synthesis)

ተቃርና አንብሮን ሽሮ በተራው ሲሻርና ከሁለቱ የተገኙት ውጤቶች በአንድነት ተጠቃለው ከፍተኛ የሆነ ሐሳብ ወይም ክስተት ሲፈጥሩ አስተምህሮ ይባላል ። ይህ ማለት ግን አስተምህሮ የአንብሮና የተቃርና ድምር ወይም ስምምነት ነው ማለት አይደለም ። የሁለቱን ጠቃሚ ጠባዮች የሚያቅፍ በመሆኑ የነሱ የበላይና ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ነው ። ለምሳሌ ጲያልክካዊ ቁስለካል ነት የሐሳባዊነትና የቁስለካልነት አስተምህሮ ነው ሲባል የሁለቱ ቅልቅል ነው ማለት አይደለም ። የሁለቱ ቅራኔ የወሰደው ልዩና ከፍተኛ ውጤታቸው እንጂ ። (አንብሮን ፣ ተቃርናን ፣ የሽረት ሽረት ሕግን ይመለከታል ።)

አስታራቂነት (Conciliationism)

በኮሚኒስት ፓርቲ ውስጥ ለፓርቲው ሐቀኛ ፖሊሲ ተቃዋሚነታቸውን በግልጽ ካሳዩ አባላት ጋር ስምምነትና መቻቻል እንዲኖር የሚከራከር ፣ ፀረ ማርክሳዊ አመለካከታቸውንም በቆራጥነት ከመታገል የሚያፈገፍግ አዳም ነው ። የአስታራቂነት አስተሳሰብ የፓርቲ አንድነት እንዲጠበቅ በሚል ሽፋን አፈንጋጮች ፣ እንጀሮችና አድርባዮች ለሚያደርጉት ፀረ ማርክሳዊ እንቅስቃሴ ዕድል ሊሰጥ የሚችል በመሆኑ በጣም አደገኛና በእንጭጨ ሊቀጭ የሚገባው ነው ። (ለዘብተኝነትን ይመለከታል ።)

አስፈላጊ ምርት

(Necessary Product)

በቁሳዊ ምርት መስክ የተሰማሩ ሠራተኞች ከሚያመርቱት አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ውስጥ ሰራሳቸውና ለቤተሰባቸው ቁሳዊና ባህላዊ ፍላጎት መታደስ የሚያውሉት የምርት ክፍል አስፈላጊ ምርት ይባላል። አስፈላጊ ምርትን ለማምረት የሚውለው ጊዜ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ሲባል በዚህ ጊዜ ውስጥ ሠራተኞች የሚሠሩት ሥራ አስፈላጊ ሥራ ይባላል። አስፈላጊ ምርትን ከአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ወይም ከተረፈ ምርት ጋር ካለው መጠናዊ ተዛምዶ ወይም ጥምርታ አንፃር መለካት ይቻላል።

በጥንታዊ የጋርዮሽ ሥርዓት ውስጥ የምርት ኃይሎች ጨርሰው ያልዳበሩ ስለነ በሩ ተረፈ ሥራ የሚባል ነገር አልነበረም። ስለዚህም የሚመረተው ምርት በጠቅላላ የአስፈላጊ ምርትን መልክ የሚይዝ ነበር። የምርት ኃይሎች መሻሻልና መዳበር የተረፈ ምርትን መገኘት አስከተለ። ይህም አንዱ መደብ ሌላውን ለመበዘበዝ እንዲችል ነባራዊ ሁኔታን ፈጠረ።

ተፃራሪ መደቦች ባሉባቸው ማኅበራዊ ሥርዓቶች ሁሉ በአስፈላጊ ምርትና በተረፈ ምርት መካከል ያለው ግንኙነት ከብዝበዛ ጋር የተቆራኘ ነው። በዝባዥ መደቦች የሚያገኙት ተረፈ ምርት በምርት መስክ ከመስጫት የመነጨ ሳይሆን የምርት መገልገያዎችን በግል ባለቤትነት በመያዛቸው ነው። በባሪያ አሳዳሪውና በፊውዳሉ ሥርዓቶች ውስጥ የአስፈላጊ ምርት መጠን በእነዚህ ሥርዓቶች ውስጥ ባለው ዝቅተኛ በሆነ የሥራ ምርታማነትና የብዝበዛ ግንኙነት የሚወሰን ነው።

የካፒታሊስት ምርት ዓይነተኛ ጠባይ ተረፈ እሴትን ማጋበስ እንደሆነ ይታወቃል። ይህን ለማድረግ ደግሞ ካፒታሊስቶች በአብዛኛው የአስፈላጊ ምርትን ድርሻ በመቀነስ የተረፈ ምርትን ድርሻ ለማሳደግ ይጣጣራሉ። በካፒታሊዝም የዕድገት ሂደት ውስጥ ማኅበራዊ ሥራ በሚያሳየው የምርታማነት ዕድገት የተነሳ የአስፈላጊ ምርት ከአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ድርሻ አንፃራዊ በሆነ መንገድ ይቀንሳል። ይህ ሁኔታ በተለይ የሚወሰደው የፍጆታ ዕቃዎችንና እነዚህን ዕቃዎች ሠርቶ የሚያወጣውን ክፍለ ኢኮኖሚ ነው።

ነገር ይቀንሳል። ይህ ሁኔታ በተለይ የሚወሰደው የፍጆታ ዕቃዎችንና እነዚህን ዕቃዎች ሠርቶ የሚያወጣውን ክፍለ ኢኮኖሚ ነው።

ከላይ እንደተጠቀሰው በካፒታሊዝም ከአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት የአስፈላጊ ምርት ድርሻ አንፃራዊ ቅንሳ ቢያሳይም በዚህ ሥርዓት ውስጥ ይህንን አዝማሚያ የሚከላከሉ ሌሎች ሁኔታዎችም አሉ። ከነሱም መካከል በካፒታሊስት ሀገሮች የወዝአደሩ መደብ ለምንዳ ጭማሪና ሰማኝ በራዊ መብቱ መስፋፋት የሚያደርገው ትግል ዋናው ነው። በካፒታሊስት ሥርዓት የሥራ ዕምቀት መጨመርና ይህም የሚያስከትለውን የአካል ድክመትና የአእምሮ ጭንቀት ለማካከል ካፒታሊስቶች የተወሰነ ወጪ እንዲያደርጉ ያስገድዳቸዋል። ከዚህም በተጨማሪ አሁን ካለው የሳይንስና የቴክኖሎጂ አብዮት አንፃር የሠራተኛውን መደብ የትምህርትና የሙያ ደረጃ ማሻሻል አስፈላጊ በመሆኑ እነዚህ ሁኔታዎች ተጠራቅመው ከአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት የአስፈላጊ ምርት ድርሻ አንዳያቀላቁል ለማድረግ ይረዳሉ።

በሶሻሊዝም የምርት መገልገያዎች በጋራ የተያዙና ማኅበራዊ ምርትም በዕቅድ የሚመረት በመሆኑ በአስፈላጊ ምርትና በተረፈ ምርት መካከል ያለው ቅራኔ ይወገዳል። በሶሻሊዝም የአስፈላጊ ምርት መጠን የሚወስነው የሠራተኛውን መሠረታዊ ፍላጎት ለማሟላት በመቻል ብቻ ሳይሆን የሠራተኞችን የተሟላ አካላዊና ባህላዊ ዕድገት ከማስገኘት አንፃር ነው።

በሶሻሊዝም ከአስፈላጊ ምርት ውስጥ የተወሰነው ክፍል ከእያንዳንዱ እንደ ችሎታው ለእያንዳንዱ እንደ ሥራው በሚለው መርህ መሠረት የሚከፋፈል ሲሆን የተቀረው ክፍል ደግሞ በማጠራዊ ፍጆታ ምድብ በኩል በተጨማሪ ከፍያዎችና አገልግሎቶች መልክ ይከፋፈላል። ስለሆነም በሶሻሊዝም አስፈላጊ ምርት በምግብ፣ በልብስና በመሳሰሉት መልክ ለግል ፍጆታ ሲውል በሌላ በኩል ደግሞ በትምህርት ቤት፣ በመጻሕፍት ቤት፣ በሕክምና ተቋሞችና በሌሎች አገልግሎት ስጭ ተቋሞች መልክ ሰው ፍጆታ ይውላል።

(ተረፈ ምርትን ይመለከታል።)

አስፈላጊ ሥራ
(Necessary Labour)

በቁሳዊ ምርት ተግባር ላይ የተሰማራ ሠራተኛ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ በሥራ ላይ ከሚያውለው ጉልበቱ መካከል ለራሱ የሥራ ኃይል መታደስና ለሱና ለቤተሰቡ ኑሮ የሚያስፈልገውን ለማግኘት የሚሠራው ሥራ ነው ። ይህ ለሱና ለቤተሰቡ ኑሮ አስፈላጊ የሆነውን ነገር ለማግኘት የሚሠራው አስፈላጊ ሥራ የሚወሰደው ጊዜ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ በመባል ይታወቃል ።

በአንድ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ውስጥ የአስፈላጊ ሥራ ዓይነተኛ ጠባዮች የሚወሰኑት በምርት ኃይሎችና በማኅበራዊ ምርት የዕድገት ደረጃ ነው ። ለምሳሌ ጭንታዊ የጋርዮሽ ሥርዓት ዘመን የሥራ ምርታማነት እጅግ በጣም ዝቅተኛ ደረጃ ላይ ስለነበር የሚሠራው ሥራ ሙሉ አስፈላጊ ሥራ ነበር ። ማለትም በዚያን ጭንታ ተረፈ ምርት የሚባል ነገር ስለአልነበረና የሚመረተውም ምርት ከፍላጎት በላይ ልላላሆነ ተረፈ ሥራ የሚባል ፈርጅ አልተከሰተም ነበር ።

የምርት ኃይሎች ዕድገት ባሳዩበትና ጭተሰይም ተፃራሪ መደቦች በተከሰቱበት ሁኔታ ግን አስፈላጊ ሥራ ከሥራ ጊዜ የተወሰነውን ድርሻ ሊይዝ በቃ ። ቀሪው ደግሞ ተረፈ ሥራ የሚባለው ሲሆን የዚህም ጭንታ ተፃራሪ መደቦች ባሉበት ሁኔታ ልዩነቶች መደቦች ግልጋሎት የሚውል ነው ። በአስፈላጊ ሥራና በተረፈ ሥራ መካከል ያለው መጣኔ የብዝበዛውን መጠን ይገልጻል ። በዝባዥ መደቦች ባሉበት ሁኔታ ጭንባዦች ከተመደበው የሥራ ቀን ውስጥ የአስፈላጊ ሥራን ድርሻ በመቀነስና የተረፈ ሥራን ድርሻ በመጨመር ፣ በዚህም የሠርቶ አደር ሕዝቦች የኑሮ ደረጃ እንዲያቆሉቁል በማድረግ የነሱን ገቢ ያሳድጋሉ ።

በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት የባሪያው ሥራ በአስፈላጊና በተረፈ ሥራ የተከፋፈለ ሲሆንም ባሪያው ያመረተው ምርት በሙሉ ጭንታ አሳዳሪው ስለሚወስድ ይህ ከፍፍል ይደበቅና ባሪያው የሚሠራው ሥራ ሁሉ ተረፈ ሥራ መስሎ ይታያል ።

በፊውዳል ሥርዓት ግን የጭስኛው አስፈላጊ ሥራና ተረፈ ሥራ በግልጽ

የተከፋፈለ ነው ። የገበሬው ተረፈ ሥራ የገንዘብና የዓይነት ከፍፍ መልክንም የሚገልጽ ነው ። ጭስኛው በአስፈላጊ የሥራ ጊዜው በራሱ ማሳ ላይ በማረስ ለራሱና ለቤተሰቡ የሚያስፈልገውን ሲያመርት በሳምንት ውስጥ ባለው ቀሪ ጊዜ ደግሞ በተረፈ ሥራ መልክ በፊውዳሉ ማሳ ላይ ለፊውዳሉ በነፃ ይሠራል ።

በአንፃሩ በካፒታሊስት ሥርዓት የሥራ ኃይሉን ሸጦ በሚተዳደረው ወዝአደር አስፈላጊ ሥራና ተረፈ ሥራ መካከል ያለው ከፍፍል ድብቅ ነው ። ምክንያቱም በካፒታሊዝም ውስጥ ያለው የምንዳ ሥርዓት ለወዝአደሩ የሚከፈለው ምንዳ ለአስፈላጊ ሥራው ብቻ ሳይሆን ለተረፈ ሥራው ጭምር የሚከፈል መስሎ ስለሚታይ ነው ። እንደ አውነቱ ከሆነ ግን በካፒታሊዝም ምንዳ የሚሸፍነው አስፈላጊ ሥራን እንጂ ተረፈ ሥራን አይደለም ፤ ሲሆንም አይችልም ።

በሶሻሊዝም ሥራ በአስፈላጊና በተረፈ ሥራ መካከል ይቀጥላል ። ይሁንና የሶሻሊስት ምርት ዓላማ የግል ትርፍ ማስባሰብን የሚፃረር በመሆኑ በማኅበራዊ ምርትና በማኅበራዊ ከፍፍል መካከል መጣጣም ይኖራል ። ስለሆነም በአስፈላጊ ሥራና በተረፈ ሥራ መካከል ያለው ቅሪኔ ይወገዳል ። የሶሻሊዝም መሠረታዊ የኢኮኖሚ ሕግ እያደገ የሚሄደውን የሕዝቡን ፍላጎት ማርካት እንደመሆኑ በአስፈላጊ ሥራ አማካይነት የሚገኘውና በየጊዜው እያደገ የሚሄደው አስፈላጊ ምርት ለአመረተው ሠራተኛ የግል ፍጆታ ከመዋሉም በላይ በተረፈ ሥራ የሚገኘው ምርትም የሶሻሊስት መንግሥት ለማኅበራዊ አገልግሎትና ለሕዝቡ የኑሮ መሻሻያ ያውለዋል ።

(አስፈላጊ ምርትን ፣ ምንዳን ይመለከታል ።)

አረብ ሊግ
(Arab League)

በአረብ ሀገሮች መካከል ያለውን ግንኙነት ለማጠናከር ፣ ፖሊሲያቸውንና ተግባራዊ እርምጃዎቻቸውን ለማቀናጀትና ለጋራ ጥቅም ለማዋል እንዲቻል ታስቦ በነፃ የአረብ ሀገሮች መካከል በመጋቢት 1945 የተመሠረተ

ድርጅት ነው ። በዚህም መሠረት ዛሬ የአረብ ሊግ በሰሜንና በምሥራቅ አፍሪካ ፣ እንዲሁም በመካከለኛው ምሥራቅ የሚገኙ 21 ሀገሮችን (የፍልስጥኤም ነፃ አውጭ ድርጅትን ጨምሮ) በአባልነት ያቀፈ ነው ። የድርጅቱ ጽሕፈት ቤት ቱኒስ ውስጥ ሲሆን ፣ ድርጅቱ ለሥራው እንዲያመችው በአንጻን ድህረት ጽሕፈት ቤቶችና የመረጃ ማዕከሎች አሉት ።

የአረብ ሊግ ከተመሠረተበት ወቅት ጀምሮ በቅኝ አገዛዝ ሥር የነበሩ የአረብ ሀገሮች ነፃ እንዲወጡና በአረብ ሀገሮች የኢምፔሪያሊዝምን የአጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ በመቃወምና አባላቱን በፀረ ኢምፔሪያሊስት ዓላማ በማስተባበር አስተዋጽኦ አድርጓል ። ከአባል ሀገሮቹ ዝርዝር ለመረዳት እንደሚቻለው የአረብ ሊግ ተራማጅና አድጋሪ መንግሥታትን በአንድ መድረክ ያሰባሰበ በመሆኑ በተለያዩ ዓለም አቀፍ ጥያቄዎች ላይ ተመሳሳይ አቋም እንዳይይዝ አድርጎታል ። ለምሳሌ በሳዳት የሚመራው የግብጽ መንግሥት በአሜሪካ ግፊት ከአስራኤል ጋር በተናጠል የካምፕ ዴቪድ ስምምነት ከተፈራረመ ወዲህ በድርጅቱ ውስጥ የታየው መከፋፈል የዚህ ነፀብራቅ ነው ። አድጋሪ የአረብ መንግሥታት በተለያዩ አካባቢዎች በሃይማኖት ስም የሚካሄዱትን ፀረ ሕዝብ እንቅስቃሴዎች እንዲረዳ ድርጅቱን ሲገፋፋ ፣ ተራማጅ የሆኑት ደግሞ የሕዝባዊ እንቅስቃሴዎችን ፀረ ኢምፔሪያሊስት ይዘት ለማጠናከር ትግል ያካሂዳሉ ።

አረብ ሶሻሊዝም
(Arab Socialism)

ከመደብ አንድነት ይልቅ በአረቦች ወንድማማችነት ላይ የተመሠረተ ሶሻሊስታዊ ይዘት አለኝ የሚል እንቅስቃሴ ነው ። ይህ እንቅስቃሴ የተመራው የአውሮፓን ትምህርት በቀመሱ አረብ ምሁራንና ወጣት መኮንኖች ሲሆን ዓላማውም የመደብ ትግል አካሄዶ የሠራተኛውን መደብ ለሥልጣን ማብቃት ሳይሆን መላውን አረብ ከሥልጣን ጋር ማስተዋወቅና ጠንካራ የሆነ የአረብ ወንድማማችነትን መመሥረት ነው ።

የአረብ ሶሻሊዝም ግንባር ቀደም መሪ የአረብ ሶሻሊስት ፓርቲ ወይም በአዝ ፓርቲ በመባል የሚታወቀው ነው ።

የአረብ ሶሻሊዝም ዓላማ ላይ ላዩን ሲታይ የአረብን ዓለም ወንድማማችነት ማስፈን እንደሆነ ቢሰፈፍለትም ለመደብ ትግል ያልቆመ በመሆኑ ሶሻሊስታዊነቱን በተግባር ሊተረጉም አልቻለም ።

አረቦን
(Bond)

በተወሰነ ገንዘብ የሚገዛ ፣ የተወሰነና ቋሚ የሆነ ገቢ ለተወሰነ ጊዜ በወሰድ መልክ ለማስገኘትና ዋናውን ከተወሰነው ጊዜ በኋላ መልሶ ለማግኘት የሚያስችል ሕጋዊ የምስክር ወረቀት አረቦን ይባላል ። አረቦን በጋራ አክሲዮን ኩባንያ ወይም በካፒታሊስት መንግሥት አማካይነት ለሽያጭ ይቀርባል ። ኩባንያዎች ወይም ካፒታሊስት መንግሥታት አረቦን በመሸጥ ካፒታል ይሰበስባሉ ።

አረቦን ሕጋዊ የምስክር ወረቀት በመሆኑ አረቦንን የሸጠው አካል ለገዛው ወገን ዋናውን ከነወሰዱ በተወሰነ ጊዜ እንዲመልስ ሕጋዊ ስምምነት ያደረገ መሆኑን ያረጋግጣል ።

አረቦን ለተወሰነ ጊዜ ቋሚ የሆነ ገቢ ለያዥው የሚያስገኝ እንደመሆኑ ሁሉ የተወሰነው ጊዜ ሲያልቅም አረቦንን የሸጠው ኩባንያ መልሶ ይገዛዋል ።

በአረቦን ገዥዎችና ሻጮች መካከል ያለው ግንኙነት የአበዳሪና የተበዳሪ መልክ አለው ። ስለዚህ አረቦን ገዥዎች የኩባንያው የጋራ ባለቤቶች ሳይሆኑ የኩባንያው አበዳሪዎች ናቸው ። የሶሻሊስት መንግሥት አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው በአረቦን ሽያጭ አማካይነት ከሕዝብ ገንዘብ ተበድሮ ተጨማሪ ገንዘብ በማግኘት የሰፊውን ሕዝብ ጥቅም ያዳብራል ።

(አክሲዮን ፣ የጋራ አክሲዮን ኩባንያን ይዞ ለከቷል ።)

አርስጣጣሊስ

(Aristotle)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ384—322 የኖረ በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ቦታ የያዘ ፣ አስተምህሮውም ሁለንተኛው ሥር ስደድ የሆነ ፣ የቅርፃዊ ሥነ አመክንዮ ሕጎችን የቀመረ ፣ በአጠቃላይ የተሟላና በታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ሚና የተጫወተ ፍልስፍናን የመሠረተ ዕውቅ የግሪክ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። ለብዙ ጊዜ የአፍላጦን ተማሪ የነበረና ከዚያም የትልቁ አስከንድር አስተማሪ በመሆን ያገለገለ ሲሆን ከደረሰቸው ጽሑፎች ውስጥ “ሚታፊዚክስ” ፣ “አርጋን” ፣ “ፖለቲከስ” ፣ “ኤቲከስ” የተባሉት ዋና ዋናዎቹ ናቸው ።

ለአርስጣጣሊስ ፍልስፍና መነሻ የሆነው አርስጣጣሊስ በአፍላጦን ፍልስፍና ላይ ያቀረበው ጊስ ነው ። በተለይም አፍላጦን ሁለንተኛው ግላዊ ባሕርያትን ለይቶ በተለያዩ ሁለት ዓለቶች ውስጥ ይገኛሉ ብሎ የሰነዘረውን አመለካከት አጥብቆ ተቃውሟል ። እንደአርስጣጣሊስ አባባል እውነታነት ያለው ተጨባጭ ግላዊ ነው ። ሁለንተኛው የሆነው ቤት ወይም ሰው በራሱ እንደሚኖር ሁሉ ማንኛውም ሁለንተኛው የሆነ ነገር ከግላዊ ውጭ የራሱ ህልውና የለውም ። ሁለንተኛዎቹ ያላቸው ግንዛቤዎች ናቸው ፣ እነርሱንም የምንቀርፀው ከግላዊ ባሕርያት ተነሥተን በወል ያላቸውን ጠባይ በማጠን ነው ። ይህም ዘዴ አርቅቆት ይባላል ። ስለዚህም ዕውቀት የሚነሳው ከሕዋሳት በመሆኑ የሁለንተኛው ግንዛቤዎች መሠረት የተጨባጩ ዓለም ሥርዓትና ከሱም የምናገኘው ልምድ ነው በማለት አርስጣጣሊስ ተናግሯል ።

እንዲሁም አርስጣጣሊስ አፍላጦን ስለቅስቃሴ ተለዋዋጭ ጠባይ የሰጠውን አስተያየት ለማረም ሞክሯል ። በአርስጣጣሊስ አመለካከት አንድ ነገር ተለዋዋጭ ስለሆነ ታዋቂነት የለውም ማለት አይደለም ። መለዋወጥ ራሱ በሕግ የሚገዛ በመሆኑ አንድ ነገር ተለወጠ ማለት እራሱን ከዳ ፣ ደመሰሰ ማለት ሳይሆን አደገ ፣ በውስጡ በጽንሰ ደረጃ የነበረው እውን ሆነ ማለት ነው ። ይህ የቅስቃሴ ሕግ የሚያሳየን አንድ ነገር የሚለወጠው ወይም ሌላ ነገር የሚያፈልቀው የራሱን ሕይወት ከጨረሰ በኋላ የሚተካው ነገር የሱ ተቃራኒ ሳይሆን ቅጥያው መሆኑን ነው ። ከዚህ በመነ

ሣት አንድ ነገር ለተወሰነ ጊዜ የሆነ መልክ ይኖረዋል ፣ በተወሰነ ጊዜ ውስጥም ይለወጣል በማለት አርስጣጣሊስ የቅርፃዊ ሥነ አመክንዮን መሠረታዊ አስተሳሰብ ማለትም የራሱነትን ወይም የቅራኔ አልባነትን መርህ ቀምሯል ። አንድን ነገር በትክክል የምንረዳው ተቃርኖ ሳንጨምርበት እንደሂደቱ አመጣጥ በሥርዓት ስንገልጸው ነው ። አንድ ነገር ከትንሽ ወደ ትልቅ ሲቀየር በአንድ ጊዜ ሁለቱንም ነው ብሎ መናገሩ ተቃርኖ ሊሆን ትክክለኛው አነጋገር ግን ለተወሰነ ጊዜ ትንሽ እንደነበርና ከዚያም ወደትልቅነት እንደተሸጋገረ ማለትም ሁለቱን ጠባዮች በጊዜና በቦታ ለይቶ የሚገልጸው ነው ።

አርስጣጣሊስ በፖለቲካና በሥነ ምግባር አስተሳሰብም የአፍላጦንን አስተምህሮ አልተቀበለም ነበር ። በተለይም ገብረተሰብንና ሰውን በትክክል ለናጠና የምንችለው መሆን ካለበት ተነሥተን አይደለም ። ምን ጊዜም ቢሆን መነሻችን ተጨባጭ ሁኔታ መሆን አለበት ። በመሆኑም የሥነ ምግባር ዓላማ ስሜትን መጨቆን አይደለም ። የሰው ፍላጎት ደስታን ማግኘት መሆኑን በቅድሚያ ተረድተን የሥነ ምግባር ዓላማ ይህን ደስታ ቋሚ ለማድረግ የሚያስፈልጉትን መንገዶችና ጥበብ ማስተማር ይሆናል ። ደስታ ወጣ ገባ ሳይሆን ቋሚነት የሚኖረው ስሜታችን ፣ ከንዋኔያችንና ፍላጎታችን ከልክ ሳያልፍና ከጉድለት የተጠበቀ ማለትም መካከለኛ ወይም ሚዛናዊ ሲሆን ነው ። ለምሳሌ ከብኩንነትና ከስግብግብነት የሚመረጠው በቁጠባ መኖር ነው ። ከትእቢትና ራስን ከማን ቋሽሽ ጥሩው ትሁት መሆን ነው ። ከፍርሃትና ከድፍረት ሚዛናዊው መልካም ገብዝና ነው ። እንደ አርስጣጣሊስ አባባል የውበትም ዋና ሚና በውስጥ መጣጣምና በቅርፅ ጥራት ኃይለኛ ግፊት ያላቸውን ተፈጥሮአዊ ስሜቶቻችንን ማቀዝቀዝና ዲሲፕሊን ማስተማር ነው ።

ይህ የደስታ ኑሮ ተግባራዊ ሊሆን የሚችለው አመች በሆነ ማኅበራዊ ሥርዓት ውስጥ ነው ። ሰው በተፈጥሮ የግንባራ በመሆኑ ከማኅበር ውጭ ሊኖር ወይም ሊደሰት አይችልም ። አመች ወይም ትክክለኛው ማኅበራዊ ሥርዓት ሲባል መንግሥት መሆን ከነበረበት አንጻር መናገር ሳይሆን ከተከሰቱት

የመንግሥት ዓይነቶች የሚሻለውን በመምረጥ አስተማሪ ማሻሻል ማለት ነው ። ለምሳሌ እንደ አርሰጣጣሊስ አባባል ባርነትን ለማስቀረት መሞከር ፍጹም ተምኔታዊ የሆነ አመለካከት ነው ። በሰው መካከል ያለውን ተፈጥሮአዊ ልዩነት ስናይ ፣ ደግሞም ከብዙው ውስጥ ጥቂቶቹ ጥበብንና ዕውቀትን ለማሳደግና ሚዛናዊና የደስታ ኑሮ እንዲኖራቸው ለማድረግ ከጉልበት ሥራ ነፃ መሆን እንዳለባቸው ስንመለከት ባሪያ አሰፈላጊ መሣሪያ መሆኑን እንረዳለን ። በመሆኑም ቁም ነገሩ የማሳበራዊ ሥርዓትን ፍጹም ጥሩነት መመኘት ሳይሆን ሚዛናዊ ማድረግ ነው ። ለአርሰጣጣሊስ ብዙው የበላይ ገዥ ከሚሆንበት (ዲሞክራሲ) ትንሹ የበላይ ገዥ ከሚሆንበት (አሊጋርኪ) ከሁለቱ መጥፎ ገጽታዎች ለመራቅ የሚሻለው የመካከለኛው መደብ እገዛዝ ሥርዓት ነው ።

አርሰጣጣሊስ የአፍላጦንን ተምኔታዊ ነት በመቃወም ከተጨባጩና ከልምድ በመካከት ስለ ኑባሬ ፣ ስለዕውቀት ፣ ስለ ግብረገብና ስለ ማኅበራዊ ሥርዓት ከተቀናባበረ ዕውቀት ላይ ለመድረስ ሞክሯል ። ነገር ግን ይህ ሳይንሳዊ አዝማሚያ አርሰጣጣሊስ በነበረው መሳፍንታዊ አቋም በመበከሉ የወላዎይነት ጠባይ ይዞአል ። በነበረው ቁስእካላዊ አዝማሚያ እስከ መጨረሻው ሳይገፋበት ፣ የቅስቃሴ ምንጭ እግዚአብሔር ነው ብሎ መናገሩ ፣ ስለደስታ ዓለማዊነት ከገለጸ በኋላ የደስታ መጨረሻ አእምሮአዊ ደስታ ነው ብሎ ማሰቡ ፣ ተጨባጩ ለማንኛውም ነገር መነሻና ማመዛዘኛ ነው ካለ በኋላ ስለጉልበት ሥራ ያሳየው ጥላቻና ስለ ባርነት የሰጠው የተዛባ አመለካከት ለወላዎይነቱ ብቁ ማስረጃዎች ናቸው ። ከዚህም የምንረዳው የነበረበት የመደብ ተፅዕኖ ቁስእካላዊ አስተሳሰቡን በማደፍረስ ወደሐሳባዊነት እንዲያደላና ተቃራኒ አመለካከት እንዲኖረው ማድረጉን ነው ። አርሰጣጣሊስ የቅርፃዊ ሥነ አመክንዮ ሕጎችን መቀመጫ እጅግ የሚያስመስግነው ቢሆንም ይህንን ሥነ አመክንዮ ግን ፍጹማዊ አድርጎ መውሰዱ ፣ በተለይም የቅራኔን ነባራዊነት በመካድ ቅራኔ ከአስተሳሰብ ስህተት የሚመነጭ ነው ብሎ መናገሩና ማለተማሩ ለዲያሌክቲካዊ አስተሳሰብ መወለድና ማደግ ከፍተኛ መሰናክል ሆኗል ።

አርሰጣጣሊስ በተፈጥሮም ሆነ በማኅበራዊ ሳይንስ መስኮች ብዙ ምርምሮችን ያካሄደ እንደመሆኑ በኢኮኖሚ ሳይንስ ዘርፍም እንዳንድ ምርምሮችን አድርጓል ። የኢኮኖሚ አመለካከቱም የተመሠረተው የባሪያ አሳዳሪውን ሥርዓት የሸቀጥ ምርት እንደ ዘለዓለማዊና እንደተፈጥሮ ክስተት አድርጎ በመውሰድ ነው ።

ሀብትን በሚመለከት አርሰጣጣሊስ በሁለት ከፋፍሎ አቅርቦት ነበር ። ይኸውም አንደኛው የአጠቃላይ የፍጆታ ዕቃዎች እሴት ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ የገንዘብ ወይም የልውውጥ እሴት ጥርቅም ነው ። እንደ አርሰጣጣሊስ አመለካከት የመጀመሪያው ዓይነት ሀብት የሚመነጨው ከእርሻና ከአደጥብብ ሲሆን ይህንንም ዓይነት ምርት ፣ ከምርታዊ ሥራ የሚመነጭና የሰውንም ፍላጎት ለማርካት የሚያገለግል በመሆኑ የተፈጥሮ ምርት በማለት ሰይሞት ነበር ። ሁለተኛው ዓይነት ሀብት ከዘውውር የሚመነጭና ለቀጥተኛ ፍጆታ የሚውል ባለመሆኑ ኢተፈጥሮአዊ በማለት ሰይሞታል ።

አርሰጣጣሊስ በሀብት ላይ የሚደረገውን ጥናት ኢኮኖሚክስና ክሪማቲኖሎጂ በማለት በሁለት ከፍሎታል ። እንደርሱ አመለካከት ኢኮኖሚክስ ማለት ከተፈጥሮ ክስተት ጋር በተያያዘ ሁኔታ ስለፍጆታ ዕቃዎች እሴት ምርት የሚደረግ ጥናት ነው ። አነስተኛ ደረጃ ግንድ ብዙም ትርፍ ስለማያሰገኝ ፣ ይህንን አስመልክቶ የሚደረገው ጥናት በኢኮኖሚክስ ጥናት ውስጥ ሊጠቃለል እንደሚችል ጽፏል ። በሌላ በኩል ክሪማቲኖሎጂ የሚለውን የጥናት ዘርፍ የተመለከተው ገንዘብን ከማከማቸት ጋር የተያያዘውንና ኢተፈጥሮአዊ ክስተት የሚለውን እንደሚመለከት አድርጎ ነው ።

ኢኮኖሚክስንና ክሪማቲኖሎጂን የማንፃፅ ፀሩ ሁኔታ አርሰጣጣሊስን ስለሸቀጠችና ስለሸቀጠች ልውውጥ ውስጣዊ ይዘት እንዲመራመር አድርጎት ነበር ። በኢኮኖሚ ሳይንስ ታሪክ ውስጥ በጠቀሚታ እሴትና በልውውጥ እሴት መካከል ያለውን ልዩነት በመገንዘብ ረገድ የመጀመሪያው ሰው ነው ። ለዚህም ነው በብዙ የኢኮኖሚ ሥነ ጽሑፍ ውስጥ አርሰጣጣሊስ የኢኮኖሚ ሳይንስ አባት በመባል የሚታወቀው ።

አርበጣጣሊስ ስለ ልውውጥ እሴት ይዘትና መንግሥት በመመራመር አንዳንድ አስተሳሰቦች ቢሰነዘርም ፣ የሰው የሥራ ኃይል የዕቃዎች እሴት ፈጣሪ መሆኑን በሚገባ ሊገነዘብ አልቻለም ።

በማርክስ አመለካከት አርበጣጣሊስ የሽቀጦችን ልውውጥ በሚመለከት ያበረከተው አስተዋጽኦ የዕቃዎችን እሴት በሚገልጽበት ጊዜ በዕቃዎቹ ውስጥ ያለውን እኩያዊ ግንኙነት ማግኘቱ ነው ።

ስለገንዘብ አመጣጥና በተለያዩ የኅብረተሰብ ክፍሎች መካከል ከሚደረገው የግድ ልውውጥ አንጻር አንድ የተወሰነ ሸቀጥ የግዴታ የገንዘቡን ሚና እንዲጫወት ስለማስፈለጉ አርበጣጣሊስ ያደረገውን ገለጻ ማርክስ ከፍተኛ ግምት ስጥቶታል ።

ይሁንና አርበጣጣሊስ የገንዘቡን ታሪካዊ አመጣጥና አስፈላጊነት በሚመለከት ትክክለኛ ግንዛቤ ስላልነበረው ፣ ገንዘብ ሁለንታዊ የልውውጥ አማካይ ሊሆን የቻለው በመንግሥታት ወይም በሰዎች ስምምነት እንደሆነ አድርጎ ይመለከታል ። አርበጣጣሊስ የገንዘቡን ተግባር ሲገልጽ ገንዘብ እንደ ዝውውር አማካይ ፣ እንደ እሴት መለኪያና እንደተከማቸ ሀብት የሚያገለግል መሆኑን አብራርቷል ።

(አፍላጣን ፣ ይመለከታል ።)

አርሶ አደር

(Peasantry)

(ገበሬን ይመለከታል ።)

አርቅቆት

(Abstraction)

የአንድን ነገር ጠባዮች ወይንም የነሱን የእርስ በርስ ግንኙነቶች በሐሳብ የሚለያይ የዕውቀት ስልት ነው ። ይህ የመለያየት ሁኔታ ከውሱንና ግላዊ ከሆኑ ከስተቶች ሐሳቦችን አላቆ ወደ አጠቃላይ ግንዛቤዎች እንዲያመሩ ያደርጋል ። ቁስአካል ፣ እንቅስቃሴ ፣ ፋይዳ ፣ ሕይወት ወዘተ ... የምንላቸው አጠቃላይ ጽንሰ ሐሳቦች የሚገኙት ከነገሮች

ግላዊነት ባሻገር አጠቃላይ ሁኔታዎችን በማጤን ነው ።

ማንኛውም ዕውቀት በአርቅቆት ላይ የተመሠረተ ነው ። ምክንያቱም ከረቂቅ ሐሳቦች ላይ ካልደረሰን የአንድን ነገር ባሕርያት ወይም ውስጣዊ ምንነት ልንረዳ አንችልም ። አንድ ነገር ካልተፈታታና ምንነታዊ መልኮቹ ተለያይተው ካልተጤኑ ውስጠ ምሥጢሩ ሊታወቅ አይችልም ። የአርቅቆቱ ዓይነት በተለይም ምን ከምን እንደሚለይ የሚወስነው በሰዎች ተግባራዊ ፍላጎት ፣ በግንዛቤ ሂደትና በሚጠናው ነገር ባሕርይ ነው ።

ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ስለ አርቅቆት ያለው አመለካከት ሳይንሳዊ ነው ። በተለይም የሐሳባውያን አስተሳሰብ የተመሠረተው የአርቅቆትን ውጤቶች ወደ ባሕርዮት በመለወጥ ማለትም ሐሳብን ነባራዊ በማድረግ መሆኑን ያስረዳል ። ይህን የተሳሳተ አመለካከት በማረም ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ረቂቅ ሐሳቦች በነባራዊነት ያሉ ሳይሆኑ ሰው የነባራዊውን ዓለም ግንዛቤ ለማግኘት ከሚያደርገው ጥረት የሚመነጨና ተጨባጩን የሚያገጥሙ መሆናቸውን ያስረዳል ።

(ጭብጥን ፣ ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀትን ፣ ነባራዊ ሐሳባዊነትን ይመለከታል ።)

አርበኝነት

(Patriotism)

አንድ ሰው ለሀገሩ ብልጽግና ፣ ደኅንነት ፣ ነግነት ወዘተ... ያለው ጥልቅ የፍቅር ስሜትና ቀናኢነት ፣ ይህንንም ለማስከበር ያለው የቆራጭነትና የዝግጁነት መንፈስ ነው ። አርበኝነት ከአንድ ከተወሰነ ኅብረተሰብ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ሁኔታዎች የሚመነጭ ቁሳዊ መሠረት ያለው ነው ።

አርበኝነት በተለያዩ ወቅቶች የተለያዩ ይዘት ያለው ክስተት ነው ። አርበኝነት የማኅበራዊ ንቃት ውጤት እንደመሆኑ በተለይ በካፒታሊዝም መባቻ ወቅት ላይ ከብሔሮችና ከብሔራዊ መንግሥታት መከሰትና መጠናከር ጋር እያደገ የመጣ ነው ። ካፒታሊስት ኅብረተሰብ በመደቦች የተከፋፈለ በመሆኑ ቡርጂዚው የሕዝቡን የአርበኝነት ስሜት ለፓ

ለቲካ የበላይነቱና ለኢኮኖሚ ጥቅሙ አውሎታል ።

ሶሻሊስት አርበኝነት ግን የሚያስከብረው የሰፊውን ሕዝብ የፖለቲካና የኢኮኖሚ የበላይነት በመሆኑ ከዚህ አጅግ የላቀና የተለየ ነው ። ሠርቶ አደሩ ሕዝብ ሶሻሊስት አርበኝነትን የሚጎናፀፈው በወዝአደሩ መሪነት ከአድጋሪ ሥርዓት ምዝበራና ጭቆና ጩራ ለመላቀቅና አውነተኛ መብቱን ለመጎናፀፍ በሚያደርገው ረዥምና ውስብስብ የሶሻሊስት ገብረተሰብ ግንባታ ሂደት ውስጥ ነው ። ሶሻሊስት አብዮት አየተጠናከረ ሲሄድ ሠርቶ አደሩ ለሠራተኛው መደብ መንግሥትና ለአዲሱ ሥርዓተ ግንባር ያለው የአርበኝነት ሰሜትም አየዳበረ ይሄዳል ።

ሶሻሊስት አርበኝነት ከወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት ጋር በቅርብ የተሳሰረ ፣ የብሔረተኝነትና የኮሎኒያሊስትነትም ተግራሪ የሆነ ነው ።

(ብሔረተኝነትን ፣ ኮሎኒያሊስትነትን ይደረሳል ።)

አሻንጉሊት (Puppet)

በውጭ ኃይል ወይም ተፅዕኖ ቁጥጥር ሥር የዋለ ግለሰብ ፣ ቡድን ፣ ወይም አስተዳደር አሻንጉሊት ይባላል ። በተለይ የሀገራቸውን ነገነትና የሕዝባቸውን መብት በማስከበር ፈንታ የኢምፔሪያሊዝም መሣሪያ ለሆኑ መሪዎችና የፖለቲካ ሰዎች እንዲሁም መንግሥት አሻንጉሊት የሚለውን ቅጽል መስጠት የተለመደ ነው ።

አሻጥር (Sabotage)

በማገበራዊ ግንኙነት ውስጥ ግለሰቦች ፣ ቡድኖች ወይም ድርጅቶች ባላቸው ቅሬታ ወይም ጥቅማቸውንና ፍላጎታቸውን ለማሟላት ሲሉ በተለያዩ ሰውር በሆነ መንገድ ሌሎችን ለመጎዳት ወይም ለማጥፋት የሚፈጽሙት ድርጊት አሻጥር ይባላል ። ለምሳሌ በአንድ የማኖሪያ ድርጅት ውስጥ የምርትን ሂደት ማደ

ናቀፍ (በሰውር የማኖሪያ መሣሪያ መስበር ፣ ሰነዶችን ማጥፋት ወዘተ...) አሻጥር ነው ። የተወሰነ ክፍል ወይም መደብ በተለይም የለውጥና የዕድገት ተግራሪ ወገኖችን ጥቅምና ፍላጎት በመመርኮዝ ተመክሮበትና ተዘክሮበት ሆን ተብሎ የተራማጅ ኃይሎችን አቋምና ተግባር ለማደናቀፍ በአንድ ሀገር የውስጥና የውጭ የፖለቲካና የኢኮኖሚ ዕድገት ላይ የሚፈጸም የሴራ ተግባር ነው ።

በዚህ መሠረት ፀረ አብዮት ኃይሎች የኢኮኖሚና የማገበራዊ አገልግሎት ድርጅቶችንና የመገናኛ አውታሮችን በማፈራረስ ፣ ሠርቶ አደሩ ሕዝብ ምርቱንና የሥራ ወጤቱን ከፍ አንዳያደርግ ፣ የተመረተው በወቅቱ ተሰብስቦና በአገባቡ ተጠብቆ ለተጠቃሚው ሕዝብ እንዳይደርስ በመቀሰቀስ ለአድጋሪ ዓላማቸው መሳካት በአንድ ሀገር ውስጥ ችግር እንዲባባስ ፣ በፖለቲካውም የተረጋጋ ሁኔታ እንዳይኖርና የመንግሥታዊና የሕዝባዊ ድርጅቶችን አቋምና የሥራ ቅልጥፍና በማዳከም አብዮትን ለመቀልበስ የሚፈጽሟቸው ፀረ ሕዝብ አፍራሽ ተግባሮች አሻጥር ናቸው ።

አቅርቦትና ፍላጎት (Supply and Demand)

አቅርቦትና ፍላጎት የሸቀጥ ምርት የኢኮኖሚ ፈርጆች ናቸው ። አቅርቦት ማለት ለገበያ ቀርቦ ፍላጎትን ሊያገላ የሚችል የሸቀጦችና የአገልግሎቶች ክምችት ማለት ነው ። አቅርቦት በምርት መጠንና በመገናኛ ዘዴዎች መግላት ይወሰናል ።

ፍላጎት በመግዛት ኃይል ክልል የሚወሰን ማገበራዊ ፍላጎት ሲሆን ፣ ሸማቹ ሕዝብ ዕቃና አገልግሎት ሲፈልግ አምራች ድርጅቶች ደግሞ የማኖሪያ መሣሪያዎችን ፣ ጥሬ ዕቃዎችንና የሥራ ኃይልን ይፈልጋሉ ።

አቅርቦትና ፍላጎት ውስብስብ በሆነ ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ተሳሰረው በገበያ ላይ የኢኮኖሚ ግንኙነቶች ነፀብራቅ በመሆን በምርትና በፍጆታ መካከል ያለውን ተዛምዶ ይወሰናሉ ። የአቅርቦትና የፍላጎት ተፅዕኖ ሸቀጦች በሚሸጡበትና በሚገዙበት ጊዜ የሚከሰት ነው ።

በአቅርቦትና በፍላጎት መካከል ያለው ግንኙነትና የእያንዳንዳቸው ጠባይ የሚወሰነው በየሥርዓት ግንባራ ተጨባጭ የኢኮኖሚ ሕጎች ነው። በካፒታሊስት ሥርዓት በአቅርቦትና በፍላጎት መካከል ተገራሪ የሆነ ቅሬታ አለ። ይኸውም ቅሬታ የሚመነጨው በሥርዓቱ ውስጥ በግንባራዊ አመራረትና በግል የሃብት ክፍፍል መካከል ካለው ቅሬታ ነው። ይህ ሁኔታ የዋጋ ውጣ ውረድን በግብክተላ በምርት መጠን ላይ ተፅዕኖ ያደርጋል። እንደ አቅርቦትና እንደ ፍላጎት ወቅታዊ ግንኙነትም የሸቀጦች ዋጋ ከሸቀጦቹ እሴት ወይም (በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ እንደሚሰራው) ከምርት ዋጋ በላይ ሌላ ጊዜ ደግሞ በታች ይሆናል። በዚህ ሁኔታ የእሴት ሕግ ግብታዊ በሆነ መንገድ የካፒታሊስት ምርትን ይቆጣጠራል። በገበያ ውስጥ የአቅርቦትና የፍላጎት ተመጣጣኝነት የሚገኘው በዋጋ ሥርዓት አማካይነት ካፒታልና የሥራ ኃይል ከአንድ ኢኮኖሚ ዘርፍ ወደ ሌላው ብዙ ጊዜ ከዋገቱ በኋላ ነው።

ይሁንና በአጠቃላይ ሲታይ በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ባለው የዋጋ ንረት፣ በሥራ አጥነትና በመግዛት ኃይል ዐቅም ግንባራ አንፃር አቅርቦት በአብዛኛው ጊዜ ከፍላጎት በላይ ይሆናል። ይህም አለመመጣጠን በየወቅቱ የሚነሳውን “የበላጥ ምርት” ቀውስ ያስከትላል።

ሶሻሊዝም የምርት መገልገያዎች የጋራ ባለቤትነት የሰፈነበት በመሆኑ፣ በምርትና በፍጆታ፣ በአቅርቦትና በፍላጎት መካከል ያለውን ተመጣጣኝነት በዕቅድ ለመጠበቅ ይቻላል። ይህ ማለት ግን አቅርቦትና ፍላጎት ተመጣጣኝ ናቸው ማለት አይደለም። በሶሻሊዝም ውስጥ ካሉት የኢኮኖሚ ሕጎች መካከል የሰፊውን ሕዝብ እያደገ የሚሄድ ፍላጎት ግግላት እንዲሁ ነው። ከፍላጎትና ከሕዝብ ቁጥር በየጊዜው መጨመር አንፃር የአቅርቦት ጭማሪ አሰፈላጊ ሲሆን የሕዝቡ የኑሮ ሁኔታ መሻሻል ደግሞ አዲስ ፍላጎትን ይፈጥራል።

ይሁንና ይህ በዕቅድ ውስጥ ተገናዝቦ በመንግሥት የኢኮኖሚ ፖሊሲ አማካይነት በአቅርቦትና በፍላጎት መካከል ተመጣጣኝነት እንዲኖር ይደረጋል። በሶሻ

ሊስቱ ኢኮኖሚ የግምረት ኃይልና በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ፍላጎት መካከል ባለው አለመመጣጠን የተነሳ በአቅርቦትና በፍላጎት መካከል አለመጣጣም ሊኖር ቢችልም ይህ ሁኔታ በካፒታሊስቱ ሥርዓት ውስጥ እንዳለው ወደሚፃረር ቅሬታ የሚያመራ ሳይሆን በምርት ኃይሎች ዕድገትና የሕዝቡንም ፍላጎት ከዐቅም ጋር በማስተካከል የሚፈታ ነው።

አቋም

(Stand)

አንድ ግለሰብ ወይም ቡድን አምናና ተቀብሎ የሚዋጋለት ወይም ባለመቀበል የሚቃወመው መሥመር የዚያ ግለሰብ ወይም ቡድን አቋም ይባላል።

ሚና መለየት፣ የተወሰነ የፖለቲካ መሥመር መያዝ ወይም መከተል ፖለቲካዊ፣ ግንባራዊና ወታደራዊ ነክ በሆኑ ጉዳዮች ላይ አጥጋቢ የሆነ ውይይት ከተካሄደ በኋላ በብዙ ጎን ድምፅ አሸናፊነት ከአንድ ውሳኔ ላይ መድረስና ውሳኔውን መመሪያ አድርጎ መቀበል አቋም መውሰድ ይባላል።

አባዊ ሥርዓት

(Patriarchate)

በኢኮኖሚያዊ፣ በግንባራዊና በቤተሰብ ኑሮ ረገድ የወንድ የበላይነት የሰፈነበት የጥንት ግንባራሰብ ሥርዓት ነው።

አባዊ ሥርዓትን ያሰፈነው የጥንት ግንባራሰብ ኢኮኖሚ እየዳበረ መምጣቱና ምርታማነቱን ከፍ ግድረጉ ነው። ወትሮ ሴቶች ተሰማርተውባቸው የነበሩትን ልዩ ልዩ የኢኮኖሚ ዘርፎች ማለትም ከብት ርባታ፣ እግ አሥግሮት፣ አርሻ፣ አደንን ወዘተ... ወንዶች እየተረከቡ ሲሄዱ ሴቶች በግጆት ተወሰኑ። ውርስ የአባትን ዝርያ መሥመር እየቆጠረ ይሄድ ጀመር። ሴቶች በባሎቻቸው ቤት ወይም በወንድ አማካኝነት አባዊ ሥርዓት ሥር ይኖሩ ነበር። የጉሣው መሪ ወንድ ነበር። አንድ ወንድ ለአንድ ሴት የሚለው የጋብቻ

መርህ ለመጀመሪያ ጊዜ ተግባራዊ የሆነው በዚህ ሥርዓት ነበር ።

በኅብረተሰብ ታሪክ ውስጥ ከመጀመሪያው እንግሊዝ ስፍና የቆየው ሥርዓት አባዊነት ነው እንጂ ሌላ፤ ዓይነት ሥርዓት ሊኖር አይችልም በማለት የሚያምኑ ብዙ ምሁራንና ፈላስፎች ነበሩ። ሳይንስም አሉ ። ከነዚህም ውስጥ የጥንት የግሪክ ፈላስፎች አፍላጦንና አርጣጣሊስ ነበሩ። ነገር ግን ይህ አስተሳሰብ የተሳሳተ መሆኑን በሞርጋን ጽሑፍ ላይ ተመሥርቶ ፍሬደሪክ ኤንግልስ በትክክል አስረድቷል ።

(እግደ ሥርዓትን ፣ የሴቶች ጥያቄን ይመለከታል ።)

አብርሃት (Enlightenment)

አብርሃ ከሚለው ፣ የግዕዝ ቃል የመጣ ሲሆን ትርጉሙም ግሳወት ግሰረዳት ግለት ነው ።

የሳይንስን ዕውቀት ፣ የግብረገብንና የፍትህን ሐሳቦች በማሰራጨት የኅብረተሰብን ድክመቶች ለማረም የአስተሳሰብን ፣ የኑሮ ዘዴን ፣ የፖለቲካ አመለካከትን ለመቀየር ይቻላል የሚል ማኅበራዊ ፖለቲካዊ አመለካከት ነው ። የአብርሃት መሠረታዊ እምነት በኅብረተሰብ ዕድገት ውስጥ ኅሊና ወላጅ ሚና ሊጫወት ይችላል የሚል ሐላባዊ አመለካከት በመሆኑ ማኅበራዊ ችግሮች ከሰዎች ድንቁርናና ከዕውቀት ማነስ እንደሚመነጨ አድርጎ የሚገምት ነው ። አብራህያን ችግሮችን ሊያስወግድ የሚችል ትምህርት ብቻ ነው የሚል አመለካከት ስለአላቸው የኢኮኖሚን ወላጅነትና ኅብረተሰብን የሚገዙ ነባራዊ ሕጎችን ለመገንዘብ አልቻሉም ።

ፍልስፍናው የተሰፋፋው በቡርጂክ አብዮት ፍንዳታ አጥቢያ ሊሆን ሾልቴር ፣ ፋሶ ፣ ሞንተስኪዬ ፣ ሄርደር ፣ ሼለር ፣ ጎቴ ወዘተ... የታወቁ የፍልስፍናው አራማጆች ነበሩ ። አብራህያን የፊውዳልን ርዕዮተዓለም ያዳከሙ ከመሆናቸውም በላይ በቀጥታ ቤተክርስቲያንን ፣ ሃይማኖታዊ ቀናናዎችንና ተምህርትን አስተሳሰቦችን ተሞግተዋል ። ይህ ርዕዮተዓለም በአሁኑም ወቅት ማርክሳዊ

ያልሆነው የምሁራን ክፍል አመለካከት ነው ።

አብዮተኛ (Revolutionary)

ለሥር ነቀል ለውጥ የቆመ ፣ መመሪያውን ማርክሲዝም ሌኒኒዝም አድርጎ ጭቆናንና ብዝሃነትን በመቃወም የሠርቶ አደሩን አብዮት በቆራጥነት የሚያራምድ ፣ ራሱን ለሠርቶ አደሩ ጥቅምና ደኅንነት የሰጠ ፣ በተሰለፈበት ቦታ ሁሉ ለሠርቶ አደሩ ጥቅም የቆመ ሐቀኛ ታጋይ የሆነ ሰው አብዮተኛ ይባላል ።

(ኮሚኒስትን ይመለከታል ።)

አብዮታዊ ሁኔታ (Revolutionary Conditions)

ለማኅበራዊ አብዮት መምጣት ወላጅ ሊሆን የሚችል በኢኮኖሚና በፖለቲካ ቀውስ የሚገለጽ የአንድ ሥርዓተ ማኅበር አጠቃላይ ሁኔታ ነው ። ሌኒን እንዳመለከተው አብዮታዊ ሁኔታ የሚታወቅበት ሞና ሞና ምልክቶች የገዥ መደቦች እንደቀድሞው የበላይነታቸውን እንደያዙ መቆየት አለመቻልና ተጨቋኝ መደቦች በጥንቱ ሁኔታ ለመኖር አሻፈረኝ ማለት ናቸው ።

አብዮታዊ ሁኔታ ነባራዊና ኅሊናዊ ሁኔታዎችን ያቀፈ ነው ። ነባራዊ ሁኔታ በኢኮኖሚያዊና በማኅበራዊ ቀውስ የሚገለጽ ሲሆን የኅሊናዊ ሁኔታዎችም መሟላት ለአብዮታዊ ሁኔታ መሳካት አስፈላጊ ነው ። ማለትም አንድ አብዮት ግቡን ሊመታ የሚችለው ሁለቱም ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ ነው ። ኅሊናዊ ሁኔታ በአጠቃላይ ሲታይ የሚከተሉትን ሁለት ቁምነገሮች ይይዛል ። አንደኛው ሰፊው ሕዝብ በቂ የመደብን ታት በማግኘት የአብዮትን አስፈላጊነት የተገንዘበና ለአብዮትም አስፈላጊውን መሥሞጥ ለመከፈል የቆረጠና የተዘጋጀ ሆኖ የሰጠ ነው ። ሁለተኛው ፖለቲካዊ ፣ ርዕዮተዓለማዊና ድርጅታዊ አመራር በመስጠት

ሰፊውን ሕዝብና አብዮታዊ ኃይሎችን አሰባሰቦ በአንድነት እንዲታገሉ ለማድረግ የሚችል፣ አስተማማኝ በሆነ ታክቲክና ስትራቴጂ በመጠቀም ዕቅዱን በተግባር የሚተረጎም የፖለቲካ ድርጅት መኖር ነው።

(ነባራዊ ሁኔታን ፣ ገሊናዊ ሁኔታን ይመለከታል።)

አብዮታዊ ሽግግር (Revolutionary Transition)

ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም (ኮሚኒዝም) ለማለፍ በሕዝባዊ አመፅና በትጥቅ ትግል የሚካሄድ አብዮታዊ እንቅስቃሴ ነው። አብዮታዊ ሽግግር ግፍረስንና መገንባትን ያጣመረ ሂደት ሲሆን ዋና ዋና ገጽታዎቹም ሠርቶ አደሩ በኃይል የፖለቲካ ሥልጣን ከያዘ በኋላ የቀድሞውን ጨቋኝ መንግሥት አውታር ማፈራረስ፣ የማምረቻ መሣሪያዎችን የሕዝብ ማድረግ፣ ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ተግባራትን በዕቅድ ለመምራት የሚያስችል መዋቅር መዘርጋት፣ የመደብና የብሔረሰብ ጭቆናዎችን እንዲሁም የሰው በሰው ብዝበዛን ጨርሶ ማሰገድ፣ ሶሻሊስት ዲሞክራሲን መመሥረትና የባህል አብዮትን ማካሄድ ናቸው።

የአብዮታዊ ሽግግር መነሻው በካፒታሊስቲክና በወዘአደሩ መካከል እየከረረ የሚመጣው ተግራሪ ቅራኔ ነው። የካፒታሊስቲክ ሥርዓት ራሱን አጠናክሮ ዕድሜውን ለማራዘም እንዲሁም የወዘአደሩን የትግል እንቅስቃሴ ለማፈን ስለሚጥር ወዘአደሩም መላውን ሰፊ ሕዝብ አስተባብሮ የካፒታሊስቲክ ሥርዓት ለመገርሰስና ሶሻሊስት ገብረተሰብ ለመገንባት በፓርቲው አማካይነት በኃይል ለመጠቀም ይገደዳል። የአመፁ የመክረር ደረጃ የሚወሰነው የካፒታሊስቲክ መደብ በሚወሰደው የተቃዋሚ አጭፍ በሚጠቀምባቸው ታክቲኮች ዓይነት፣ በወቅቱ ባለው የኃይል አልላብፍ እንዲሁም በወቅቱ አጠቃላይ ተጨባጭ ሁኔታዎች ነው። በዚህ አብዮታዊ የሽግግር ወቅት ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን መመሪያው ያደረገ የገንባር ቀደም ፓርቲ አመራር ወሳኝ ነው።

(ሕዝባዊ አመፅን ፣ ተናሥሎትን ፣ አብዮትን ፣ ለላማዊ ሽግግርን ይመለከታል።)

አብዮታዊ ዲሞክራሲ (Revolutionary Democracy)

በሠራተኛው መደብ የትግል ታሪክ የመጀመሪያው ወቅት፣ ይህ ጽንሰ ሐሳብ ከከተማው ንዑስ ከበርቴ፣ ከገበሬውና ከተራማጁ ምሁራን መካከል የፖለቲካ ንቃት ያላቸውን ፀረ ፊውዳልና ፀረ ካፒታሊስት የሆነውን ትግል የሚደግፉትን፣ ለዚህም የሚታገሉ ክፍሎችንና እንዲሁም የነዚሁት ፍላጎትና ጥቅም የሚያራምዱ ፓርቲዎችን፣ ድርጅቶችንና ቡድኖችን የሚያጠቃልል ነበር። በአሁኑ ታሪካዊ ወቅት ደግሞ በዕድገት ወደ ኋላ በቀሩና ካፒታሊዝም እምብዛም ባልተሰፋፋባቸውና ባልተጠናከረባቸው ሀገሮች ለብሔራዊና ለማኅበራዊ እርነት የሚታገሉ ኃይሎችን በዚህም ውስጥ ገና ለጋ የሆነውንና በማደግ ላይ የሚገኘውን የሠራተኛ መደብ እንቅስቃሴም የሚያጠቃልል ነው።

አብዮታዊ ዲሞክራሲ በረጅሙ ፀረ ፊውዳልና ፀረ ካፒታሊስት ትግል ውስጥ ለዲሞክራሲና ለማኅበራዊ ለውጥ ሰፊ የትግል ታሪክና ሚና አለው። በዚህም መሠረት በእንግሊዝ፣ በአሜሪካ፣ በፊረንሳይ፣ በጀርመንና በሩሲያ ውስጥ በሠራተኛው እንቅስቃሴና በተለይም በነዚህ ሀገሮች ቡርጂክ አብዮቶች ወቅት አብዮታዊ ዲሞክራቶች በራሳቸው የፖለቲካ ድርጅቶች በመሰባሰብ ጭምር ከሠርቶ አደሩ ሕዝብ ጎን ቆመው መሥዋዕትነት የተመላው ትግል አካሂዶ ዋል። በተለይ በሩሲያ በ19ኛው ምዕት ዓመት ሁለተኛ አጋማሽ ላይ እንደነሱ ሺ.ጂ. በሊንስሊ፣ ቸርኒቪቭስኪ፣ ኤን. ኤ. ዶብሮሎቭቭ፣ ኤ.አይ. ሄርዘንና ኤን.ፒ. አጋራቪ የመሳሰሉት የታወቁ አብዮታዊ ዲሞክራቶች ሲሆኑ አመሰክታቸውም የገበሬ አብዮትና የተምኔታዊ ሶሻሊዝም አስተሳሰባቸው ሩሲያ ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም የምትሸጋገረው በገበሬው አብዮት አማካይነት ገባርነትን በግጥፋትና የገበሬ ኮምዩኖችን በመመሥረት እንደሚሆን ይሰብኩ ነበር። ለዚህም “መሬትና ነገነት”፣ “የሕዝብ ፈቃድ” ወዘተ... የሚሉ የፖለቲካ ድርጅቶችን በማጽዳት ታግ

ሰዋል ። ቫ. አ. ሌኒን እነዚህ አብዮታዊ ዲሞክራቶች በወቅቱ ላደረጉት ትግል ከፍተኛ ግምት በመሰጠት ለራሲያ ማኅበራዊ ዲሞክራቶች ጥርጊያ ጉዳይ እንዳዘጋጁ ተናግሯል። ይህ አስተሳሰባቸውም ለማኅበራዊ ሳይንሶች፣ ለሥነ ጽሑፍና ለኪነት መዳበር አስተዋጽኦ ቢያደርግም በአብዮታዊ ንድፈ ሐሳብ ትጥቅ ጉድለትና በጠንካራ ግንባር ቀደም ፓርቲ አመራር አጦት ምክንያት በተቀናጀ ስትራቴጂና ታክቲክ ሕዝባዊውን ትግል አስተባብረው ሊመሩና ከግብ ሊያደርሱ አልቻሉም።

ባለንበት ታሪካዊ ወቅት አያሌ የአፍሪካ የአሲያና የላቲን አሜሪካ ሕዝቦች ራሳቸውን ከኢምፔሪያሊዝም ግልጽና ሰውር ብዝበዛና ጭቆና ነፃ ለማውጣት ከፍተኛ ትግል በማድረግ ላይ ናቸው ። ምንም እንኳን በእነዚህ ሀገሮች አብዛኛዎቹ ከዘመናት የኢምፔሪያሊዝም ቀጥተኛ ቅኝ አገዛዝ ተላቀው የፖለቲካ ነፃነታቸውን የተገኙት ቢሆንም ከዓለም አቀፍ የካፒታሊስቲ የኢኮኖሚ ሥርዓት ተፅዕኖ ገና ያልተላቀቁ በመሆናቸው ነፃነታቸው የተሟላ ሊሆን አልቻለም ። በመሆኑም እነዚህ ሀገሮች ከብሔራዊ ነፃነት ባሻገር ለማኅበራዊ ነፃነታቸው መታገል ግድ ሆኖባቸዋል ። በዚህ መሠረት ብዙ የአፍሪካ፣ የአሲያና የላቲን አሜሪካ ሀገሮች ባገኙት የፖለቲካ ነፃነት ብቻ ሳይወሰኑ ሕዝቦቻቸውን ከሰጥ በዝባዥ መደቦችና ቀና ተገናኝተው ከሆነው ከዓለም አቀፍ ኢምፔሪያሊዝም ምዝብራና ጭቆና አላቀው ፍትህ፣ ነፃነት፣ እኩልነት፣ ሰላምና ብልጽግና ወደሰፊነባት ኅብረተሰብ ለማሸጋገር የሞት ሽረት ትግል በማድረግ ላይ ይገኛሉ ። ሆኖም እነዚህ ሀገሮች በዕድገት እጅግ ጓዳ ቀር በመሆናቸው ሠራተኛው በፖለቲካ ንቃቱና በተደራጀ የትግል ልምዱ ገና ተጠናክሮ ያልወጣ እንደ መሆኑ የፖለቲካ ባህል ደረጃው እጅግ ዝቅተኛ ሆኖ ይገኛል ። በዚህም ምክንያት ሠራተኛው በፀረ ቅኝ አገዛዝ ትግል እንደ ገበሬው፣ እንደተራማጅ ምሁራንና እንደ ንዑስ ከበርቱው ከመሳሰሉት ተራማጅና ፀረ ኢምፔሪያሊስት ኃይሎች ጋር በመሆን ለብሔራዊ ነፃነት በተደረገው ፍልሚያ የበኩሉን አስተዋጽኦ ቢያደርግም ቀድሞ ነቅቶና ተደራጅቶ ታሪካዊ ሚናውን በመገንዘብ ትግሉን በግምባር ቀደምነት ለመምራት አልቻለም ።

በዚህ ሁኔታ ውስጥ ትግሉን በማስተባበርና በማደራጀት ግንባር ቀደም አመራር የሰጡት በአብዛኛው ከተለያዩ መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች የወጡት ተራማጅ ምሁራን ሊሆኑ ችለዋል ። የብሔራዊ አርነት ትግሉ በድል ካበቃና ብሔራዊ ነፃነት ከተገኘም በኋላ በብዙ ሀገሮች ከእነዚህ ግንባር ቀደም አመራር ከሰጡት ኃይሎች መካከል ትግሉን በዚህ ለመወሰንና ከቀድሞዎቹ ቅኝ ገዥዎች ጋር በመመሳጠር በሥልጣን ላይ ተከፍሰው የግል ጥቅማቸውን ብቻ ለማሳደድ የተነሡና ተግባራዊ ያደረጉ ሲኖሩ፣ በተቀሩት ሀገሮች ደግሞ አብዮታዊ ኃይሎች የበላይነትን በመያዝ ሕዝባዊውን ትግል ከብሔራዊ አርነት ደረጃም አልፎ በሶሻሊስት የዕድገት ፈለግ ለማኅበራዊ ነፃነት ወደሚደረግ የላቀ ትግል ለማሸጋገር ችለዋል ። በዚህም ሽግግር የፖለቲካ ሥልጣን በመጨበጥ ግንባር ቀደም ሚና የተጫወቱትና በመጫወትም ላይ ያሉት ግርክሲዝም ሌኒኒዝምን ተቀብለው ተግባራዊ መመሪያቸው ያደረጉ ቁርጠኛ ኮሚኒስቶችና አብዮታዊ ዲሞክራቶች ናቸው ።

በዚህ ዓይነት በዘመናችን አብዮታዊ ዲሞክራሲ ከፊል ካፒታሊስትና በአብዛኛው በቅድመ ካፒታሊስት የዕድገት ደረጃ ላይ በሚገኙ ሀገሮች ሥልጣን በመጨበጥ ፀረ ፊውዳል፣ ፀረ ኢምፔሪያሊስትና ፀረ ካፒታሊስት የሆነውን ትግል በግርክሲዝም ሌኒኒዝም ድርጅት ግንባር ቀደም መሪነት የሚያራምድ ኃይል ነው ። ይህ ኃይል የፖለቲካ ሥልጣኑን የሠርቶ አደሩ ሕዝብ መሣሪያ በማድረግ መሪነትንና ቁልፍ የግምረቻ፣ የማከፋፈያና አገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች በመንግሥት ቁጥጥር ሥር ሆነው ለሕዝብ ጥቅም እንዲውሉ ያደርጋል ። በገጠርና በከተማ የአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራትን በማሰፋፋትና በማጠናከር ለሶሻሊስት የምርት ግንኙነት መሰፈን ይታገላል ። በየደረጃው በማወሰናቸው እርምጃዎችም የቀድሞውን አድጋሪ መንግሥታዊ ቢሮክራሲ በማዳከም ለአዲስ የፖለቲካ ሥርዓት ግንባታ ይታገላል ። የቀድሞውን ሠራዊት በአዲስ መልክ በማደራጀት ለአብዮቲካ ግላማና ለሰፊው ሕዝብ ጥቅምና ለዕልና የታጠቀ ሕዝባዊ መከላከያ ኃይል ይገነባል ። በግርክሲዝም ሌኒኒዝም መርሆች ላይ በመመርኮዝ ሠርቶ አደሩን ሕዝብ በተራማጅና

በአብዮታዊ አስተሳሰቦች እያነፀና እያደራጀ በትግሉ ውስጥ በንቃት በማሳተፍ ለዲሞክራሲያዊ መብቱ መረጋገጥና ለአዲስ ባህል መገንባት ሁኔታዎችን ያመቻቻል ። እንዲሁም የብሔራዊ አርነት ንቅናቄዎች የዓለም አብዮት ሂደት የማይነጣጠሉ አካሎች እንደመሆናቸው ትግሉ በወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት መርህ መሠረት የዘመናችን አብዮታዊ እንቅስቃሴዎች መሪ ኃይል ከሆነው ከሶሻሊስት ሥርዓት ጋር የቀረበና የጠበቀ ግንኙነት እንዲኖረው ያልተቆጠበ ጥረት ያደርጋል ። በዚህ ዓይነት የአብዮታዊ ዲሞክራሲ ሥልጣን በጠንካራ ግርክሳዊ ሌኒናዊ ፓርቲ አመራር ከጎብረተ ሰቡ አጠቃላይ ዕድገትና በዚህም ውስጥ ከሠራተኛው መደብ አመራር ሚና ግደግ ጋር ወደ ወዝአደሩ የበላይ ገዥነት በማደግ አብዮቱን ቀስ በቀስ ወደ ሶሻሊስት ደረጃ ለማሸ ጋርና ሰው በሰው የማይበዘበዝበትን ጎብረተ ሰብ ለመመሥረት የሚያስችል የሠርቶ አደሩ ሕዝብ የበላይነት ማረጋገጫ መሣሪያ ይሆናል።

ከል ብቻ ሳይሆን በሀገራቸው በሚካሄደው አዲስ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ግንባታ ውስጥ ንቁ ተሳትፎ ያደርጋሉ ። ለዚህም ብቁ የሚያደርጋቸው የግንባር ቀደም ፓርቲ ወሳኝ አመራር ነው ። ፓርቲውም የሠራዊቱን አባላት በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ርዕዮተዓለም በማነፅና በዘመናዊ ወታደራዊ ሳይንስና መሣሪያ በማስታጠቅ ለቆመለት ዓላማ ግብ መምታት ጥራትና ብቃት ያሰው ሕዝባዊ ኃይል መሆኑን ያረጋግጣል ።

(ሕዝባዊ ሠራዊትን ይመለከቷል ።)

አብዮት

(Revolution)

እባዮ ከሚለው የግዕዝ ቃል የመጣ ሲሆን ትርጉሙም አሻፈረኝ አለ ፣ እምቢ አለ ግለት ነው ።

በእንደ ነገር ፣ ከስተት ወይም ሂደት ውስጥ ያሉ ቅሪቶች ተካረው ከፍተኛ ደረጃ ላይ ሲደርሱ የሚፈጠር መሠረታዊ ለውጥ ፣ አዲስ ከፍተኛና የተሻለ ነገር ፣ ክስተትና ሂደት ወይም አስተሳሰብና ዕውቀት የሚከሰትበት የዓይነት ለውጥ አብዮት ይባላል ። አብዮት ወደ ከፍተኛ ደረጃ የሚደረግ የዓይነት ለውጥ አንደመሆኑ በእንደ በተወሰነ ከስተት ወይም ሂደት ውስጥ ብቻ ሊታይ ይችላል ። ለምሳሌ የኢንዱስትሪ አብዮት ፣ የፍልስፍና አብዮት ፣ የባህል አብዮት ፣ የፖለቲካ አብዮት በማለት በተጠቀሱት ዘርፎች የታዩትን መሠረታዊ ለውጦች ለመለየት ይቻላል ። ሆኖም እነዚህ ለውጦች በሌሎች ዘርፎች ላይ ተፅዕኖ አንደሚያደርጉ ቢታወቅም የተሟላ ውጤት ለማስገኘት የሚችሉት ግን በጎብረተ ሰቡ ውስጥ ጠቅላላና መሠረታዊ ለውጥ ሲኖር ብቻ ነው ።

ስለሆነም በእንደ ጎብረተ ሰብ ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊ ፣ ማኅበራዊ ፣ ባህላዊ ወዘተ... ዘርፎች ውስጥ የሚታየው መሠረታዊ ለውጥ የጎብረተ ሰቡን ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ግንኙነቶችና የመደቦችን ዓይነት የሚለውጥ በመሆኑ ማኅበራዊ አብዮት ይባላል ።

አብዮት መሠረታዊ የዓይነት ለውጥ አንደመሆኑ አዲሱ በአርጌው ውስጥ ተጸንሶ

(ኢኮኖሚያዊ የዕድገት ፈለግ ፣ ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን ፣ የብሔራዊ አርነት እንቅስቃሴን ይመለከቷል ።)

አብዮታዊ ጦር

(Revolutionary Army)

በማርክሲዝም ሌኒኒዝም አስተምህሮ የታነፀ ፣ ለወዝአደሩ ዓላማና ተልዕኮ ፍጹም ተገዥ የሆነ ከሠርቶ አደሩ የተውጣጣ ሠራዊት ነው ።

አብዮታዊ ጦር የሀገርን ህልውናና ነፃነት እንዲሁም ሠርቶ አደሩ ሕዝብ በትግል የተቀናጃቸውን ድሎች ለመጠበቅና ለመንከባከብ የቆመ አብዮታዊ ኃይል ነው ። ይህ ሠራዊት ከብዝሃነና ከጭቆና ነፃ የሆነውን ሶሻሊስት ሥርዓት ለመገንባት የሚያስችለውን ዲሞክራሲና ሰላም የሰፈነበትን ሁኔታ ለመፍጠር ማናቸውንም መሥዋዕት ለመክፈል የቆመ ነው ።

የዚህ ጦር አባላት እናት ሀገርንና አብዮትን ከውስጥም ሆነ ከውጭ ጥቃት መከላ

አቶሚዝም

አርጌውንም በማፈራረስ ከርሱም እንዳንድ ደገና ጎናችን ወርሶ ለዕድገቱ እንደሚያመቸው አድርጎ አሻሽሎ ፣ አድራጅቶና አቀናጅቶ የራሱ በማድረግ ይጠቀምባቸዋል ። ይህም የቡርጂ ምሁራን እንደሚሉት አብዮት የዕድገት ሂደት የሚቋረጥበት ፣ በሰላም ፈንታ ራብሻና ሁከታ የሚሰፍንበት ሳይሆን ዕድገት በአርጌው ላይ ተመሥርቶ ይበልጥ የሚሻሻልበት ፣ ሂደቱም የሚቀጥልበትና የሚፋጠንበት እንደሆነ ያሳያል ። አብዮት ይመጣ ዘንድ የተወሰኑ ሁኔታዎች መሟላት ያለባቸው መሆኑ ደግሞ አብዮት በሕግ የሚገዛ እንጂ በዘፈቀደ የሚፈጠር ከሰተት እንዳልሆነ የሚያሳይ ነው ።

(የዓይነት ለውጥን ፣ ፖለቲካዊ አብዮትን ፣ የባህል አብዮትን ፣ ነባራዊ ሁኔታን ፣ ገሊናዊ ሁኔታን ይመለከታል ።)

አቶሚዝም

(Atomism)

የአቶሚዝም ታሪክ ከቁስአካላዊ ፍልስፍና ታሪክ ጋር በቅርብ የተሳሰረ ነው ። ምክንያቱም ቅድመ ማርክሳዊ ቁስአካላዊያን ንጽረተ-ዓለማቸውን የመሠረቱት በአቶሚዝም ላይ ነው ። አቶም ከግሪክ የመጣ ቃል ሲሆን ፍቺውም የማይሰነጠቅ ፣ የማይከፋፈል ማለት ነው ። በአቶሚውያን አመለካከት አቶም የቁስ አካል ጥንተ ነገር ነው ። በመሆኑም አቶሞች የማይከፋፈሉና አነስተኛ ከመሆናቸው የተነሣ ለሕዋሳት የማይገለጹ ነባራዊ ጥንተ ነገሮች ናቸው ። የሁሉ ነገር ጥንተ ነገር በመሆናቸው አቶሞች እርስ በርሳቸው በዓይነት አይለዩም ። በሕዋሳት ልንደርስባቸው የምንችላቸው ግዙፍ ነገሮች ሁሉ የአቶሞች ግጥምጥሞሽ ውጤት ናቸው ። ነገሮች ሁሉ ከአቶም የተሠሩ በመሆናቸው ዓለም አንድ ነው ።

ነገሮች በዓይነት የሚለዩት ማለት የተሰዩ ሕውስታዎች የሚሰጡንና በጠባይና በባሕርይ የሚለያዩት በሚያቅፏቸው አቶሞች ብዛትና አደረጃጀት ነው ። ይህም ማለት በአቶሚውያን አመለካከት የዓይነት ልዩነት የሚያንጸባርቀው የመጠን ልዩነት ነው ። እንደአቶሚውያን አስተሳሰብ ባይ እንደአቶም በነባራዊነት የሚኖር ነው ። ይህን ለማለት ያበቃቸው የእንቅስቃሴ ጉዳይ ነው ። አቶሞች ሊለያዩ ወይም ሊዋሀዱ የሚችሉት

መንቀሳቀስ ሲችሉ ነው ። እንቅስቃሴያቸው ደግሞ ሊደረግ የሚችሉው ባይ በነባራዊነት ሲኖር ብቻ ነው ።

ለአቶሚውያን ነባራዊው ወይም እውን የሆነው ዓለም የአቶሞች ዓለም በመሆኑ በሕውስታ የምናስተውለው ዓይነታዊ ዓለም ገሊናዊ ነው ። ይህ ማለት ዓለም ታዋቂ አይደለችም ማለት ሳይሆን ነባራዊና ትክክለኛ ዕውቀት ሊኖረን የሚችለው ከሕውስታዊ ዕውቀት አልፈን ከምክትያዊ ግንዛቤ ማለት ከአቶሞች ግንዛቤ ላይ በንደርስ ነው ።

አቶሚውያን ከጥንት ጀምሮ ያዘነበሉት ወደ ተናክላታዊ አመለካከት ነው ። ቁስአካላዊውያን እንደመሆናቸው ፣ ተናክላታዊ አመለካከት በመያዝ ዓለም በሐሳብና በሥነ ግባዊ አሠራር ተፈጠረች የሚለውን የሐሳባዊውያን አቋም ስመዋጋት ሞክረዋል ። አቶሞች የሚገናኙትና የተለያዩ ነገሮችን የሚፈጥሩት በገብ በመመራት ሳይሆን በተናክላታዊ ኃይል ብቻ ነው ። በመሆኑም ማንኛውም ነገር የሚከሰተው በፈቃድ ሳይሆን በግዴታ ነው በሚለው አመለካከታቸው አቶሚውያን አምልኮትን ፣ ሃይማኖትንና ሐሳባዊነትን ተዋግተዋል ።

ተናክላታዊ አመለካከታቸው ቁስአካላዊ ነታቸውን ያረጋገጠ ቢሆንም የድክመታቸው ዋናው ምንጭም ነበር ። በተለይም ተናክላታዊ እንቅስቃሴ ጭፍን ሂደት በመሆኑ የውስብስብ ነገሮችን አመጣጥ ለማስረዳት ባስመቻሉ ከአጋጣሚ የሚገኝ እንደሆነ አድርገው ለማቅረብ ተገደዋል ። በተጨማሪም የማይክፈል ነው ብለው ያቀረቡት አቶም በሳይንሳዊ ምርምር እራሱ ብዙ ነገሮችን (ፕሮቶን ፣ ኤሌክትሮን ወዘተ...) ያቀፈ ሆኖ መገኘቱ ከቁስአካል ጥንተ ነገር ላይ ደረሰን የሚለው አመለካከታቸው ውድቅ ሆኗል ።

(ተናክላታዊ ቁስአካልነትን ፣ ሥነ ግብን ፣ ዲሞቅራሲን ይመለከታል ።)

አናርኮ ሲንዲካሊዝም

(Anarcho-syndicalism)

በአጠቃላይ የፖለቲካ ትግልን የማይቀበል ፣ በሠራተኞች ንቅናቄ ውስጥ የሠራተኞች ማኅበርን እንደብቸኛ ድርጅት አድርጎ የሚመለከት ፣ የሥራ ማቆም አድማን ለሠራተኛው የሚበጅ ብቸኛ የትግል በልት አድ

ርጉ የሚቆጥር ፣ ከወዝአደሩ የበላይነቱንና ከኮሚኒዝም ጋር ተፃራሪ የሆነ የቡርጂኒ ፈላግ ነው ። አናርክ ሲንዲካሊስቶች ሠራተኛው ሥልጣን ሳይዝ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ የሚሠራባቸውን ፋብሪካዎች ከነቅ ርንጫሮቻቸው የራሱ በማድረግ አካባቢውን መምራት አለበት ብለው የሚሟገቱና ለሶሻ ሊዝም ግንባታ የግንባር ቀደም ፓርቲ አመ ራር እንደማያስፈልግ የሚሰብኩ ናቸው ።

አናርክ ሲንዲካሊስቶች የፕሩድንዝምና የበኩ-ኒኒዝም አመለካከት ያላቸውና በተለይም በፈረንሳይ፣ በስፓኝ፣ በአጣሊያ፣ በፖርቱጋልና ኋላም እንደ ቺሊ ፣ እንደ አርጀንቲናና እንደ ሜክሲኮ በመሳሰሉት ሀገሮች በሠራተኛው ውስጥ ከቆተኛ ተደማጭነት ለማግኘት የበቁ ናቸው ። በነዚህ ሀገሮች ለአናርክ ሲንዲካሊ ዝም መጠናከርና መስፋፋት ምክንያት ከሆኑት ሁኔታዎች መካከል የኢንዱስትሪ ኋላቀርነትና የትናንሽ የእጅ ጥበብ ሥራዎች በብዛት መገኘት ፣ የመምረጥና የመመረጥ መብት እጅግ ውሱን መሆን ፣ በሥልጣን መበላገጥ ፣ የማኅ በራዊ ዲሞክራሲ አድርጎይነት እንዲሁም የካቶሊክ ቤተክህነትና የፊውዳሊዝም የተቀነ ባበረ አፈናና ፈላጭ ቆራጭ አገዛዝ ዋነኞቹ ናቸው ።

አናርክ ሲንዲካሊስቶች የአዲሱ ኅብረተ ሰብ እንቀሳቃሽ ፣ አምራችና አከፋፋይ ኃይል የሠራተኛው ማኅበራት ናቸው የሚለውን ዓላማቸውን ከግብ ለማድረስ በቆራጥነት ታግለዋል ። ነገር ግን በዚህ ፈላግ በማርክሳዊ ሌኒናዊ ፓርቲ አመራር ለሚገነባ ሶሻሊስት ኅብረተሰብ ቀርቶ ለቡርጂው ዲሞክራሲ የሚካሄደውን የተቀነባበረ ትግል እንኳ ለመቀበል ዝግጁ አልነበሩም ። የታወቀው ፈረንሳዊ አናርክ ሲንዲካሊስት ፈርናንድ ፐሎቲየር የፈረንሳይ ሠራተኞች ኮንፌደሬ ሽን በሚል አጠቃላይ የሠራተኞች ማኅበር አማካይነት ይህንኑ ዓላማ ተግባራዊ ለማድ ረግ ተነሥቶ ሳይሳካለት ቀርቷል ። በአጣሊ ያና በስፓኝ የአናርክ ሲንዲካሊዝም አዝማ ሚያ ይህንኑ ፈላግ የተከተለ ነበር ።

ማርክስ የአናርክ ሲንዲካሊስቶችን ቆራጥ ባሕርይና የትግል ስሜት ቢያደን ቅም ከፈታቸው ያለውን ትንሹን ሥራ ሳያ ከናውኑ ትልቁን የሚያልሙ ግብዞች ናቸው በማለት ነቅፎአቸዋል ።

አናክሲሜንደር (የማሌቱሱ) (Anaximander of Miletus)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ610 — 546 የነበረ ጥንታዊ የግሪክ ቁስአካላዊና የግብ ታዊ ዲያሌክቲክስ አራማጅ ነው ።

ተፈጥሮን በሚመለከት ያዘጋጀው ጽሑፍ በግሪክ የመጀመሪያው የፍልስፍና ሥራ ሲሆን ዓለሞች ፣ ነገሮች ወዘተ... ሁሉ የመጡት ወይም የተገኙት ወሰንና ባሕርይ አልባ ከሆነ ከእንደ አፕሮን ከሚባል ነገር ነው ። ከዚህ ከአፕሮን የሚመነጨውን ነገሮች በእንቅስቃሴ አማካይነት ከሱ በመነጠል ለተወሰነ ጊዜ ግላዊ ባሕርይና ውሱን ህል ውና ያገኛሉ ፤ እንደገናም ተመልሰው ወደ አፕሮት ይጠቃለላሉ ። ይህም ዑደት ዐቢይ የተፈጥሮ ሕግ ነው ይላል ።

መሬት የዩኒቨርስ እምብርት ናት ፣ የፀ ሐይ ፣ የጨረቃና የከዋክብት ቀለበቶች ከበ ዋታል የሚል የሥነ ህዋ (ኮስሞሎጂ) ንድፈ ሐሳብ አቀነባብሯል ።

ሰው እንደማናቸውም እንሰሳ ከአማ የመጣ ነው የሚለውን የአዝጋሚ ለውጥ ንድፈ ሐሳብ ለመጀመሪያ ጊዜ ያመነጨውም ይኸው ፈላስፋ ነው ።

አናክሲሜንደር ቁስአካላዊ ፈላስፋ ነው ቢባልም ዓለምን ወሰንና ባሕርይ ከሌለው ማለትም ሊታወቅ ከማይችል ነገር ትመነጫ ስች ማለቱ የዓለምን ምንጭ ምሥጢራዊ ስለሚያደርግ የሐሳባዊነት አዝማሚያ ይታያ በታል ።

አናክሲሜንደስ (የማሌቱሱ) (Anaximenes of Miletus)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ588 — 525 የኖረ ጥንታዊ የግሪክ ቁስአካላዊ ፈላስፋና የግብታዊ ዲያሌክቲክስ አራማጅ ነው ።

ነገሮች ሁሉ የመጀመሪያ ከሆነው ከአ የር ይገኛሉ ፣ እንደገናም ወደዚያው ይመለ ሳሉ ፣ አየር ከ—እስከ የሌለው ዘለለማዊና ተንቀሳቃሽ ነው ፤ በእንደነት ሲከማችና ሲሰባ ሰብ በመጀመሪያ ደመና ይሆናል ፤ ከዚያ

ወደ ውሃ ይለወጣል ፤ በመጨረሻም ወደ አፈርና ደንጋይ ይቀየራል ፤ ሲረቅ ደግሞ እሳት ይሆናል ። ከዋክብት እሳት ናቸው ፤ ይሁን እንጂ እሩቅ ስለሆኑ ሙቀታቸው አይ ሰማንም ። አየር የዓለማት ሁሉ ነፍስና መሠረተ ነገር ነው የሚል አጠቃላይ ንድፈ ሐሳብ ቀምሯል ። ይህ ንድፈ ሐሳብ የቀስአካልን ቀዳማዊነትና ቁስአካልም በማያቋርጥ ዕድገትና ቅስቃሴ ላይ ያለ ስለመሆኑ አናክ ሲሚነስ እንደተቀበለ ያሳያል ።

የዓለም ምንጭ አየር ነው በማለት ሊታወቅ ከሚችል ነገር መነሣቱ ቁስአካላዊ ያሰኘዋል ፤ ሆኖም የመጀመሪያው ቁስአካል አየር ነው ማለቱ ስለቁስአካል የነበረው ግን ዛቤ ሙርቃ መሆኑን ያመለክታል ፤ ምክንያቱም አየር ራሱ የተወሰነ የቁስአካል ውጤት እንጂ የመጀመሪያው የዓለም ምንጭ አይደለምና ።

አንብሮ
(Thesis)

አንድ ሰው ለሰዎች በማቅረብ በክርክር የሚደግፈው ሐሳብ አንብሮ ይባላል ። አንብሮ ክርክር የሚያስነሣ በመሆኑ የመነሻነት ፍች አለው ። ክርክር መፍጠሩ የሚኖረው ውጤት የመነሻው ሐሳብ መሻሩና በተቃርኖው መተካቱ ነው ። አንብሮ ይህን ከላይ የተጠቀሰውን ፍች ያገኘው በተለይ በዲያሌክቲካዊ አስተሳሰብ ውስጥ ነው ። በዲያሌክቲካዊ አመለካከት አንብሮ የዕድገት መነሻ ማለት ሲሆን የዕድገት ሕግ በሚጠይቀው መሠረት አንብሮ ተሸሮ ወደ ተቃርኖው ይለወጣል ። ለምሳሌ ጥንታዊ ቁስአካልነት አንብሮ ሲሆን የዕድገት ሕግን በመከተል በሐሳባዊነት ይሻራል ማለትም ወደተቃርኖው ይለወጣል ።

(ተቃርኖን ፣ አስተጻምሮን ፣ የዲያሌክቲካስ ሕግን ይመለከታል ።)

አንደበተኛነት
(Sophism)

ከክርስቶስ ልደት በፊት በ5ኛው ምዕት ዓመት በጥንታዊት ግሪክ ውስጥ አራሳቸውን ጥበበኛ ፣ ዐዋቂ በማለት የሚጠሩ ፤

ከተማ ለከተማ በመዘዋወር የሀብታም ቤተሰብ ወጣት ልጆችን ጥበብ እናስተምራችሁ እያሉ ከፍተኛ የሚጠይቁ ፣ የተዘዋዋሪ አስተማሪዎችን መከሰትና የነሱንም አጠቃላይ አቋምና አመለካከት የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ከአንደበታውያን መካከል ስማቸው የገነነው ፕሮታጎራስ ፣ ጎርጂየስ ፣ ትራዚግክስ በመባል የታወቁት ነበሩ ።

የአንደበታውያን ፍልስፍና በአጠቃላይ መንፈሱ የሚያንፀባርቀው ጠርጣሪነትንና አንጻራዊነትን ነበር ። አንደበታውያን በዚህ ፍልስፍና በተለይ የሚጠቀሙት ልማዳዊ እምነቶችን ፣ አመለካከቶችንና ፋይዳዎችን ለማንቋሸሽ ነበር ። የሚሰጡት ትምህርት ጠቃሚ ነው የሚሉትም ሰዎችን ከልማዳዊና ኋላቀር ከሆኑ አስተሳሰቦች ነፃ ያደርጋል በማለት ነበር ። በአንጻራዊነታቸውም ሁለንታዊ ወይም ነባራዊ የሆነ አውነት የለም በማለት ያስተምሩ ነበር ። በነሱ አባባል እውነት ፣ ሰናይ ፣ ትክክል ስንል ለግለሰቡ ይጠቅማል ከማለት በስተቀር ሌላ ሁለንታዊ ፍች ልንሰጥ አይገባንም ። በአንጻሩም ስሕተት ፣ ጥፋት የምንላቸው ለግለሰቡ ጎጂ የሆኑትን ነገሮች ነው ። በራሱ ሰናይ ፣ እውነት ፣ ትክክል የሆነ ነገር ባለመኖሩ ጥበብ ማለት የራስን ጥቅም ለይቶ በማወቅ ሰዎችን በማሳመንና በነሱም በመጠቀም በንብረተሰቡ ውስጥ አሸናፊና የበላይ እንዲሆን ማድረግ መቻል ማለት ነው ። ለዚህም ዓላማ ዋናው መሣሪያ የአንደበተርቴዕነትና የክርክር ዘዴ ችሎታ ነው ። ማራኪ የሆነ የአነጋገር ስልት በማወቅና በክርክር ውስጥ በቃላት በመጓወት ወይም ተከራካሪውን ቅራኔ ውስጥ በመክተት ወይም ደግሞ ፍች የሌለው ነገር ግን ውስብስብ የሆነ ረጅም ገለጻ በመስጠት የራስን ጉዳይና ጥቅም አሸናፊ ማድረግ የአንደበታውያን ትምህርት ዋና ግብ ነበር ። የፖለቲካ ሥልጣን ለመያዝና በፍርድ ቤት አሸናፊ ለመሆን ትምህርቱ ተወዳዳሪ የለውም በማለት እራሳቸውን ያዋድዱም ነበር ።

የአንደበተኛነትን መከሰት ምክንያት ለመረዳት የምንችለው የነበረውን ማግበራዊ ሁኔታ ስንመለከት ነው ። ጊዜው የሚያሳየው የግሪክ ጥንታዊ የመኳንንት ዘር ኃይል መዳከምንና በንግድ አማካይነት ሀብት ያከማቸና ሥልጣን በመያዝ አዲስ መኳንንት ለመሆን የሚታገል ከፍል መነሣቱን ነበር ። ይህ የሥር

ዓት ቀውስ ያስከተለው የሥልጣን ሽጊያና የአመለካከት ግጭት ለአንደበታውያን መከራ ስት አመች ሆኗል ። በተለይም የመኳንንቱ ፍጹማዊ አገዛዝ መዳከምና በግሪክ ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት መተካት የፖለቲካ አመራር በምርጫ አንዲሰየም በማድረግ መራውን ሕዝብ ለመግረክ የአንደበት ችሎታ ተፈላጊ ሊሆን ችሏል ። በሌላ በኩል በንግድ የበለጸገውና ለሥልጣን የሚፎካከረው አዲሱ ክፍል የጥንት መኳንንትን ርዕዮተ ዓለማዊ የበላይነት ለመስበር የነሱን አመለካከትና ማግበራዊ ፋይዳዎችን ማንቋሽሽ ስለነበረበት የአንደበታውያን አንገራዊነትና ጠርጣሪነት ለዚህ ዓለማዊ ጠቃሚ ሆኖ ተገኝቷል ።

አንደኛው ኢንተርናሽናል
(First International)

የወዝአደሮች ዓለም አቀፋዊ የትግል ድርጅት መጠሪያ ነው ። አንደኛው ኢንተርናሽናል በመስከረም 1864 ሰንደን ከተማ ተመሠረተ ። መሥራቾች በካርል ማርክስና በፍሬደሪክ ኤንግልስ አነሣሽነትና መሪነት የአንግሊዝ ፣ የፈረንሳይ ፣ የጀርመን ፣ የፖላንድ ፣ የኢጣልያና የሌሎችም ሀገሮች የወዝአደር መሪዎችና ታጋይ ኮሚጊስቶች ናቸው ።

የዚህ ዓለም አቀፋዊ የወዝአደር ድርጅት ዋና ዓለማዊ ጭቆናና ብዝበዛን አጥፍቶ በአኩልነት ፣ በነፃነትና በብልጽግና ላይ የተመሠረተ ዓለም አቀፋዊ መደብ አልባ ኅብረተሰብ መመሥረት ነው ።

የአንደኛው ኢንተርናሽናል ዋና ጽሕፈት ቤት ለንደን ሆኖ በአውሮፓና በሌሎችም ሀገሮች ከተሞች ቅርንጫፎችና ንዑስ ማዕከሎች ነበሩት ።

በየሀገሩና በየስፍራው የሚካሄደውን የወዝአደሩን ትግል ከዋና ጽሕፈት ቤቱ ሆኖ ስትራቴጂና ታክቲክ በመቀየስ አስተባብሮና አቀነባብሮ የሚመራው የኢንተርናሽናሉ ጠቅላይ ምክር ቤት (ጂኔራል ካውንስል) ሲሆን በየጊዜውና በየቦታው ለሚቀጣጠሉት ትግሎች መመሪያ ፣ ምክር ፣ ቁሳዊ ዕርዳታና የሞራል ድጋፍ ይሰጥና ያሰባሰብ ነበር ።

በኢንተርናሽናሉ መሪነት የወዝአደሩ ትግል ከግናቸውም ጊዜ የበለጠ ተጠናክሮ ነበር ። የሥራ ሰዓትን በማስቀነስ ፣ ምንዳን በማሻሻልና ዲሞክራሲያዊ መብቶችን በማስከበር አያሌ ድሎች ተገኝተዋል ።

አንደኛው ኢንተርናሽናል አንደ አንድ ግንባር ሆኖ ከቡርጂውና ከአድጋሪ መደቦች ጋር ካደረገው መራራ ትግል ባሻገር በሶሻሊዝምና በፀረ ቡርጂካ ካባ ውስጥ ተሰግሰገው ከነበሩት ሥርዓት አልበኞች (ፕሩዶኒስቶች ፣ ብላንኪስቶች ፣ ባኩኒኒስቶች) ከቀኝና ከ“ግራ” አድርባዮችና ከጀብደኞች ጋር ውስብስብ የርዕዮተዓለም ትግል አካሂዷል ። ከዚህም ትግል ውስጥ ማርክሲዝም ተጠናክሮ በአሸናፊነት ወጥቶአል ።

ኢንተርናሽናሉ ያካሄደው መራራ ትግል በፓሪስ ኮሚቴን በ1871 ከፍተኛ ደረጃ ላይ በመድረስ ተከስቷል ። ከኮሚቴ ሽንፈት በኋላ የአውሮፓ አድጋሪ ገዥ መደቦች በኢንተርናሽናሉ ላይ ከባድ ጦርነት አውጀው በአባላቱ ላይ ስደት ፣ አሥራትና ግድያ በማፋፋማቸው ፣ በዚህም አውሮፓ ውስጥ ተግባሩን ሊያከናውን ባለመቻሉ ከ1872 በኋላ ዋና ጽሕፈት ቤቱን ወደ ኒውዮርክ አዛውሮ እስከ 1876 ከቆየ በኋላ በገጠመው የአድገሮት ትግል ፈርሷል ።

አንደኛ ደረጃ ቅራኔ
(Primary Contradiction)

ቅራኔዎች በዓይነትና በደረጃ የሚለያዩ አንደመሆናቸው በአንድ ወቅት አንደኛው ቀዳሚ ሆኖና ተካርሮ ሲገኝ ሌላው በሁለተኛ ደረጃ ቀዝቀዝ ብሎና ለጊዜውም ቢሆን ተቻችሎ ሊገኝ ይችላል ። በዚህ መሠረት አንደኛ ወይም ዋና ቅራኔ የሚባለው የዚህ ቅራኔ መኖርና የዕድገቱም ሂደት ሌሎች ቅራኔዎች የሚገኙበትን ሁኔታ ፣ ግንኙነታቸውንና ዕድገታቸውን የሚወስን ሆኖ መሪ ሚና ሲጫወት ነው ። በትግል ሂደት ውስጥ በአንድ ወቅት ይህን ዓይነቱን ወሳኝ ሚና ለመጫወት የሚችለው ቅራኔ አንደኛ ደረጃ ቅራኔ ይባላል ።

አንዳዊነት (Monism)

የማንኛውም ነገር ምንጭ አንድ ነው የሚል የፍልስፍና ትምህርት ነው ። በዚህ የፍልስፍና ትምህርት ቁስአካላውያን ሆኑ ሐሳባቸው የየራሳቸው የአንዳዊነት አጭም አላቸው ። ከዚህ የተነሣ ቁስአካላውያን ቁስአካልን የዓለም መሠረት ነው ሲሉ ሐሳባቸው ደግሞ በበኩላቸው መንፈስን ወይም ሐሳብን የዓለም መሠረት ያደርጋሉ ። ይሁንና ሳይንሳዊ የሆነው የአንዳዊነት ፍልስፍና ዲያሌክቲካዊ ቁስአካል ነት ነው ። ይህም ፍልስፍና ዓለም በተፈጥሮ ቁስአካል አንደሆነችና ማንኛውም በዓለም ውስጥ የሚገኝ ከስተት ሁሉ ተገባ ሳቃሽ አንዲሁም ልዩ ልዩ የቁስአካል አንቅስቃሴ ቅርፅ አንደሆነ አድርጎ የሚወሰድ ፍልስፍና ነው ።

(ሁለታዊነትን ይመለከታል ።)

አንድና ብዙው (The One and the Multiple)

የዓለም ምንጭና በዓለም ውስጥ ያሉ ነገሮች ከምንጩ ጋር ያላቸውን ግንኙነት የሚገልጹ ማለትም የዓለምን አንድነትና ልዩነት የሚያገግሩ የፍልስፍና ፈርጆች ናቸው።

ነገሮች በሙሉ የወል ከሆነ አንድ ምንጭ የተገኙ ናቸው የሚለው አመለካከት ከፍልስፍና ጋር አብሮ የተጸነሰ ነው ። ለልባዊ ነገሮች በሙሉ በቅርፅ፣ በዓይነት፣ በቁመት፣ በጠባይ ወዘተ... የተለያዩ ቢመስሉም ዓለም የሚለው ጸንሰ ሐሳብ ፍች የሚኖረው የነገሮች ምንጭ አንድ ሲሆን ነው ። አንዱ ብዙውን አንድነት አመነጨ ወይም ወደ ብዙ አንድነት ተቀየረ የሚለው ጥያቄ የሚወስደን ወደ ቅስቃሴ ነው ። አንዱ ብዙ ሆነ ስንል ተራባ፣ ልዩ ልዩ ማልኮች ያዘ ማለታችን በመሆኑ ይህ ሊሆን የሚችለው በቅስቃሴና በለውጥ አማካይነት ነው ።

ሐሳባቸውን ስለ አንድና ስለ ብዙው ግንኙነት ሲናገሩ ከሚፋለሰ አመለካከት ላይ ይወድቃሉ ። ምክንያቱም ለነሱ የሁሉ ነገር ምንጭ ሐሳብ በመሆኑና ቁስአካልም

ከሐሳብ የተለየ ነው ስለሚሉ በዚህ በሁለታዊነት አጭማቸው የተነሣ የዓለምን አንድነት በትክክል ሊገነዘቡ አይችሉም ። ለጥያቄው የሚሰጡት መልስ የዓለምን መፈጠር በመሆኑ ፈጣሪውንና ተፈጣሪውን በሁለት በተለያዩ ማለትም ተፈጥሮአዊና ዲበ ተፈጥሮአዊ በሆኑ ዓለሞች ውስጥ ለማስቀመጥ ተገደዋል ።

የሁለቱን ግንኙነት በትክክል ሊያጤን የሚችለው የዕድገትን አውገነት የተቀበለው ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ነው ። በዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት አመለካከት የሁሉን ነገር ምንጭ ቁስአካል ሲሆን ቁስአካልም በማያጭርጥ ቅስቃሴ ውስጥ ይገኛል ። ይህም ማለት አንዱ በማያጭርጥ ሁኔታ ወደ ብዙነትና ወደ ልዩነት ይቀየራል ማለት ነው ። የዓለም ቁሳዊ መሆን የአንድነቱ መሠረት ነው ። የቁስአካል የዕድገት ቅስቃሴ ብዙነትን ያስከትላል ፤ ብዙነትም በደረጃ ወደ ልዩነት ይቀየራል ። አንዱ ነገር ከሌላው ነገር ዕድገት የሚጠፋ በመሆኑ ዓለምና በውስጡ ያሉ ነገሮች የተፈጠሩ አይደሉም ። በነገሮች መካከል ያለው ይህ የዕድገት ስንሰለት የአንድነታቸውና የልዩነታቸው መሠረት ነው ። የዓይነት ልዩነት የሚገልጸው ነገሮች በዕድገት ደረጃ ውስጥ የያዙትን በታሲሆን ይህም ቁስአካል በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች አንገር መዋቀሩን የሚያስረዳ ነው።

(የቅስቃሴ ቅርፅን ይመለከታል ።)

አንጃ (Faction)

በአንድ ማዕከል ከሚመራ አካል ውስጥ አንድነትን ለማናጋት ራሱን የሚለይ ቡድን አንጃ ይባላል ። አንጃ በከሚኒስት ፓርቲው ውስጥ የመሥመር ልዩነት ሲከሰት የሚፈጠር የአፈንጋሮች ወይም የከፋፋዮች ቡድን ሲሆን ህልውናውም ለፓርቲው አንድነት አደገኛ ነው ። የአንጃ መኖር ማለት በፓርቲው ውስጥ ከአንድ በላይ ማዕከል አንዲኖር ትግል የሚካሄድ መሆኑን የሚያመለክት ሲሆን ይህ ደግሞ በፓርቲው ውስጥ የጋራ ዓላማና አንድነት አለመኖርን ያሳያል ። በፓርቲው ውስጥ የጋራ ማዕከል ላይ የዓላማ አንድነት መታጣት ርዕዮተኛ ለማዊና ድርጅታዊ አንድነትን የሚያፋል ስና የፓርቲውን ህልውና የሚነካ ነው ።

በፓርቲው ውስጥ የጋራ ማዕከልና የዓለማዊ አንድነት መኖር ማለት የሐሳብን ግጭት ያስቀራል ማለት አይደለም ። እንዲያውም ጭምክራሲያዊ ማዕከላዊነት መርህ የሚካፈል ጊዜና የሐሳብ ፍጭት ለፓርቲው ጥራትንና ጥንካሬን የሚያሰገኝ መሆኑ ይታመንበታል ። ይህም ሲሆን ሐሳቦች ተፋጭተው ውሳኔ ላይ ከተደረሰ በኋላ ግን የፓርቲው አንድነትና ጠንካራ ዲሲፕሊን መጠበቅ የማይቻልበት በመሆኑ የፓርቲው አባላት በዓላማና በድርጊት አንድነት ይተሳሰራሉ ። የተላለፈውንም ውሳኔ በሙሉ ልባቸውና ኃይላቸው ከሥራ ላይ ያውላሉ ። በጋራ የተደረሰ በትን ውሳኔ ተግባራዊ አለማድረግና ተቃዋሚ ቡድኖችን መፍጠር ግን አንጀኝነት ነው ።

(ፓርቲን ፣ ጭምክራሲያዊ ማዕከላዊነትን ይመለከታል ።)

አንገብጋቢ ጥያቄ
(Burning Issue)

በአንድ ወቅት ደጋፊዎቻችንና ተቃዋሚዎቻችን እጅግ የሚያከራከር ከፍተኛ ወቅታዊ ነትና ወሳኝነት ያለው ጉዳይ ነው ። ጥያቄው ሊከናወን የሚችል ፣ ባህላዊ ፣ ፖለቲካዊ ወይም ግንባራዊ ሊሆን ይችላል ። ጥያቄውን አንገብጋቢ ሊያደርገው የሚችለው ወቅታዊነቱ ብቻ ሳይሆን የልዩ ልዩ መደቦችንና የገብረተሰብ ክፍሎችን ስሜት ለመጥቀም ሆነ ለመጉዳት የሚችል በመሆኑም ጭምር ነው ። ለምሳሌ ልአንድ አብዮት በአንድ ወቅት የፖለቲካ ሥልጣን ፣ በሌላ ጊዜ ደግሞ የመሬት ፣ የመከላከያና የደገንነት ወዘተ... ጉዳዮች ወቅታዊና ወሳኝ ሊሆኑ ይችላሉ ። አንደ ወቅቱ የመደብ ትግልና አጠቃላይ ሁኔታ እያንዳንዱ ጉዳይ ልአብዮቱ ወደፊት መራመድ ፣ መጉተት ወይም መቀልበስ ምክንያት ሊሆን ወይም አስተዋጽኦ ሊያደርግ ስለሚችል ወሳኝነት ይኖረዋል ።

አንጻራዊ ተረፈ እሴት
(Relative Surplus Value)

የወዝአደሩ የቀን የሥራ ሰዓት እንዳለ ሆኖ አስፈላጊ የሥራ ጊዜን በመቀነስ የጊሬጠር ተረፈ እሴት ነው ። የወዝ

አደሩ የትምህርትና የሙያ ደረጃ ሲያድግና ቴክኖሎጂም ሲዳብር ምርታማነቱም ያድጋል ። የሠራተኛው ምርታማነት ማደግም አስፈላጊ የሥራ ጊዜ እንዲቀንስ ያደርጋል ። ለምሳሌ የቀኑ የሥራ ሰዓት ስምንት ሰዓት ሆኖ የመጀመሪያው 4 ሰዓት አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ፣ ቀሪው 4 ሰዓት ደግሞ ትርፍ የሥራ ጊዜ ነበር እንበል ፤ ኋላ ግን የሥራ ምርታማነት በማደጉ ምክንያት አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ከ4 ወደ 3 ሰዓት ቢቀንስ ቀሪው 5 ሰዓት ሠራተኛው በነፃ የሚሠራበት ትርፍ የሥራ ጊዜ ይሆናል ። በዚህም

$$\frac{4}{4} \times 100 = 100\% \quad \text{የነበረው}$$

$$\frac{5}{3} \times 100 = 167\% \quad \text{የተረፈ እሴት መጣኔ ወደ}$$

ከፍ ይላል ። የወዝአደሩ የመደብ ትግል እየጨመረ መጥቶ የሥራ ሰዓትን ማራዘም ሲያዳግተው ካፒታሊስቲ አንጻራዊ ተረፈ እሴትን በማሳደግ ብዝሃዛውን ያጠናክራል ።

የሥራ ምርታማነት ሲያድግ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ሊቀንስ የሚችልበት ምክንያት ሠራተኛው ለራሱና ለቤተሰቡ ህልውና የሚያስፈልጉና በምንዳው ሊገዛቸው የሚችላቸው የፍጆታ ዕቃዎች ከበሬቱ ጋር ሲነፃፀሩ አጠር ባለ ጊዜ ውስጥ ሊመረቱ በመቻላቸው ነው ። ሌላው አንጻራዊ ተረፈ እሴት ማግኛ በሥራ ዕምቀት አስፈላጊ የሥራ ጊዜን አሳጥሮ የተረፈ እሴት መፍጠሪያ ጊዜን ከፍ ማድረግ ነው ።

(ፍጹማዊ ተረፈ እሴትን ፣ ተጨማሪ ተረፈ እሴትን ይመለከታል ።)

አንጻራዊነት
(Relativism)

የነገሮችንና የከስተተችን አንጻራዊ ባሕርይ ፍጹማዊ አድርጎ የሚያቀርብ ፣ ማንኛውም ዕውቀት አንጻራዊ ብቻ ነው የሚል ሐሳባዊ አስተምህሮ ነው ። ከተፈጥሮ ውስብስብነት ፣ ከዕውቀት በጊዜና በቦታ መወሰን የተነሳ የሰው ልጅ ግንዛቤ ምንጊዜም ቢሆን ከአንጻራዊነት ሊያልፍ አይችልም የሚል አመለካከት ነው ።

አንጻራዊነት በአንድ በኩል ፍጹማዊ አመለካከትን የሚዋጋ በመሆኑ ቀናናዊ ነትን የመታገል ጠንካራ ነን ያለው ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ ሁሉም ነገር አንጻራዊ ነው በማለት አራሱን ቀናና አድርጎ ስለሚያቀርብ ድክመት ይታይበታል ። ባጭሩ አንጻራዊነት የሰውን ልጅ ዕውቀት አንጻራዊና ገሊናዊ ስለሚያደርግ የኢታዋቂነትና የገሊናዊ ሐሳባዊነት አንዱ ገጽታ ነው ።

በመሠረቱ ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት ባጠቃላይ በማያደርገው አንቅስቃሴ ውስጥ የግንዛቤን አንጻራዊ መሆን ይቀበላል ። ላቀ ባበሉ ግን ነባራዊ እውነትን በመከድ ሳይሆን ግናኛውም ዕውቀት በአንድ ታሪካዊ ወቅት የምርት ኃይሎችና ሳይንስ በደረሱበት የዕድገት ደረጃ አንደሚወሰን አድርጎ ነው ። አንጻራዊነት የዕውቀትን ታሪካዊ ባሕርይ ባለ መገንዘብ ዕውቀት እየተሟላና እየዳበረ የሚሄድ መሆኑን አይቀበልም ።

(ገሊናዊ ሐሳባዊነትን ፣ ኢታዋቂነትን ፣ እውነትን ፣ ፍጹማዊና አንጻራዊ እውነትን ይመለከታል ።)

አንጻራዊ ነፃነት

(Relative Independence)

በታሪካዊ ቁስለካልነት ንድፈ ሐሳብ ውስጥ የመሠረትንና የላዕላይ መዋቅርን ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት የሚገልጽ ጸንሰ ሐሳብ ነው ። ላዕላይ መዋቅር የሚመነጨውና የሚወሰነው በመሠረቱ ሲሆን አንጻራዊ ነፃነት አለው የሚባለው በበኩሉ በመሠረቱ ላይ ተፅዕኖ ስለሚያደርግ ነው ።

በሐሳባዊ ፍልስፍና መሠረት ታሪክን የሚያንቀሳቅሰውና ገብም የሚሰጠው ኃይል ሐሳብና የእርሱ ዕድገት ነው ። በሐሳባዊውያን አባባል የላዕላይ መዋቅር ክፍሎች (መንግሥት ፣ ሕግ ፣ ባህል ፣ ርዕዮተኝነት ወዘተ... በዕውቀት ዕድገት አማካይነት ጥራትና ትክክለኛነት እያገኙ መሄድ የሰው ልጅ ታሪክ እንዲንቀሳቀስና ወደተሻለ ሁኔታ እንዲያመራ ያደርጉታል ። ለምሳሌ የፍትህ ጸንሰ ሐሳብ ጥራት ማግኘት ገብረተሰብን ወደተሻለ የፍትህ ደረጃ ያራምደዋል ። ማርክሲዝም በመጀመሪያ ደረጃ የተቃወመው ይህን የሐሳብ

መሪነት ነው ። የታሪክ አንቀሳቃሽ ኃይል በቁሳዊ መሠረቱ ውስጥ እንደሚገኝ በማሰብ ገንዘብ ላዕላይ መዋቅር ከሱ የሚመነጭና በአሱም የሚወሰን መሆኑንም አስተምሯል ።

ሆኖም ይህ አመለካከት ከአንዳንድ ግርካሳዊ ነፃ ከሚሉ ተከታዮች የተሳሳተ ትርጉም ሊያገኝ ችሏል ። አሱም ወደተናክለታዊ አመለካከት በግዘንበል ላዕላይ መዋቅር ምንም ሚና አንደማይጫወትና የራሱ አንቅስቃሴ የሌለው ግትር የመሠረት ተገብሮት አድርጎ የመውሰድ አዝማሚያ ነው ። ይህን አመለካከት ማርክሲዝም ሌኒኒዝም በጥብቅ የሚዋጋው ነው ። የምክንያቱም ታሪካዊ ቁስለካልነትን ከተጨባጭ ሁኔታ የሚያርቅና የሚያዛባ ነው ። የአንጻራዊ ነፃነት ጸንሰ ሐሳብ የተቀመረው ይህን የተሳሳተ ትርጉም ለማረም እንዲያመች ነው ።

የመሠረት ዋናው ክፍል ግለትም የኢኮኖሚ ግንኙነቶች የታሪክ የመጨረሻ ወሳኝ እንጂ ብቸኛ ወሳኝ ኃይል አይደሉም ። ታሪኩ የብዙ ሁኔታዎችና ኃይሎች (አካባቢ ፣ ተፈጥሮ ፣ ሃብት ፣ የጥርብትና የዓለም አቀፍ ሁኔታ ፣ የመደበኛ ሁኔታና አሰላለፍ ፣ ባህል ወዘተ...) ውጤት ሲሆን የኢኮኖሚ ግንኙነቶች የላቀና የመጨረሻ ወሳኝ ሚና አላቸው ። ነገር ግን ዲያሌክቲካስ አንደሚያስተምረው ወሳኝ ኃይል ከሚወስነው ኃይል ጋር መስተጋብር ስለሚፈጥር መንግሥት ክራሱ ተገብሮት በተገላቢጦሽ ተፅዕኖ ይደርስበታል ።

እያንዳንዱ የላዕላይ መዋቅር ክፍል (መንግሥት ፣ ሕግ ፣ ወዘተ...) የሚከተላቸው የራሱ ሥነ አመክንዮአዊ አንጻራዊ ሕጎች ያሉት መሆኑና ክፍሎቹም በእርስ በርስ ውስብስብ ግንኙነቶች እኳያ የተዋቀሩ መሆናቸው የአንጻራዊ ነፃነታቸው አንዱ መንግሥት ነው ። ለምሳሌ ሕግን ብንወስድ ከመሠረቱ የተለየ የዕድገት ሕግ ያለው ከመሆኑም በላይ ከመንግሥት ጋር የተጣመረ ግንኙነት አለው ። እንዲሁም ባህልን ስንመለከት የመሠረት መቀየር የባህልን ለውጥ ወዲያው የሚያስከትል አይደለም ። የላዕላይ መዋቅር ሁኔታ ለመሠረቱ ዕድገት መፋጠን ወይም መገታት ምክንያት ሊሆን ይችላል ። በተጨማሪም ታሪካዊ ሂደት ምንጊዜም ቢሆን ግላዊ መልክ ያለው የአንድ ሀገር ታሪክ ነው ። ሁሉንታዊ

ነቱ የሚረጋገጠው በኢኮኖሚው ሂደት ወሳኝነት ሲሆን ግላዊነቱ ደግሞ የሚመነጨው የተለያዩ ሁኔታዎች አጠቃላይ ውጤት በመሆኑ ስለሆነ ሁለንታዊነትና ግላዊነት የሚገኘው ከመሠረትና ከላዕላይ መዋቅር ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ነው ።

መንግሥትን አንደ ምሳሌ እንውሰድ ። የመደብ ትግል ውጤት መሆኑ ግልጽ ሆኖ ሳለ ግላዊ ቅርፅ የሚኖረው የተለየ ተፅዕኖ ከኢኮኖሚው ሁኔታ በቀጥታ ለማመንጨት የማይቻል ነው ። መሠረቱ ካፒታሊስታዊ ሆኖ መንግሥቱ ሪፐብሊክ ወይም ንጉሣዊ አገዛዝ ወይም ደግሞ ሕገ መንግሥታዊ ንጉሣዊ አገዛዝ ሊሆን ይችላል ። ይህን ፀኒታ ለመረዳት የምንችለው ከመንግሥቱ አንጻራዊ ነፃነት የታሪክ ሕግና ሂደት ነው ። ሌላው ሊጠቀስ የሚችለው መንግሥት ኢኮኖሚያዊ የበላይነት ያለውን የመደብ ጥቅም የሚያስከብር ሆኖ ሳለ ይህን ተግባር ለማከናወን ሲል ከገዥው መደብ ለየት ያለ ጥቅም ያለውን የቢሮክራቲን ክፍል መፍጠሩ የመደብ ትግልን ሁኔታ በዚያው አንጻር ውስብስብ እንዳደረገው ነው ። በሌላ በኩል መንግሥት የሚያወጣቸው ዕቅዶችና ሕጎች ፣ ያለው የአሠራር ዘዴ በቀጥታ በጎብረተሰቡ ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴ ላይ የማፋጠን ወይም የመተት ተገብሮት አላቸው ። በተጨማሪም ልአንድ አብዮታዊ መደብ የመንግሥት ሥልጣን ጥያቄ ወሳኝ የሚሆነው በመንግሥት ሥልጣን አግካይነት የኢኮኖሚ ግንኙነቶችን ልዩለወጥ በመቻሉ ስለሆነ ይህ የሚያረጋግጠው መንግሥት የማይናቅ ሚና ሊጫወት እንደሚችል ነው ።

ሆኖም መታወቅ ያለበት መንግሥት ኢትዮጵያን ከማሳየት ባሻገር የኢኮኖሚ ሁኔታ ማረጋገጫ ውጭ አዲስ ክስተት ወይም ሂደት ሊያመነጭ የማይችል መሆኑ ነው ። መንግሥት አንጻራዊ ነፃነት ወደሙሉ ነፃነት ሊለወጥ አይችልም ። በመሠረትና በመንግሥት መካከል ያለው ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት የሚመራው መንግሥት በአንጻራዊ ምክንያት ግፊት የሚያደርገው እንቅስቃሴ ዘርፍ የኢኮኖሚውን ወሳኝነት አንዲያጠናክር የሚችል ነው ። የመንግሥት ፖሊሲ ዕድገትን የሚጎትት ከሆነ የመሠረቱን ቅርፅ ያቀበላል ፣ አብዮትን ያመቻቻል ፣ ዕድገትን

የሚያፋጥን ከሆነ የኢኮኖሚን ሂደት ወሳኝነት ተቀብሎ እሱኑ ያራምዳል ማለት ነው ። እንዲሁም ለምሳሌ የግርክሳዊ ሌኒኖዊ አመለካከት በጎብረተሰቡ ውስጥ መሰራጨት በሚፈጥረው የንቃተ ጎሊና ደረጃና የድርጅታዊ ሥራ ዝንባሌ በኢኮኖሚ ዕድገት ጻይ ነተኛ መሣሪያ ነው ፤ በአንጻራዊ ሂሳብ አስተሳሰቦችና ልምዶች ለዕድገት ዕንቅፋት በመሆናቸው የሚያስወግዳቸውን ኃይል እየጋበዙና እያጠናክሩ ነው ።

በመሆኑም የአንጻራዊ ነፃነት ዲያሌክቲካዊ ትርጉም በአጠቃላይ አንደሚከተለው ነው ። የመሠረት ወሳኝ ሚና በሚፈጥረው ተገብሮት ተፅዕኖ ይደርስበታል ። ተፅዕኖው የታሪካዊ ሂደቱን ጻይነተኛ ቅርፅ ወይም መልክ ይፈጥራል ። ቅርፁ ከሚኖረው ባሕርይ አኳያ የይዘቱን ማለትም የኢኮኖሚ ግንኙነቱን ወሳኝነት ያመቻቻል ፤ ያጠናክራል ፤ ልዩ ሁኔታዎችንም ይፈጥራል ። ይህ ታሪካዊ ሂደት የላዕላይ መዋቅርና የመሠረት ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ውጤት እንጂ ተናክሎታዊ ተገብሮት አንዳልሆነ ያስረዳል ማለት ነው ።

(ታሪካዊ ቁስለካልነትን ፣ መሠረትን ፣ ላዕላይ መዋቅርን ይመለከታል ።)

አንጻራዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና (Relative Impoverishment)

አንጻራዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና የሚባለው በካፒታል ክምችት ሳቢያ በወዝአደሩና በቡርሻው መደብ ገቢ መካከል ያለው ልዩነት እየሰፋ መሄዱን ወይንም የወዝአደሩ መደብ የኑሮ ሁኔታ ከቡርሻው መደብ የኑሮ ሁኔታ ጋር ሲነፃፀር እያቆለቆለ መምጣቱን የሚያመለክት ነው ።

ለምሳሌ በአንግሊክ ሀገር በ1891 42.7% የነበረው የወዝአደሩ መደብ የብሔራዊ ገቢ ድርሻ በ1963 ወደ 26% ዝቅሷል ፤ በአሜሪካ በ1909 39.3% የነበረው የወዝአደሩ መደብ የብሔራዊ ገቢ ድርሻ በ1965 ወደ 24.4% አሸቆልቆሏል ። ከዚህም በላይ ከ1960 እስከ 1968 ባለው ጊዜ ውስጥ የአሜሪካ ሞኖፖል ድርጅቶች የተጣራ ትርፍ የ92% ዕድገት ሲያሳይ በዚህ ጊዜ

ውስጥ የወዝ አደሩ መደብ ምንዳ ያደገው በ11% ብቻ መሆኑ እየሰፋ በመሄድ ላይ ያለውን የገቢ ልዩነት በገሀድ የሚያሳይ ነው ።

በካፒታሊስት ሥርዓት አንጻራዊ ቁርቁዝና ከአንድ የካፒታሊስት ሀገር ጠቅላላ ብሔራዊ ሀብት ውስጥ የወዝአደሩ መደብ ድርሻ እያነሰ በመሄዱም ጭምር ይገለጻል ። ለምሳሌ በአሜሪካ ውስጥ 3% ያህል የሚሆኑት የቡርጂዊው መደብ አባላት 57% የሚሆኑ ነው የሀገሪቱ ሀብት ባለቤቶች ሲሆኑ በእንግሊዝ ሀገርም እንዲሁ 3% የሚሆኑት ቡርጂዊዎች 61% የሚሆኑው የሀገሪቱ ሀብት ባለቤቶች መሆናቸው በሁለቱ መደቦች መካከል እየሰፋ በመሄድ ላይ ሳለው የኑሮ ልዩነት ዓይነተኛ ማሰረጃ ነው ።

የካፒታሊስት ከምችት እያደገ በሄደ መጠን የወዝአደሩ መደብ የኑሮና የሥራ ሁኔታ ማሽቆልቆል ከሚከሰትባቸው መልክቶች መካከል አንዱ አንጻራዊ ቁርቁዝና ነው ። የዚህ ሁኔታ መፈጠር ደግሞ የወዝ አደሩ መደብ እያቆለቆለ የሚሄደውን የኑሮም ሆነ የሥራ ሁኔታ ለማሻሻል ትግል እንዲያደርግ ስለሚገፋፋው በብዝበዛ ላይ የተመሠረተውን የካፒታሊስት የምርት ግንኙነት በሰሻሊዝም ለመተካት የሚያስችል ነባራዊና ኅሊናዊ ሁኔታ ለመፍጠር ይረዳል ።

አንጻራዊ የእሴት መልክ (Relative Form of Value)

አንድ ሸቀጥ በተወሰነ መጠናዊ ተዛምዶ ወይም ጥምርታ በሌላ ሸቀጥ ሲለወጥ በተነፃፃሪነት ከፊት ለፊቱ የቆመ ሌላ ሸቀጥ መኖሩን የሚያሳይ የእሴት መልክ አንጻራዊ የእሴት መልክ ይባላል ። ለምሳሌ አንድ በግ በአሥር ቁና ገብስ ይለወጣል እንበል ። እዚህ ላይ በጉ የራሱን እሴት በሌላው ሸቀጥ ማለትም በገብሱ ስለሚገልጽ አንጻራዊ የእሴት መልክ አለው እንላለን ። የገብሱ ጠቀሚታ እሴት ደግሞ የበጉን እሴት ለመግለጽ ስለሚውል ገብሱ በእኩያዊ የእሴት መልክነት ይቀርባል ።

በመሠረቱ እነዚህን ሁለት የተለያዩ ሸቀጦች (በግና ገብስ) በተመጣጣኝነት

እስቀምጦ በልውውጥ ሂደት ውስጥ ማሰባሰብ ባት የተቻለው ሁለቱም እሴትን የሚወክሉና ረቂቅ የሰው ሥራን ያዘሉ በመሆናቸው ነው ። በመሆኑም አንጻራዊ የእሴት መልክ በመለዋወጥ ላይ ያሉ ሸቀጦችን አሀዛዊ ተመጣጣኝነት ያሳያል ። አንጻራዊ የእሴት መልክ በሁለት ሸቀጦች መካከል ያለውን የወል ባሕርይ ማለትም ማኅበራዊ ሥራን ያመለክታል ። በተጨማሪም በመወዳደር ላይ ባሉት ሸቀጦች መካከል ሊኖር የሚችለውን የልውውጥ መጠን ማለትም ልውውጡ ስንት በስንት መሆን እንዳለበትም ይወሰናል ።

(እኩያዊ የእሴት መልክን ፣ የእሴት ጥንተ መልክን ይመለከታል ።)

አንጻራዊና ፍጹማዊ እውነት (Relative and Absolute Truth)

የሰው ልጅ ዕውቀት እውነትነት አንጻራዊ ወይስ ፍጹማዊ ነው የሚለውን ጥያቄ የሚመለከት የሥነ ዕውቀት ፈርጅ ነው ። ኅሊናዊ ፈላስፎች ዕውቀት የተወሰነ በመሆኑ ስለነባራዊ እውነታ ጥልቀት ያለው ትክክለኛ ወይም ፍጹማዊ የሆነ ግንዛቤ ሊገኝ እይቻልም ይላሉ ። በነሱ አባባል ዓለምን የምናውቀው በነባራዊነቱ ባለመሆኑ የምናገኘው ዕውቀት በአጠቃላይ አንጻራዊ ነው ። አንጻራዊ ማለት ነገሮችን የምናውቃቸው ሕዋሳት በሚሰጡን ሕውስታዊ መረጃዎች አማካይነትና እነዚህን ሕውስታዎች በኛውስጥ ብቻ የሚገኙ በመሆናቸው የምንደርስበት ዕውቀት ከእኛ ተነጥሎ የማይታደስ በኛ የተፈጥሮ አመለካከትና አቀያየሰ የተወሰነ ነው ማለት ነው ። ለምሳሌ ቦታ የሚለውን ጽንሰ ሐሳብ ብንወሰድ ግራ ፣ ቀኝ ፣ ታች ፣ ሳይ ስንል እነዚህ አቅጣጫዎች ከእኛ አቀማመጥ አንፃር የሚሰየሙ በመሆናቸውና ቦታ ነባራዊ ሳይሆን ነገሮችን ከእኛ አቅጣጫ የምናስቀምጥበት አንጻራዊ አመለካከት ይሆናል ማለት ነው ።

ሌሎች ፈላስፎች ደግሞ የሰው ልጅ ዕውቀት ፍጹምነት ያለው መሆኑን ለማሳየት ጥረዋል ። ፍጹማዊ እውነት ማለት በማያጠራጥር ሁኔታ የነባራዊውን እውነታ ምንነት በሕሳባችን ውስጥ ሙሉ በሙሉ ለመቅረፅ እንደምንችልና ማንኛውም ጥያቄ ረቂቅ ሆኖ

ሕውስታዊ ትክክለኛ መልስ የሚገኝለትና ዕውቀታችንም የተረጋገጠ ይዘት ያለው መሆኑን የሚያሳይ ነው። በእነዚህ ፈላጊነቶች እመሰክራለሁ። ትክክለኛ የምርምር ዘዴ ከተቀየሰ በዓለም ውስጥ ከሰው ሐሳብ የተሰወረ ምንም ነገር ሊኖር አይችልም። ምክንያቱም ለእነሱ ሐሳብ የዓለም ፈጣሪ እንደመሆኑ ከሐሳብ የተፈጠረ ከሐሳብ በላይ እንደማይሆንና ሙሉ በሙሉ ሊታወቅ እንደሚችል የሚያምኑ በመሆናቸው ነው። ለምሳሌ አንድ መሐንዲስ የሠራውን ድልድይ ሙሉ በሙሉ እንደሚያውቀው ሁሉ እንዲሁም ራሱ ሐሳብ የፈጠረውን ነገር ፍጹማዊ በሆነ ሁኔታ ያውቀዋል።

በግርክሳዊ አመለካከት ይህ የቀረበው ምርጫ ግለትም እውነት ፍጹማዊ ነው ወይስ አንጻራዊ የሚለው ተቀባይነት የለውም። እውነት አንጻራዊም ፍጹማዊም ነው። አንጻራዊነቱ የሚመነጨው ከድክመት ወይም ከብልሽት ሳይሆን ታሪካዊና ማኅበራዊ በመሆኑ ነው። ስለ ዓለም ያለን ግንዛቤ በአንድ ታሪካዊ ወቅት የተወሰነ በመሆኑ እውነትንም ባለን መሠረታዊ ፍላጎትና የተግባር ዓይነት ግለትም በምንገኝበት ስልተ ምርት ይዘት አንጻር እንገነዘባለን። ሆኖም እውነት አንጻራዊ ቢሆንም ፍጹማዊነትም አለው። ምክንያቱም በተወሰነ ጊዜ የምናገኘው እውነት ሳሊናዊ ብቻ ሳይሆን በእርግጥም ነባራዊ ሁኔታን የሚመለከት ነው። ነባራዊን በአንጻራዊነቱ ማወቁ የነባራዊን ሕንድ ገጽታ መረዳታችን መሆኑ ግልጽ ነው። የምናውቀው በከፊል ቢሆንም ይህ ክፍል ወላኛ አንጉል ውስጥ ያለ ብቻ ሳይሆን የሕራሱ የነባራዊው ክፍል በመሆኑ ገንዛቤ ይላችንን ፍጹማዊ እውነት ያደርገዋል። እውነት አንጻራዊና ፍጹማዊ ነው። ሲባል እናገኘው መሆኑን ግልጽ ይሆናል። የምርት ኃይሎች ባደጉ ቁጥር ዕውቀት አየሰፋና ጥልቀት እያገኘ ይሄኛል። በአንድ ወቅት ፍጹማዊ የሰለጠነ እውነት በዕድገት ምክንያት እንዲሁ ሆኖ እናገኘዋለን። አንጻራዊ እውነት ሕግተት ወይም የሚጣል እውነት ሳይሆን ከሕግ በመነሣት እዲስ ዕውቀት ወይም ከፍና ፊት ያለ እውነት እንዳገኘንና በድርው ላይ በመደመር ዕውቀት እያከማቸን እንደምንሄድ የሚያስረዳ ነው። እውነት አንጻራዊና ፍጹማዊ ነው ግለት የዲያሌክቲክስ ሕግ እንደ

ሚያመለክተው ዕውቀት ከትንሽ ወደ ትልቅ ከጠባብ ወደ ሰፊ ፣ ከከስተት ወደ ምንነት ይጓዛል ግለት ነው። ይህ ግለት ግን ትንሽ በትንሽ ፍጹማዊ ከሆነ ዕውቀት ላይ እንደርሳለን ግለት እይደለም። ምክንያቱም ፍጹማዊ ከሆነ ዕድገትን የጨረሰ ሰለሚሆን ዕድገት ደግሞ ሁሉን የሚገዛ ሕግ በመሆኑ ይህ አባባል ስህተት ከመሆኑም በላይ ፍች የሌለው እነጋገር ይሆናል። ምንም ጊዜ ወሳኝ የሆነው ታሪካዊ ሂደት በመሆኑ ዕውቀት እያደገና ጥልቀት እያገኘ ይሄኛል እንጂ የሚቆምበት ወቅት ከቶ ሲኖርና ሊታሰብ አይችልም። የሰው ፍላጎትና ኃይል እያደገ በሄደ ቁጥር ከዓለም ጋር ያለው ግንኙነት ስለሚለዋወጥ እውነትም በዚህ በማያቋርጥ ሂደት ውስጥ እንደሚገኝ መረዳት ይኖርብናል።

(እውነትን ፣ ዕውቀትን ይመለከታል።)

አኩዊናስ ፡ ቶማስ
(Aquinas, Thomas)

ከ1225—1274 የኖረ የካቶሊክ ሥነ መለኮት ምሁርና የደራሲነት መነኩሴ የነበረ ኢጣሊያዊ ሐሳባዊ ፈላጊ ነው። ቶማስ አኩዊናስ የኦርቶዶክሳዊ ስንጠብቅና ሃይማኖት መግሪያ አድርጎ ለመጠቀም በነበረው ፍላጎት የተሳሳተ ትርጉም ሰጥቶ ወደነባራዊ ሐሳባዊነት ቀይሮታል። ከዚህም የተነሣ በኦርቶዶክሳዊ ፍልስፍና ውስጥ የነበሩትን ቁስለካዊ አመለካከቶች ወደጉን በመተው ሐሳባዊ የሆኑትን ብቻ አስቀርቷል። ለምሳሌ የዓለም አንቅስቃሴ የሚመነጨው “ከግይንቀሳቀሰው የመጀመሪያ አንቀሳቃሽ” ነው የሚለውን የኦርቶዶክሳዊ ስንጠብቅ አገልግሎት ለማሳየት ሞክሯል።

የቶማስ አኩዊናስ አስተሳሰብ መርህ ሃይማኖትንና አመክንዮን ለማጣጣም መሞከር ነው። በአኩዊናስ አባባል የእግዚአብሔር መኖር በአመክንዮ ይረጋገጣል። ማንኛውም ነገር እግዚአብሔር በፈጠረው ተዋረዳዊ ሥርዓት ውስጥ ቦታ አለው ይላል። ለዚህ አባባሉ ግን ማረጋገጫና ምክንያት አይሰጥም። ይህ የቶማስ አኩዊናስ የተዋረደ አስተምህሮ የሚያንግባርቀው የፈውዳል ዘመን ቤተ ክርስቲያኖችን ውስጣዊ አደረጃጀት ነው።

የቶማስ አኩዊናስ አስተሳሰብ አዲሱ ቶሚዝም (ኒዮ-ቶሚዝም) በመባል የካቶሊክ ቤተክርስቲያን ፍልስፍና መርህ ሆኖ በማገልገል ላይ ይገኛል ። አኩዊናስ አስተሳሰቦቹን “ሱማ ኮንትራ ጀንትል”፣ “ሱማ ቲዮሎጂክ” በተባሉት ድርሰቶቹ ላይ አስፍሯል ።

(ቶሚዝምን ይመለከታል ።)

አክሲዮን

(Share)

አክሲዮን በአንድ በተወሰነ የካፒታሊስት ኩባንያ ውስጥ ለኩባንያው የሥራ እንቅስቃሴ አንድ ሰው የተወሰነ ካፒታል ግዋጣቱን የሚገልጽ ሕጋዊ ሰነድ ነው ። ባለአክሲዮን ኩባንያ ካገኘው ትርፍ ውስጥ የተወሰነ ድርሻ በአክሲዮን ክፍያ መልክ የማግኘት መብት አለው ። ግንኛውም የኩባንያውን አክሲዮን የገዛ ሰው ክሌሎች የኩባንያው ባለቤቶች ጋር የጋራ ባለቤት ሆኖ ይቆጠራል ፤ በድርጅቱም የባለአክሲዮኖች ጠቅላላ ስብሰባ ላይ የመካሪያ መብት አለው ።

አክሲዮኖች የሚሸጡትና የሚገዙት በአክሲዮን ገበያ ወይም በባንክ አግካይነት ነው ። አክሲዮኖች በጋራ አክሲዮን ኩባንያ፣ በግለሰብ ወይም በካፒታሊስት መንግሥታዊ ኩባንያዎች ሊሸጡ ይችላሉ ። የአክሲዮን ባለቤቶች ኩባንያው ሲፈረስ ዕዳው ተከፍሎ የቀረውን ካፒታል በአክሲዮኖቹው መጠን ይከፋፈላሉ ። ባሁኑ ጊዜ ባለው አሠራር መሠረት የኩባንያውን ዕጣ የገዙ ግለሰቦች ለኩባንያው ዕዳ ያለባቸው ተጠያቂነት በገዙት ዕጣ መጠን የተወሰነ ነው ፤ ስለዚህም አንዲህ ያለው ኩባንያ ኃላፊነቱ የተወሰነ ኩባንያ ይባላል ።

(የጋራ አክሲዮን ኩባንያን ይመለከታል።)

አክሲዮን ክፍያ (የ—)

(Dividend)

እያንዳንዱ የአክሲዮን ባለቤት አክሲዮን በመግዛት ኩባንያው ከሚያገኘው ዓመታዊ ትርፍ ውስጥ የሚያገኘው ገቢ የአክሲዮን ክፍያ ይባላል ።

ለምሳሌ የኩባንያው አንድ አክሲዮን ተመን ብር መቶ ቢሆን ይህም አክሲዮን በዓመቱ መጨረሻ ላይ ብር 7.00 ቢያስገኝ ፤ ይህ ብር 7.00 የአክሲዮን ክፍያ በመባል ይታወቃል ።

የአክሲዮን ክፍያ መጠን በመሠረቱ በኩባንያው አመራር አካል የሚወሰን ሆኖ ኩባንያው ከሚያገኘው የትርፍ መጣኔ ያነሰና የካፒታሊስት ባንኮች ከሚሰጡት የወለድ መጣኔ ደግሞ በመጠኑ ክፍ ያለ ነው ። ኩባንያው ካገኘው ትርፍ ውስጥ ለአክሲዮን ባለቤቶች በአክሲዮን ክፍያ መልክ አንድ አክሲዮን ይዞታቸው ካከፋፈሉ በኋላ የሚቀረውን ትርፍ ለድርጅቱ ግስፋሬያዊ ያደርገዋል ።

(የጋራ አክሲዮን ኩባንያን ይመለከታል ።)

አክሲዮን ገበያ (የ—)

(Stock Exchange)

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ አክሲዮኖችና አረቦኖች የሚሸጡበትና የሚገዙበት የንግድ ድርጅት የአክሲዮን ገበያ ይባላል ። አክሲዮኖችንና አረቦኖችን ለመግዛትና ለመሸጥ የሚያገለግሉት የንግድ ተቋሞች ሕጋዊ ሰውነት ያላቸው ድርጅቶች ናቸው ። የአክሲዮን ገበያ አክሲዮንና አረቦን የሚሸጡትንና የሚገዙትን ሰዎች በማገናኘት አገልግሎት ይሰጣል ። አገልግሎቱን ለመስጠት የሚያስችሉትን የድርጅት መዋቅር በመዘር ጋትና በደላሎችም አግካይነት በመሥራት ሻጮችንና ገዥዎችን ያገናኛል ።

በዘመናዊ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የአክሲዮን ገበያዎች ከመከሰታቸው በፊት ካፒታሊስቶች በታወቁ የገበያ ቦታዎች በመገናኘት የአክሲዮንና የአረቦን ግዥና ሽያጭ ያከናወኑ ነበር ። ሃሪ በግንኛውም ካፒታሊስት ሀገር ውስጥ ቢያንስ አንድ የታወቀ ትልቅ የአክሲዮን ገበያ አለ ። በካፒታሊስት ሀገሮችም መካከል በዓለም አቀፍ ደረጃ በአክሲዮን ገበያቸው ከታወቁ ከተሞች መካከል ኒውዮርክ ፣ ሰንደን ፣ ፓሪስና አምስተርዳም ይገኛሉ ። በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የአክሲዮን ገበያ ከፍተኛ የካፒታል መሰብሰቢያ ፣ ግክማቻና ግግኪያ ስልት ቢሆን በዚህ አግካይነት ሰፊ የሙዕን ገዋይ ተግባር

ራትን ለማከናወን ይቻላል ። የአክሲዮን ገበያ በካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ከፋይናንስ ድርጅቶች ጋር የተሰበረ ነው ። የካፒታሊስት ኩባንያዎች አክሲዮኖችና አረቦች ሲሸጡና ሲገዙ ፣ የካፒታሊስት መንግሥታት ደግሞ በተለይ አረቦችን በመሸጥ የበጀት እጥረታቸውን ይወጣሉ ።

የአክሲዮኖችና የአረቦች የመሸጫ ዋጋ መጣኔ በአክሲዮን ገበያ ላይ ይወሰናል ። የካፒታሊስት ኢኮኖሚ አጠቃላይ ቀውስ በሚገጥመው ወቅት ዋጋው ዝቅ ይላል ፤ በተቃራኒው ደግሞ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ በአጠቃላይ በሚሰፋበትና በሚደራጅበት ወቅት ዋጋው ከፍ ይላል ። ሞኖፖሊስቶችና የፋይናንስ ካፒታሊስቶች እንደ ኢኮኖሚው ሁኔታና አዝማሚያ አክሲዮኖችንና አረቦችን በመግዛትና በመሸጥ ከፍተኛ ትርፍ ያገኛሉ ።

በአክሲዮን ገበያ ላይ በካፒታሊስቶች መካከል በሚኖረው ፋክከር የሚያሸንፉት ከፍተኛ የፋይናንስ ካፒታሊስቶች ሲሆኑ እነሱ ተኛ ካፒታሊስቶች ግን ውድድሩን ስለማይችሉት ከገበያው ለመውጣት ይገደዳሉ ። በአጭኑ የሞኖፖሊስት ካፒታሊዝም ወቅት ከፍተኛ የአክሲዮኖችና የአረቦች ሽያጭና ግዥ የሚከናወነው በሞኖፖሊስት ባንኮች አማካይነት ነው ።

አውሮፓ ኢኮኖሚ ማኅበር (ዩ—)
(European Economic Community—EEC)

የተወሰኑ የምዕራብ አውሮፓ ካፒታሊስት ጭቆና መንግሥታዊ ድርጅት ነው። የተመሠረተው በ1957 በፈረንሳይ ፣ በፈደራል ጀርመን ፣ በአጣልያ ፣ በቤልጅግ ፣ በኔዘርላንድና በሌክሰምበርግ አባልነት ነበር ። ማኅበሩን ሕጋዊ ያደረገው ስምምነት በሮም ከተማ ከተፈረመ በኋላ ድርጅቱ ይፋ እንቅስቃሴውን በሚቀጥለው ዓመት ጀመረ ። በወቅቱ የማኅበሩ መመሥረት ካፒታሊዝም ከደረሰ ጭን የመንግሥታዊ ሞኖፖሊስት ደረጃ ፣ ከካፒታሊስት በከፍተኛ ደረጃ መሰባሰብ እንዲሁም ከአካባቢው የሞኖፖሊስት ቡርጂዚያዎች የተጠናከረ መተሳሰር ጋር የተያያዘ ነው ።

ማኅበሩ በተመሠረተበት ወቅት ዓላማዎቹ በአባል ሀገሮች መካከል ንግድን ፣ ካፒታልንና የሰው ኃይልን በሚመለከት ከቁጥጥር ነፃ የሆነ ንቅናቄ እንዲኖር ማድረግ ፣ ከሌሎች ሀገሮች ጋር በሚደረግ ንግድ የጋራ የወጪና የገቢ ንግድ ፖሊሲ መከተል ፣ በአባል ሀገሮች ልዩ ልዩ የኢኮኖሚ ዘርፎች መካከል ያለውን የሥራ ክፍፍል ማቀናበር ፣ በተለይም የጋራ የእርሻ ፖሊሲ በመቀየስ በካፒታሊስት አውሮፓ ውስጥ በቂ የምግብ ምርትና ለአውሮፓ የእርሻ ካፒታሊስቶች አስተማማኝ ገቢ ማስገኘትና የመሰሰሉት መሆናቸው ተገልጾ ነበር ። ይሁንና የሶሻሊስቲን ዓለም ፣ በካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ያሉ ዲሞክራሲያዊ ፀረ ኢምፔሪያሊስት ትግሎችንና ፀረ ኢምፔሪያሊስት የብሔራዊ አርነት ንቅናቄዎችን በተቀናበረ መንገድ መዋጋት ፣ የኢምፔሪያሊዝምን ዕድሜ ማራዘም ከማኅበሩ ዋና ዋና ዓላማዎች መካከል ጥቂቶቹ መሆናቸው የሚያጠራጥር አይደለም ።

የማኅበሩ አባል ሀገሮች ቁጥር በየጊዜው እየደመረ በመሄድ ላይ ነው ። በ1973 እንግሊዝ ፣ ደንማርክና አየርላንድ አባል ሆነዋል ። ከዚያም ወዲህ ገሪክ የማኅበሩ 10ኛ አባል ሆናለች ። ፖርቱጋልና ስፓንም የአባልነት ጥያቄ አቅርበው በቅርቡ የማኅበሩ አባላት እንዲሆኑ ተወስኗል ።

የማኅበሩ የአመራር አካላት የማኅበሩ ካውንስል ፣ የማኅበሩ ኮሚሽን ፣ የማኅበሩ ጉባኤ (የአውሮፓ ፓርላማ) እና የማኅበሩ የፍርድ አካል ናቸው ። ከዚህም ሌላ የማኅበሩ የአውሮፓ የመ-አለ ንዋይ ባንክና የአውሮፓ ልማት ፈንድ የተባሉ ተቋሞች አሉት ። የማኅበሩ ጽሕፈት ቤት የሚገኘው በብሩሴልስ ከተማ ነው ።

በማኅበሩ ውስጥ አባል በሆኑት የሞኖፖሊስት ካፒታሊስት ሀገሮች መካከል ጉልህ ቅራኔዎች በገሀድ ይታያሉ ። ለምሳሌ የእርሻ ውጤቶችን አምርታ በብዛት በምታቀርበው በፈረንሳይና የእርሻ ውጤቶች ሽግግር በሆነችው በፈደራል ጀርመን መካከል ሥር የሰደደ ቅራኔ ይታያል ። ይህ ቅራኔ በጋራ የእርሻ ፖሊሲ አንዳደፍ ፣ በተለይም በእርሻ ምርት ዋጋ ድጉማ ላይ ጉልህ ችግር በማስከተል ተከስቷል ። የዚህ ዓይነቱ ችግር በመሠረቱ እያንዳንዱ አባል ሀገር ከሚገኝበት የተለያየ

የአርሻ ኢኮኖሚ ዕድገት ደረጃ ሊመነጭ የሚችል ነው። በግንባሩ ውስጥ በጣም አወ ዛጋቢ የሆነ እንደ ሌላ ጉዳይ የአባላት መዋጮ ጉዳይና ከዚህ ጋር የተያያዘው የበ ጀት አጥረት ችግር ነው።

በዓለም አቀፍ የካፒታሊስት ገበያ ላይ የግንባሩ ዋና ተርካካሪዎች አሚሪካና ጃፓን ናቸው። እነዚህ ሦስት ኢምፔሪያሊስት ኃይ ሎችና ሌሎችም ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ባንድ በኩል በመካከላቸው የተካረረ ትግል ሲካሄድ በሌላ በኩል ደግሞ በእጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ እግካይነት በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮችን በጋራ በመበዘበዝ ላይ ይገኛሉ። የአውሮፓ ኢኮኖሚ ግንባር የአባል ሀገሮች የሞናፖል ካፒታሊስቶች ኢኮኖሚያዊ ጥቅምና ፍላጎት መጠበቂያ ብቻ ሳይሆን የፖለቲካ ጥቅ ግቸውና ፍላጎታቸው ማስከበሪያና ማስፋፊ ያም ጭምር ነው። በመሠረቱ ግንባሩ የምዕራብ አውሮፓ ኢምፔሪያሊዝም የጋራ ግንባርና የኔቶ እንደ ዋና የኢኮኖሚ መሠረት ነው።

ኖረውም ራሱን በራሱ የግስተዳደር መብት ያለው ሆኖ ከባድ ጉዳዮች ግን በበላይ ከሌላ አካል የሚወሰን ይሆናል።

የአውቶኖሚ ሥርዓት እጠቃቀም እንደየ ሀገሩ ታሪክና እንደጊዜው ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊ፣ ባህላዊ ወዘተ... ተጨባጭ ሁኔ ታዎች ሊለያይ ይችላል። ሆኖም የአውቶ ኖሚ ሥርዓት በመሠረቱ በአንድ ከሌላ ውስጥ የሚኖር ሕዝብ የፍትህና የአኩልነት መብቱ ተጠብቆለት ዕድገቱን ጠብቆ ከአ ንድ የአውቶኖሚ ደረጃ ወደሚቀጥለው እን ዲያድግ የሚያስችለውን አመቺ ሁኔታ የሚ ፈጥርለት መሆን አለበት። በዕቅድም አው ተኖሚን ዓይነተኛ የብሔር ጥያቄ መፍቻ ስልት የሚያደርገው ይኸው ዲሞክራሲያዊና የሠርቶ እድፈን ሕዝብ የዓላማ አንድነት የማረጋገጥ መደባዊ ይዘቱ ነው።

(ፈደረሽንን ፣ ኮንፈደረሽንን ፣ መንጠ ልን ፣ የብሔር ጥያቄን ይመለከታል።)

አውቶኖሚ (ራስ ገዝነት) (Autonomy)

በአንድ ከሌላ ውስጥ ለሚገኝና በኢኮ ኖሚና በባህል ለተሳሰረ ሕዝብ በሕግ የሚ ረጋገጥ የራስ በራስ አስተዳደር መብት ነው። አውቶኖሚ አስከ ተወሰነ ደረጃ የሥልጣን ማከፋፈል ስልት ሲሆን ከብሔር ጥያቄ መፍቻ ዘዴዎችም አንዱ ነው።

አውቶኖሚ የተለያዩ መልክ አለው። ይህም መልኩ የሚወሰነው መብቱ የሚረጋ ገጥሰት ሕዝብ በደረሰበት የዕድገት ደረጃ ነው። ለምሳሌ በሶቭዬት ኅብረት ውስጥ ሁለት ዓይነት የአውቶኖሚ ቅርፆች ማለ ትም ፖለቲካዊ አውቶኖሚና አስተዳደራዊ አውቶኖሚ አሉ። ፖለቲካዊ አውቶኖሚ የሚያስገኘው መብት ሰፊ ያል ነው። ፖለ ቲካዊ አውቶኖሚ ያለው ከሌላ ራሱን የቻለ ብሔር መንግሥት ሆኖ የራሱ ሕገ መንግ ሥት፣ የአስተዳደር፣ ሕግ አውጭና አስፈ ጻሚ አካሎች እንዲሁም የራሱ የሆነ የዜ ግነት ደንብ ይኖሩታል። አስተዳደራዊ አው ተኖሚ የዚህ ዓይነቱ ደረጃና ሥልጣን ባይ

አውዳሚነት (Nihilism)

ያለፈውንና አርገውን ፣ አሁንም ያለውን ሁሉ በጥቅሉ የሚቃወም ኢዲያሎክቲካዊና ሐሳባዊ አዝማሚያ ነው። በዚህ አመለካከት መሠረት የሰው ልጅ በዕድገት ሂደቱ ያዘበ ተው ሥልጣንና ባህል ሁሉ ፋይዳ የለውም። ይህ አመለካከት በአብዮታዊ ለውጥ ስም ገብረተሰብ በዘመናት ሂደት ያካበተውን የር ዕዮተዓለም ፣ የሥነ ምግባርና የባሕርይ መል ኪያ በጥቅሉ ይቃወማል። አውዳሚነት የሩሲያ አብዮታዊ እንቅስቃሴ ከሳይንሳዊ ገድፈ ሐሳብ ጋር ባልተገናዘበበት በ1860ዎቹ “በአብዮታዊ ምሁራን” ዙሪያ የተከሰተ ፣ በወቅቱ የነበረውን ግናቸውንም ነገር የሚ ቃወም አዝማሚያ ነው።

በሌላ በኩል ለውጥ ፈላጊ ዲሞክራቲ ችና አብዮታዊያን ጭቆናንና ብዝበዛን ለማ ጥፋት የሚያደርጉት ትግል የሰውን ልጅ ባህልና ሥልጣን የሚያወድም ነው። በግለትና በዚህም አብዮታዊያንን “የጥፋት መልክ ተዋቾ” እንደሆኑ አድርገው በማቅረብ አድጋ ርያን አብዮታዊያንን ለማጥላላት ይሞክራሉ።

ለውጥ አሮጌውን የሚያጠፋ ቢሆንም ካለፈው ለአዲሱ ሥርዓት ጠቃሚ ሊሆኑ የሚችሉትን ይወስዳል ። በአሮጌውና በአዲሱ መካከል ተከታታይነትና ግንኙነት ያለ በመሆኑ የአሮጌውን በጎ ጎኖች ከኋላቀሩና ከማይጠቅመው በጥንቃቄ በመለየት፣ የሰው ልጅ በዕድገት ሂደቱ ያካበተውን በጎ ባህል ለአዲሱ ጠቃሚ እንዲሆን ማድረግ ያስፈልጋል ። የለውጥ የአፍራሽነት ገጽታ በዚህ መልኩ ካልታየ ጎጂ ነው ። ለምሳሌ ካፒታሊዝምን መቃወም ማለት በሥርዓቱ ውስጥ ያሉትን የባህል ክምችቶች በሙሉ መደምሰስ ማለት አይደለም ። እንዲያውም ሥርዓቱ ያዳበረውን የምርት ኃይል፣ የላይንስና የቴክኖሎጂ ውጤት ለአዲሱ ሥርዓት መጠቀሚያ ማድረግ ያስፈልጋል ።

አውጠንጣኝ ፍልስፍና
(Speculative Philosophy)

በአለም ላይ ውስጥ ሐሳቦችን በማውጣትና በማውረድ ብቻ የዓለምን ዕውቀት አመነጫለሁ የሚል ፍልስፍና ነው ። ግንዛቤው የተመሠረተው በልባዌና በልምድ ላይ አይደለም ። ይህ ፍልስፍና በይዘትም ሆነ በቅርፅ ሐሳባዊ ነው ። ግንዛቤውም የዓለምን ዕውቀት ከሐሳብ ብቻ አመነጫለሁ ማለቱ የሚገልጸው እውነት በሐሳብ ሕግጋት እንደሚገነጠጠው ማመን ነው ። የነባራዊውን ዓለም ነፃ ህልውና ሂደት የማይቀበል በመሆኑ የሚደርስበት ዕውቀት ለተግባር አገልግሎት የሚሰጥ አይደለም ። የእውነታን ምንነት የሚያፈልቀው ከሐሳብ በመሆኑ እውጠንጣኝ ፍልስፍና የሚጠቀመው በምንጨታዊ ሥነ አመክንዮ ነው ። ማርክስ በተለይ የጀርመን ብሉይ ፍልስፍናን እውጠንጣኝ ፍልስፍና ብሎ ሰየመው ነው ።

አዝጋሚ ለውጥ
(Evolution)

የአንድ ነገር ወይም ክስተት ዓይነት ላይለወጥ፣ አርሱነቱን የሚያመለክቱት ባሕር ያቱ ሳይጠፉ፣ የሰው አለም ለቀላሉ ሊገነጠባቸው የማይችሉ፣ በአሮጌው ነገርና ክስተት ጠባዮች ክልል ውስጥ ቀስ በቀስ

የሚካሄድ የመጠን ለውጥ አዝጋሚ ለውጥ ይባላል ። ይህ ለረጅም ጊዜ በዝግታ የሚካሄድ ለውጥ አሮጌው እየተረሳና እየተለወጠ በምትኩም የአዲሱ መምጣት ቅድመ ሁኔታዎች የሚዘጋጁበት ሂደት ነው ። አሮጌው በዓይነቱ ገና ሳይለወጥ በውስጡ ግን እንዳንድ ለውጦች የሚታዩበት ነውና እዝጋሚ ለውጥ መቀጠልን፣ አለማቋረጥን የሚያሳይ ነው ።

(አመርታን፣ አብዮትን፣ የመጠን ለውጥን ይመለከታል ።)

አዲሱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ
(New Economic Policy—N.E.P)

ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም ሽግግር ባደረጉበት በአንድ ወቅት የሶሻሎት ኅብረት ኮሚኒስት ፓርቲና መንግሥት ያራመዱት የኢኮኖሚ ፖሊሲ ነው ። “አዲስ” የተባለበት ምክንያት ከ1918 እስከ 1920 በተካሄደው የእርስ በርስ ጦርነት ወቅት የሶሻሎት ኅብረት ኮሚኒስት ፓርቲና መንግሥት ይከተሉት ከነበረው የኢኮኖሚ ፖሊሲ ልዩ መሆኑን ለማሳየት ነው ።

አዲሱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ ተግባራዊ መሆን የጀመረው በ1921 10ኛው የኮሚኒስት ፓርቲ ጉባኤ ባሳለፈው ውሳኔ መሠረት ሲሆን ዓላማውም በወቅቱ አጋጥሞ የነበረውን የኢኮኖሚ ቀውስ ማስወገድ፣ በኢኮኖሚው መስክ የሠራተኛውን መደብና የገበሬውን ኅብረት ማጠናከር፣ የሸቀጥና የገንዘብ ግንኙነት በደራሰት በቁርጥራጭ መሬት አስተራረስ ላይ በተመሠረተው የእርሻ ክፍለ ኢኮኖሚና በሶሻሊስት ኢንዱስትሪ መካከል ተጣጣሚ ግንኙነት መመሥረት፣ ገበሬዎችን ለሶሻሊስት ግንባታ እንዲሰለፉ ማድረግ፣ የምርት ኃይሎችን እንዲሁም የሠራተኞችንና የገበሬዎችን የኑሮ ሁኔታ ማሻሻል ነው ።

የከረረ የመደብ ትግል ይካሄድ በነበረበት በዚህ ወቅት ለጊዜው ካፒታሊዝም (በአብዛኛው በንግድና በትናንሽ የማምረቻ መስኮች) እንዲያንሰራራ አመች ሁኔታ ተፈጥሮ ነበር ። ይህን እንጂ የካፒታሊዝም ማንሰራራት ከገደቡ እንዳያልፍ ለማድረግ

የሶሻሊስቲ መንግሥት ቁጥጥር ከወትሮው ይበልጥ ጠበቅ እንዲል ተደርጎ ነበር ።

በ1929 በሶቭዬት ኅብረት ውስጥ የተጀመረው እርሻን በአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበር ሥር የማድረግ ሂደት በገጠሩ ይገኙ የነበሩትን የካፒታሊስት ኃይሎችን መደም ሰስ አስከትሏል ። በብዝሃ ላይ የተሰማሩ ከተሜ በዝባዦችም እንዳልነበሩ ሆነዋል ። በመሆኑም አዲሱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ በ1930 አጋማሽ ላይ በሶሻሊዝም ድላማነት ሊደመደም ችሏል ።

ማርክሳውያን ሌኒናውያን አዲሱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ ሶቭዬት ኅብረት ከ1918—1920 የነበረችበት ልዩ ሁኔታ የፈጠረው ሁኔታ እንደሆነ ከመቀበላቸውም በላይ ለወቅቱ ተሰማሚ የሆነ ርምጃ መሆኑንም ያረጋግጣሉ ።

አዲሱ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት

(The New International Economic Order)

ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ግንኙነትንና የየሀገሮችን ግንኙነት በአኩልነት መርህ ላይ በአዲስ መልክ ለማዋቀር የቀረበ ፕሮግራም ነው ።

ለአዲሱ ዓለምአቀፍ ሥርዓት የተደረገው ጥሪ በተቀናጀ ፕሮግራም መልክ በተባበሩት መንግሥታት ሸንጎ ላይ የቀረበው በ1974 ነው ። በዚህ ዓመት የተሰበሰበው ስድስተኛው የተባበሩት መንግሥታት ልዩ ጠቅላላ ጉባኤ ባስተላለፋቸው ውሳኔዎች በቁጥር 3201ና 3202 አማካይነት አዲስ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት ሲመሠረት የሚችልበት መግለጫና የድርጊት ፕሮግራም ተነደፈ ። በዚህ ዓመት የተሰበሰበው 29ኛው የተባበሩት መንግሥታት ጠቅላላ ጉባኤ የመንግሥታትን የኢኮኖሚ መብቶችና ግዴታዎች ቻርተር አጸደቀ ።

የአዲሱ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት የድርጊት ፕሮግራም በመንግሥታት መካከል መኖር የሚገባውን የኢኮኖሚ ግንኙነት በሚመለከት ሦስት ዘርፎችን የያዘ ነው ።

አነሱም ፡ 1ኛ/ በአሁኑ ወቅት በዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮችና በኋላቀር ሀገሮች መካከል ያለው የግድ ፡ የገንዘብና የፋይናንስ ግንኙነት የተዘባና የዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮችን ጥቅም ብቻ የሚያስከብር በመሆኑ ይኸን ሁኔታ መለወጥ አስፈላጊ መሆኑን ፡ 2ኛ/ የኋላቀር ሀገሮችን የኢኮኖሚ ዕድገት ያፋጥናል ተብሎ ሲሰጥ የቆየው “እርዳታ” የእነዚህን ሀገሮች የኢኮኖሚ ዕድገት ማፋጠን ቀርቶ ጨርሶ በመግታቱ እርዳታው በእርግጥ ለኢኮኖሚ ዕድገት ሲውል የሚችል በትን መንገድ መቀየስ ማስፈለጉንና 3ኛ/ ነፃ መንግሥታት ያለምንም ተፅዕኖ በክልላቸው ሥር ያለውን ማናቸውንም የተፈጥሮ ሀብት ለራሳቸው ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ዕድገት በሚያመች መንገድ ሊጠቀሙበት የመቻል መብታቸው እንዲረጋገጥ የሚጠይቁ ናቸው ።

አዲሱ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት አጠቃላይ ፕሮግራም በጥሪ ዕቃና በኢንዱስትሪ ውጤቶች መካከል ያለው የተራራቀ የዋጋ ልዩነት ሲስተካከልና ሥርዓት ሊይዝ የሚችልበት የውጭ የኢኮኖሚ ግንኙነት ፡ ግንኙነቱም ለሚመለከታቸው ሀገሮች የጋራ ጥቅም ሊውል የሚችልበትን ፡ ለውጭ ገንድ የሚቀርቡ ጥሪ ዕቃዎች መጠባበቂያ ክምችት (Buffer Stock) የሚያዝበትንና ይህንንም ክምችት ለመያዝና ወጪውን ለመሸፈን የሚያስችል ሥርዓት መዘርጋትን የሚያጠቃልል ነው ።

በአጠቃላይ አዲሱን ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት በሚመለከት በብዙ ዓለም አቀፍ ጉባኤዎች ላይ የተላለፉ ውሳኔዎችና ከዚህም አንጻር ሲካሄድ የቆየው ትግል አሁን ያለው ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት ለኋላ ቀር ሀገሮች የኢኮኖሚ ዕድገት ፡ ኢኮኖሚያቸውን ለዕድገት አመች በሆነ መንገድ በአዲስ ለማዋቀር አስቸኳይ መፍትሔ የሚሻ ነው ። ረሀብን ፡ ድህነትንና ሌሎች ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ችግሮችን ለመፍታት አመች ሆኖ ባለመገኘቱ ይህን ሁኔታ መለወጥ አስፈላጊ መሆኑን የሚያመለክት ፕሮግራም ነው ።

የአዲሱ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት ፕሮግራም መሠረታዊ ድክመት ይህንን ጉዳይ በሚመለከት የሚካሄደው ትግል

በዓለምአቀፍ ደረጃ ብቻ አንጂ ከእያንዳንዱ ጎረቤት ሆነው ውስጣዊ ሁኔታ ጋር ግለትም በአያንዳንዱ ጎረቤት ሆነው ውስጥ መከናወን ካለበት ዲሞክራሲያዊና ተራማጅ ለውጥ ጋር መቀናጀት እንደሚገባው አለመገንዘብ ነው። ፕሮግራሙ በጎረቤት ሆነው ውስጥ ያሉትን የችግሮቹን መንገዶች በሚገባ አላገናዘበም፤ ስለዚህም በአያንዳንዱ ጎረቤት ሆነው ውስጥ ለማግኘት ዕድገት አስፈላጊ የሆነው መሠረታዊ ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ለውጥ ተገቢ ትኩረት አልተሰጠውም።

ባጠቃላይ እኩልነትና ፍትህ የሰፊነት ስት አዲስ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት ለመመሥረት የሚደረግ ዓለምአቀፍ ጥረት በብሔራዊ ደረጃ እኩልነት የሰፊነት ማግኘት ስራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ለመመሥረት ከሚደረግ ትግል፣ በዓለም አቀፍ ደረጃም የሁሉንም ሀገሮች የኢኮኖሚ ዕድገት በመገንባት ረገድ ከፍተኛ ሚና የሚጫወተው የጦር መሣሪያ አሽቅድምድምንና የጦርነት ዝግጅትን በጥብቅ ከመቃወም፣ ለሰላምና ለማግኘት ዕድገት ለመታገል ከቆመ ፀረ ኢምፔሪያሊስት ትግል ተነጥሎ ሊታይ አይችልም።

አድጋሪ
(Reactionary)

ምንጩ አድጋሪ የሚለው የግዕዝ ቃል ነው። ትርጓሜውም አቆየ፣ አስቆየ፣ አዘገየ ማለት ነው። ድገረ ሲል ጎረቤት፣ የጎረቤት፣ የመጨረሻ፣ ድገረ ሲል ደግሞ መቆየት፣ መዘገየት፣ ግፊግፊግ፣ ጎረቤት መቆየት፣ በማናቸውም ነገር የመጨረሻ መሆን ማለት ይሆናል። ከዚህም የወጣው አድጋሪ የሚለው ቃል በነጠላ ትርጉሙ፣ ጎረቤት፣ ጎረቤት ማለት ነው።

ስፋ ባለ ትርጉሙ አድጋሪ በጎረቤት ሆኖ የሚገኝ ሆኖ ውስጥ ለውጥን የማይሻ ወይም የሚቃወም ለወጃኛ፣ ለበዝባኝና ለአሮጌ ሥርዓት ሀልውና የሚግደት፣ የጊዜው ሁኔታ ዕድገትን፣ እርምጃንና ለውጥን ሲጠይቅ ይህ ገን የታሪክ ሂደት በአጭርና በድርጊት ለማቆምና ለመግታት የሚጥር ግለሰብ፣ ቡድን፣ ድርጅት ወይም የፍልስፍና ዘርፍ ማለት ነው። ከእነዚህ ሥርዓት ማግኘት ወደተሻለውና ከፍ

ወደአለው ሥርዓት ማግኘት በሚደረገው ሽግግር ለአረጀውና ለአፈጀው ሥርዓት ማግኘት የሚቆም ነው። ለምሳሌ የካፒታሊዝም ሥርዓት ማግኘት የዕድገት ሂደት በአከተመበት በአሁኑ ዘመን ለእኩልነት፣ ለነፃነትና ከብዝበዛ የተላቀቀ ጎብረተሰብ ለመመሥረት አስፈላጊነቱና ተግባራዊነቱ የተረጋገጠለትን ሰኛ ሊዝምን የሚቃወም ኃይል አድጋሪ ነው።

ከመደብ አንገር አድጋሪ አጭም፣ ተግባርና አስተሳሰብ የበዝባኝነትን ጥቅምና የበላይነት ከመጠበቅ ፍላጎት የሚመነጭ ሲሆን በግለሰብ ደረጃ ደግሞ ከንቃት ዝቅተኝነትና ከትኩረት ግንዛቤ ጉድለት ሊመጣ ይችላል። ለምሳሌ አንድ ጭቁን ግለሰብ በዝባኝ የገዥ መደብ ባሰረፀበት አገልጋሪ ርዕዮተኛ ለአርሱ የሚበጀውን ለውጥ ባለማጠናኘት አድጋሪ አመለካከት ሊኖረው ወይም አድጋሪ አጭም ሊወሰድና በተቃዋሚነት ሊቆም ይችላል ማለት ነው።

(ተራማጅን ይመለከታል።)

አድራጊ—ተደራጊ
(Subject - Object)

አድራጊ በፍልስፍና ትርጉሙ የዕውቀት ማረፊያ ወይም ባለቤት ማለት ሲሆን ተደራጊ ደግሞ ከፊት ለፊት ያለ ለሐሳብ፣ ለዕውቀት የቀረበ ማለት ነው።

ጸንሰ ሐሳቦቹ የሚገልጹት የዕውቀትን የማይነጣጠሉ ሁለት ክፍሎች ነው። ያለ ታዋቂው አዋቂው፣ ያለአዋቂው ታዋቂው ሊኖር እንደማይችል ሁሉ የአድራጊና የተደራጊ ግንኙነት የዕውቀት መከሰቻ አስፈላጊ ግንኙነት ነው።

ሁለቱም ክፍሎች የተያያዙና የማይነጣጠሉ ቢሆኑም የተለያዩ ጠባይ አላቸው። አድራጊ ከርሱ ውጭ ያለውን ሁኔታ በጎሊኖው ውስጥ ለራሱ የሚያቀርብና የሚቀርፅ፣ እኔ የሚልና ጎሊኖዊ ነው። ከራሱ ውጭ ለመውጣት የማይችል፣ ከነገሮች ጋር በቀጥታ የማይዋሀድ ነገር ግን የነርሱን ምስል በውስጡ የሚቀርፅና ወደሐሳብ የሚለውጥ ነው። ተደራጊ ግን ከአድራጊ ውጭ የሚገኝ፣ በውጫዊ አቀማመጡ ለግንዛቤ የቀረ

በና የግንዛቤም መነሻ ምክንያት የሆነ ነው ። ስለርሱ የሚቀረፅ ግንዛቤ እርሱን የሚያመለክት እንጂ እርሱን የሚተካ ወይም ህልውናውን የሚያሳጣ አይደለም ። ለምሳሌ ሰው (አድራጊው) ወንበርን (ተደራጊውን) የሚያውቀው የወንበሩን ምስል በአእምሮው ውስጥ በመቅረብ እንጂ ከወንበሩ ጋር በመዋሃድ አይደለም ። ወንበሩ ደግሞ ከሰው ውጭ የሚገኝ ፣ ሊታወቅ የሚችል ፣ ስለርሱም ለሚቀረፀው ዕውቀት መነሻ ምክንያት ሲሆን በሰዎች አእምሮ ውስጥ የርሱ ምስል መቀረፁ ግን ህልውናውን የሚያሳጣው አይደለም ።

ተደራጊው ከሐሳብ ውጭ የራሱን ህልውና መጠበቁና ነፃ መሆኑ እንዲያውም አድራጊው በተደራጊው ሕግጋት (ዕውቀት) መገዛቱ ፣ ግናቸውም ነገር ከሐሳብ የመነጨና በሐሳብ የሚገዛ ነው ከሚለው ሐሳባዊ እድምጽ ጋር ይጋጫል ። በመሆኑም ሐሳባዊ ፍልስፍና በተለያዩ ዘዴዎችና አቀራረቦች በመጠቀም ተደራጊውን የአድራጊው ውጫዊ ነፀብራቅ አድርጎ ለማቅረብ ይሞክራል ። የዕውቀትም ተልዕኮ የተደራጊውን የይስሙላ ውጫዊ ህልውና ማለፍ ወይም መሰረዝ ይሆናል ። ተደራጊው ታወቀ ማለት በሐሳብ ሕግጋት አንፃር ተጣርቶ ወደሐሳብ ተመላሽ ሆነ ፣ ወደ ሐሳብ ተለወጠ ፣ ትክክለኛ ወይም እውነተኛ መልኩን እገኘ ማለት ነው ።

በግርክሳዊ ፍልስፍና መሠረት ዕውቀት የተደራጊውን ነፃ ህልውና ከመጠበቁም በላይ ዕውቀት የተደራጊው ነፀብራቅና በርሱም የሚገዛ መሆኑን ይቀበላል ። ተደራጊው ከአድራጊው ጋር የሚዛመደው በዕውቀት ኃይል ሳይሆን በሰው የሥራ ኃይል ነው ። የሥራ ቁሳዊ ኃይል ተደራጊውን ለሰው ፍላጎት ተስማሚ በሆነ መንገድ ይቀርፃል ። ስለዚህም የአድራጊና የተደራጊ ግንኙነት በዕውቀት ላይ ብቻ የተመሠረተ ሳይሆን ግን ኙነቱ በመጀመሪያ ደረጃ ላይ የተግባር ግንኙነት ነው ።

በሁለቱም መካከል ያለው ግንኙነት ዲያሌክቲካዊ በመሆኑ አድራጊው በተደራጊው ላይ የበላይነት የለውም ። የተደራጊው ከአድራጊው ውጭ መኖር አድራጊው ተደራጊውን ፈላጊ ያደርገዋል ። ከዚህም ፍላጎት አንፃር ሲታይ ነው ነገሮች ለአድራጊው

ተደራጊ የሚሆኑት ። አድራጊው በሥራ ኃይል በመጠቀም በዕውቀት በመረዳት ፍላጎቱን ለማርካት ተስማሚ በሆነ መንገድ ተደራጊውን ይቀይራል ።

አድራጊው ተደራጊውን በዕቅዱ መሠረት እንደሚቀይረው ሁሉ ፣ የዕቅድ በሥራ መተርጎም አድራጊውን የነባራዊ እውነታ ባሕርይ ይሰጠዋል ። ለምሳሌ አንድ አናጢ ወንበር ሲሠራ በአንድ በኩል የወንበሩ ተፈላጊነት የአድራጊውን ውስጣዊ ፍላጎት የሚገልጽ ሲሆን በሌላ በኩል የሚያሰፈልጉትን ጥሬ ዕቃዎች አቅርቦ በሥራ አማካይነት በዕውቀት እየተረዳ ጥሬ ዕቃዎቹን ወደ ወንበርነት ሲቀይር ፍላጎቱን ነባራዊ ያደርገዋል ።

(ዕውቀትን ፣ ተግባርን ፣ ነባራዊ ሐሳባዊነትን ፣ ኅሊናዊ ሐሳባዊነትን ይመለከቷል ።)

አድራጊታዊነት (Behaviourism)

የሰውንና የእንስሳን ድርጊት ተናክሎ ታዊ በሆነ መንገድ የሚገነዘብ ማለትም ድርጊት የውጭ ግፊቶች በአካሎቻቸው ላይ የሚያሳርፉት ተፅዕኖ አጸፋ ነው ብሎ የሚተረጎም በገበርነት ላይ የተመሠረተ የዘመኑ ሥነ ልቡና አዝማሚያ ነው ። የሰዎች አድራጊነትና ሥነ ልቡናዊ ክስተቶች የሚወስኑት በአካሉ ልዩ ልዩ ክፍሎች እንቅስቃሴ ነው ይላል ።

የአካላትም ምክንያት በ20ኛው ምዕት ዓመት በእንስሳት ሥነ ልቡና ተመራማሪዎች ላይ የምርምርና የሙከራ ጥናት ያሳደረው ከፍተኛ ግፊት ነው ። እንስሳትን ለማጥናት ፓቭሎቭ የተጠቀመበት ዘዴና ያገኘው ጥናታዊ ውጤት የሰዎችን ሥነ ልቡና ለማጥናት ያገለግላል በማለት አድራጊታውያን ኅሊናንና አድራጊነትን አንድ በማድረግ ተናክሎታዊ የሆነ አተረጓጎም ሰጥተዋል ። ይህም ማለት ግንኛውም አድራጎች ሳይታሰቡና በውጭ ተፅዕኖ የሚከናወኑ ተደርጎ በመወሰዱ የሰው አንጉል ያለውን የማሳሰል ሚና ዝቅ ያደርገዋል ።

አድርባይነት (Opportunism)

በሠራተኛው መደብ እንቅስቃሴ ውስጥ በንድፈ ሐሳብና በተግባር የሠርቶ አደሩን መሠረታዊ ፍላጎት በጥቂት ጊዜያዊ ጥቅሞች ለቡርሻዚው አሳልፎ የመሸጥና በመራራ ትግል ለሚከፈል መሥዋዕትነት ዝግጁ ያለ መሆን አድጋሪ አዝማሚያ አድርባይነት ይባላል ።

አድርባይነት እርስ በርሳቸው የተያያዙ ኢኮኖሚያዊ ፣ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ ምንጮች ያሉት ከስተት ነው ። ኢኮኖሚያዊ ምንጩ ከካፒታሊዝም ዕድገት ጋር የተያያዘ ሲሆን ካፒታሊዝም ወደ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ወይም ወደ ኢምፔሪያሊዝም ደረጃ በሚያድግበት ጊዜ ከቅኝ ግዛቶች በሚያጋብሰው ከፍተኛ የሞኖፖል ትርፍ የሠራተኛውን መደብ መሪዎች በገንዘብ በመደለል በአኗኗራቸው ፣ በገቢያቸውና በአመለካከታቸው ከሠራተኛው የተነጠሉ “የወዝአደር መሳፍንት” በመፍጠር የጥቅሙ ማስከበሪያና የብዝሃው መሣሪያ ያደርጋቸዋል ።

የአድርባይነት ማኅበራዊ መሠረቱ ሴኒን እንዳለው የሠራተኛው መደብ እንቅስቃሴ በየጊዜው እየሰፋ መሄድ ከተሰያዩ መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች በሠራተኛው ድርጅቶች ውስጥ የንዑስ ከበርቴውን ሥነ ልቡናዊ አመለካከቶች ማለትም የወላዎይነት ፣ የትዕግሥት ፣ የሰሸትና ለድርጅታዊ ዲሲፕሊን ተገዥ የአለመሆን ባሕርያችን ይዘመጣት ነው ።

ከፖለቲካው አኳያ በሥልጣን ላይ ያለው አድጋሪ መንግሥት የሚወስደው አቋም ለአድርባይነት ሌላው መንግሥት ነው ። ቡርሻዚዎች የእገዛቸውን ሥርዓት በመጠጋገን የካፒታሊዝምን ዕድሜ ለማራዘም በሚያደርጉት ጥረት የቡርሻዊ መንግሥት መደባዊ ይዘት የሌለውና ከመደቦች በላይ በመሆን ለመላ ኅብረተሰብ የጋራ ጥቅምና ደኅንነት እንደቆመ አድርገው ለማቅረብ ይሞከራሉ ። ይህም ሁኔታ በሕዝቡ ዘንድ ካፒታሊዝም ሙልኩን እየለወጠ ቀስ በቀስ ወደ ሶሻሊዝም የሚሸጋገር የሚያስመስል በመሆኑ ለአድርባይነት መነሻ ይሆናል ።

አድርባይነት በጥቅሉ ፀረ ወዝአደር እቋም ያለው አድጋሪ መሥመር ሲሆን በሁለት መልኮች ይንፀባረቃል ። እነዚህም የቀ

ኝና “የግራ” አድርባይነት ናቸው ። የቀኝ አድርባይነት በቡርሻዚዎች እግር ለመተካት የሚፈልገው የንዑስ ከበርቴው መደብና የሞኖፖል ቡርሻዊ ቡችሎች የሆኑ ከሃዲ “የወዝአደር መሳፍንት” የሠራተኛውን አብዮታዊ ትግል በአንዳንድ ጥገናዊ ለውጦች ለመግታትና የቡርሻዊ ፍላጎት ተገዥ እንዲሆን ለማድረግ የሚጥሩበት የአድርባይነት አንድ ገጽታ ነው ። በሌላ በኩል ደግሞ “የግራ” አድርባይነት ሠራተኛው በአያንዳንዱና በተለየ ታሪካዊ ወቅት መውሰድ ያለበትን ተግባራዊ እርምጃ በሚገባ ሳያጤን በማንኛውም ሁኔታ ቀጥተኛና አስቸኳይ እርምጃ እንዲወስድ ይጋብዛል ። የ“ግራ” አድርባይነት ለረዥም ፣ ውስብስብና መሥዋዕትነት ለሚጠይቅ ትግል ዝግጁ ባለመሆን ፣ ለዚህም ትግል ሰፊውን ሕዝብ ለማንቃትና ለማደራጀት ትዕግሥት በማጣት ፣ ሁሉን ነገር ተጨባጭ ሁኔታው ከሚፈቅደው ውጭ በአጭር ጊዜ ውስጥ ለማከናወን በሰሜት ብቻ ይነሳል ። አብዮታዊ ተግባርንም ግራ ለበስ ሐረጎችን ብቻ በማንብክ ለአድርባይነትን እንታገላለን በሚል ከንቲቅ ቅዠት ፣ በማንኛውም ሁኔታ በሕጋዊ መድረክ ባለመካፈልና ምንም ዓይነት ድርድር ባለመቀበል አመፅን ፣ ያውም የጥቂት ግለሰቦችን ወይም ቡድኖችን ሴራ እንደብቸኛ የትግል ዘዴ በመውሰድ አብዮታዊውን ፓርቲ ከሕዝቡ የሚነጥል ጀብደኛ አቋም ነው ።

የቀኝም ሆነ የ“ግራ” አድርባይነት በስምና በቅርፅ የሚለያዩ ቢሆንም አንድ ዝርያ የሆኑና ለአንድ ሕዝባዊ አብዮት ካላቸው አደገኛነት አንፃር አንዱ ከሌላው ይሻላል የማይባሉ ናቸው ። ሁለቱም የመደብ ትግልንና የሶሻሊስት አብዮትን አስፈላጊነት ፣ የሠራተኛውን መደብ የመሪነት ሚና ፣ የማርክሳዊ ሴኒናዊ ፓርቲን ርዕዮተዓለማዊና ድርጅታዊ መርሆች የሚከዱና በወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት በታ የቡርሻዊ ብሔረተኝነትን የሚቀበሉ የካፒታሊስቲን ሥርዓት የብዝሃና የጭቆና ዕድሜ የሚያራዝሙ ናቸው ።

አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር (የ—) (Service Cooperatives)

በግብርና ሙያ ለተሰማሩ እርሶ አደሮችና የእደ ጥበብ ባለሙያዎች ለኑሮና ለምርት

ማስፋፊያ የሚያስፈልጓቸውን ዕቃዎች ፣ ሸቀጣ ሸቀጦች እንዲሁም የገበያ ፣ የብድርና የቁጠባ አገልግሎቶችን ሰመስጠት የሚቋቋም ሁለገብ የኅብረት ሥራ ማኅበር ነው ።

በሀገራችን ተጨባጭ ሁኔታ የተቋቋሙት የአገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበራት ዓይነቶች ሁለት ሲሆኑ እነሱም የገበሬዎችና የእደ ጥበብ ባለሙያዎች አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበራት ናቸው ።

የገበሬዎች አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር ቁጥራቸው ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ የቀበሌ ገበሬ ማኅበራት በውስጣቸው ሰሚንጉ ገበሬዎች ለኑርና ለሥራ የሚያስፈልጉ አገልግሎቶችን ለማበርከት የሚያቋቁሙት ድርጅት ነው ። የአገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር አባል የሚሆኑትም የቀበሌ ገበሬ ማኅበራት ናቸው ።

የገበሬዎች አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር በተሻሻለ ዘርፍ ማዳበሪያ ለመጠቀም፣ ልማዳዊ የግብርና አሠራር አዲስ መልክ ይዞ በዘመናዊ መንገድ እንዲራመድ ለማድረግ ፣ ለኑር ማሻሻያና ለእርሻ ሥራ ማስፋፊያ ብድር ለማግኘት ፣ ምርትን በተሻሻሉ ጎተራዎች አከማቸቶ ለገበያ ለማቅረብ ፣ ለዕለት ኑሮ አስፈላጊ የሆኑትን ሸቀጣ ሸቀጦችና አገልግሎቶች ከብዝሃነት ነፃ በሆነ መንገድ ለማግኘት ፣ ገበሬዎች የመቆጠብ ልምድ እንዲኖራቸውና ከሚያገኙት ገቢ ለማጠራቀም እንዲችሉ ለመርዳት የሚያቋቁሙት ድርጅት ነው ። ማኅበሩ ከሥራው እንቅስቃሴ ከሚያገኘው ገቢ በአባል ገበሬ ማኅበር ውስጥ የሚቋቋሙ የገበሬዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት እየተጠናከሩ የሥራ ይዘታቸው እንዲስፋፋና የአባሎች ቁጥርም እየጨመረ እንዲሄድ የገንዘብና የቁሳቁስ ድጋፍ በመስጠት ፣ አባል የሆኑ የገበሬ ማኅበራትም ወደ አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት እንዲለወጡ በማገዝ ክፍተኛ አስተዋጽኦ ያበረክታል ።

የእደ ጥበብ ባለሙያዎች አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር ደግሞ የእደ ጥበባት ባለሙያዎች የጥሬ ዕቃ ፣ የማምረቻ መሣሪያ ፣ የገበያ ፣ የብድርና የመሳሰሉትን አገልግሎቶች ከብዝሃነት ነፃ በሆነ መንገድ ለማግኘት እንዲችሉ የሚያቋቁሙት ድርጅት ነው ። የእደ

ጥበባት ባለሙያዎች አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር ለአባሎቹ ትምህርት በመስጠትና በማኅበር የመሥራትን ጥቅም በማሳወቅ እባላቱ ወደ እደ ጥበባት ባለሙያዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት እንዲሸጋገሩ ይረዳል ።

(የኅብረት ሥራ ማኅበራትን ይመለከታል ።)

አንዳኝነት

(Parallelism)

ነፍስና ሥጋ ጎን ለጎን ግን በቀጥታ ሳይገናኙ በእኩልነት ይኖራሉ የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍና አመለካከት ነው ። ካርቲየር ያረገው ሐሳብንና ቁስለካልን ለይቶ ካስቀመጠ በኋላ በሁለቱ መካከል ያለውን ግንኙነት ሳይወሰን መተዉ ለአንዳኝነት መከሰት ምክንያት እንደሆነ ይታመናል ። ነፍስና ሥጋ ጸለንድ በኩል የተለያዩ ሲሆኑ በሌላ በኩል ግን በእንዱ ላይ የሚደርሰው ሁኔታ በሌላው ላይ ይንጸባረቃል ። ችግሩ ሁለቱ የተለያዩ በመሆናቸው በመንሥኤና በተገብሮት ግንዛቤ ይህንን ሁኔታ በቀጥታ ለመግለጽ ያለመቻሉ ነው ።

አንዳኝነት የነፍስንና የሥጋን ልዩነት ለመቀበል በሁለቱ መካከል ምክንያታዊ ግንኙነት የለም ይላል ። በእርግጥ በነፍስ ላይ የሚደርሰው ማንኛውም ሁኔታ በሥጋ እንቅስቃሴ ይተረጎማል ፤ ሆኖም ሁኔታው የሚገኘው አንዱ በሌላው ላይ ባለው ቀጥተኛ ግንኙነት ወይም ንክኪት ሳይሆን ሁለቱም በተናጠል ነገር ግን በተቀናባበረ ሁኔታና በጥርጣራም ስለሚሠሩ ነው ። ሁለት የተሰያዩ ሰዓቶች በእኩል ስዓት ላይ ከተሞሉ ሳይነካኩ የሚያሳዩት ያው ተመሳሳይ ጊዜ እንደሚሆን ሁሉ ነፍስና ሥጋም እንዲሁ በአንድ ዓይነት አሠራር የሚንቀሳቀሱ ናቸው ይላል ። ሥጋ ሲታመም ነፍስ ይሠቃያል ፤ ነፍስ ሲደነግጥ ሥጋ ይንቀጠቀጣል ። እንደ አንዳኝነት አባባል ይህ የሚያሳየን ሁለቱ ሳይነካኩ ያንኑ ሁኔታ ካላቸው ጠባይ እንገር እንደሚገልጹ ነው ።

ከላይ በተገለጸው አመለካከት መሠረት አንዳኝነት እንደ ዲበኩሉ ጋይል ወይም ፈጣሪ መጠየቁ አልቀረም ። ምክንያቱም ነፍስና

ሥጋ ሳይነካኩ በፕሮግራም እንዲሠሩ ሊያደርግ የሚችለው አንድ የሆነ ኃይል አቀናባብር ማስቀመጥ ስለሚኖርበት አንዳችነት በቀጥታ የሐሳባዊነቱን ባሕርይ ይገልጻል ። አስተሳሰቡም የተዛባ መሆኑ በቀላሉ የሚታይ ነው ። በአንድ በኩል ሥጋን ቀጥተኛ የነፍስ ተገዥ ባለማድረግ የሥጋን ነፃ ህልውና ሲቀበል በሌላ በኩል ነፍስም የራሱ ነፃ ህልውና እንዳለው ተደርጎ ሲወሰድ ሁሉም ተመጣጣኝና እኩል ስለሚሆኑ ሞናው ወይም ወሳኙ የትኛው እንደሆነ ለመለየት አይሞክርም ። በመሆኑም አንዳችነት የሰውን ግለትም የነፍስንና የሥጋን አንድነት ማስብደሳኝዋል ። ደግሞም ነፍስና ሥጋ የሚገልጹት ያው አንድ ነገር ከሆነና አንዱ ከሌላው የሚጨምረው ነገር ከሌለ ጠቃሚነት የሌለው ደግሞሽ ይሆናል ።

ይህ ደክመት የሚያሳየው በአንዳችነት ውስጥ የዲያሌክቲካዊ አመለካከት አለመኖርን ነው ። የሥጋ ወሳኝነት በተለይም ነፍስ ውስጥ የሚቀረፁ ሐሳቦችና ስሜቶች የሥጋና የቁሳዊ ኦር ሁኔታ ነፀብራቅ መሆናቸውን ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት ያስተምራል ። ከዚህ ተነሥቶ ነፍስ በሐሳብ መልክ የሚገልጸው ፅኔታ በንቁነቱ ለተግባራዊ እንቅስቃሴ ሳይነተኛ ድጋፍ መሆኑን ለመረዳት ይቻላል ። ነፍስና ሥጋ ሳይነካኩ የሚጓዙ ሳይሆን ነፍስ ወይም ገሊና የሥጋችን ክፍል የሆነው የአገጉላችን እንቅስቃሴ ውጤት መሆኑንና ሥጋም ወሳኝነት እንዳለው እንገነዘባለን ። ነፍስ ደግሞ ሁኔታዎችን በማንፀባረቅ ዕውቀትን በመፍጠር ለተግባር ንቃተ ገሊና ይሰጣል ። ለሞጭ ኃይልም ያደርገዋል ።

(መንገዳዊነትን ፣ ሁለታዊነትን ፣ ሐሳብን ፣ ተግባርን ፣ ንቃተ ገሊናን ይመለከታል ።)

አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርትን የግጣራት ችግር

(Problems of Realization of Gross Social Product)

በካፒታሊስቲ ሥርዓት ካፒታሊስቶች ምርት መገልገያዎችን ገዝተውና ሠራተኞችን ቀጥረው ምርት እንዲመረት ያደርጋሉ ።

ከዚህ በኋላ የተመረተው አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ለልዩ ልዩ ክፍሎች ተሸጦ ጥቅም ላይ መዋል አለበት ። ካፒታሊስቶቹ የማምረት ተግባር እንዲቀጥል ለማድረግ ችሎታና ፍላጎት የሚኖራቸውም ቀደም ሲል ያሰመረቱትን ሸቀጥ ወደ ገንዘብ ሊለውጡ ሲችሉ ብቻ ነው ። ይህ የአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ልዩ ልዩ ክፍሎች በእሴትና በቁሳዊ መልክ የሚተኩበትን ዘዴ ከመሻቱ ማለትም ገዥ አግኝተው ለምርት መገልገያዎችና ለፍጆታ ዕቃዎች የለውን ፍላጎት ከማሟላታቸውና በአጠቃላይ የማኅበራዊ ምርት እርባታ መካሄዱን ከማረጋገጡ ጋር የተያያዘው ጉዳይ አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርትን የግጣራት ችግር ይባላል ።

በካፒታሊስት ሥርዓት አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ሙሉ በሙሉ ገዥ አግኝቶ በጥቅም ላይ እንዳይውል የሚያደርጉ ችግሮችና ከእነዚህም ጋር የተያያዙ ኢኮኖሚያዊ ቀውሶች በየጊዜው ይደርሳሉ ። በካፒታሊስቲ ሥርዓት እያንዳንዱ ካፒታሊስት ምን መመረት እንዳለበትና በምን ያህል ስመጠን መመረት እንዳለበት የሚወስነው በዚህ ረገድ ሌሎች ካፒታሊስቶች የወሰኑትን ሳያውቅ ትርፍ ለማግኘት በብሔራዊ ደረጃ ቅንጅት በሌለው ዓላማ በመነሣት ብቻ ነው ። በካፒታሊስት ሥርዓት በብሔራዊ ደረጃ በዕቅድ የሚመራ የምርት አደረጃጀት ባለመኖሩ የኢኮኖሚው እንቅስቃሴ በአጠቃላይ ሥርዓት አልባ ይሆንና የሚመረተው ሸቀጥ መጠን ከገብረተሰቡ ፍላጎት ጋር የማይጣጣም ይሆናል ። ይህም አለመጣጣም በተለይ በሚባባስበት ጊዜ የሚመረቱት ሸቀጦች በወቅቱ ተሸጠው የማምረት ተግባር በተፈለገው ደረጃ እንዳይቀጥል ዕንቅፋት በመሆን የኢኮኖሚ ቀውስ ያስከትላል ።

የምርት መገልገያዎች በሕዝብ በተያዙ በትና የማምረት ዓላማ የሰፊው ሕዝብ ፍላጎት እርካታ በሆነበት በሶሻሊስቲ ሥርዓት የኢኮኖሚው ልዩ ልዩ ክፍሎች እንቅስቃሴ በብሔራዊ ደረጃ ከሚወጣ ዕቅድ ጋር ተገናዝቦ ስለሚካሄድ በመሠረቱ አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርትን የግጣራት ችግር አይኖርም ።

አጠቃላይ (ሁለንታዊ) የእሴት መልክ

(General or Universal Form of Value)

ቀላል የሸቀጥ ምርት እየተስፋፋ ሲሄድ በልውውጥ ውስጥ የሚገቡ ሸቀጦች እየበዙ ይሄዱና አንድን ሸቀጥ በቀጥታ በሌላ ሸቀጥ ወይም ከአንድ በላይ የሆኑ ሸቀጦችን በመሰወጥ ሂደት ውስጥ መስናክል መፈጠር ይጀምራል ። ለምሳሌ በተስፋፋ የእሴት መልክ ወቅት አንድ በግ በተወሰነ ጥምርታ መጥረቢያን ፣ ጋቢን ፣ እንስራን ፣ ገብስን ወዘተ... ሊለውጥ ይችላል ነበር ። ይህ ዓይነት ልውውጥ ሊከናወን የሚችለው ግን የገብሱም ፣ የመጥረቢያውም ፣ የጋቢውም ፣ የእንስራውም ባለቤቶች በግ ይፈልጋሉ በሚል መነሻ ነው ። ይሁንና መጥረቢያ ያለው ሰው የሚፈልገው ገብሱን ወይም ጋቢውን እንጂ በጉን ካልሆነ ፣ ባለጋቢው የሚፈልገው እንስራውን ወይም ገብሱን እንጂ በጉን ካልሆነ ወዘተ... ልውውጡ ሊከናወን አይችልም ማለት ነው ። ወደገበያ የሚገቡ ሸቀጦች ቁጥር እየጨመረ በሄደ መጠን ሸቀጥን በሸቀጥ የመለወጡ ሁኔታ አስቸጋሪ እየሆነ ይመጣል ።

ሸቀጥ አምራቾች የሚያመርቱትን ሸቀጥ በገበያ ውስጥ በተፈለገው መጠንና በግንኛውም ጊዜ በሚገኝ ሸቀጥ ለመለወጥ ይገደዳሉ ። ከጊዜ በኋላ ይህ ዓይነት ሸቀጥ የሚመረተው በራሱ የሰውን የተወሰነ ፍላጎት ሰማርካት ሳይሆን አንድ የጋራ መገበያያሄት ሰማገልገል ይሆናል ። እንደዚህ ዓይነት ሸቀጥ ቀስ በቀስ የሌሎችን ሸቀጦች እሴት መግለጽ ይጀምራል ። ይህም የብዙ ሸቀጦችን እሴት የሚገልጽ መገበያያሄት አጠቃላይ የእሴት መልክ ይባላል ።

የጋራ መገበያያሄት በመሆን የሚያገለግሉ ሸቀጦች በቀድሞ ጊዜ ከቦታ ቦታ የተለያዩ ነበሩ ። አንዳንድ ቦታ የቀንድ ከብቶች ይህንን ሚና ሲጫወቱ ሌላ ስፍራ ደግሞ አህል ፣ አሣ ፣ ከፀጉር የሚሠራ ልብስ በሀገራችንም አምሌ ጨው ወዘተ... በተለያዩ ጊዜያት እንደ ሁለንታዊ የመገበያያሄት ሸቀጥ ወይም የእሴት መልክ ሆነው አገልግለዋል ። ለምሳሌ አንድ አምሌ ጨው አንድ ጋቢ ወይም ሁለት እንስራ ወይም አንድ በግ ይለውጣል ማለት ነው ።

አጠቃላይ የእሴት መልክ ቀደም ሲል የተጠቀሰውን የተስፋፋ የእሴት መልክ መተካት በጀመረበት ጊዜ ሸቀጥን በሸቀጥ የመሰወጥ ዘዴ አብቅቶ የሸቀጥ ዝውውር አማካይ ሆኖ በሚያገለግል ሸቀጥ አማካይነት ሁሉንም ሸቀጥ ለመግዛትና ለመሸጥ መቻላ ይሆናል ።

አፍላጣን (Plato)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ427—347 የኖረ ፣ የምዕራባዊ ሐሳባዊ ፍልስፍና መሥራች በመሆን የታወቀ ታላቅ የግሪክ ፈላስፋ ነው ። ፍልስፍናው በይዘቱ የተሟላ ከመሆኑም በላይ አፍላጣን በነበረው የጽሑፍና የአቀራረብ ስጦታ በመጠቀም ለፍልስፍናው ማራኪ የሆነ መልክ ስጥቶታል ። የደረሳቸው መጻሕፍት አብዛኛዎቹ በውይይት መልክ የቀረቡ ሲሆን ባቀራረባቸው የቴያትር መልክ የያዙ አሥቂኝ ወይም አስደናቂ(ድራማቲክ) ናቸው ። ከነዚህ ውስጥም “ሪፐብሊክ”፣ “ገርጂ የስ”፣ “ፓርሚኒደዝ”፣ “ሶፊስት”፣ “ቴይቲ ይተስ” የተባሉት ይገኙበታል ።

አፍላጣንን ወደፍልስፍና እንዲያዘነብል ፣ ፍልስፍናንም ተረድቶ ታላቅ አስተዋጽኦ እንዲያደርግ የገፋፋው ሶቅራጥስ ነው ። የሶቅራጥስ አስተምህሮ ሊማርከው የቻለው በጊዜው ከነበረው አስተሳሰብ ለየት ባለ ሁኔታ ዕውቀት የአነጋገር ስልትና የግታ ስል ዘዴ (አንደበተኛነት) ሳይሆን ለሰው ልጅ ደኅንነትና እውነተኛ ደስታ የሚጠቅም መግሪያ ሊሆን ይችላል የሚል እምነት ስለነበረው ነው ። ሶቅራጥስ የጀመረውን የምርምር ዘዴና የቀየሰውን አዲስ የዕውቀት አቅጣጫ ከግብ ለማድረስ ሲል አፍላጣን ሊነግግ ችሏል ። በተለይም እውነት የግል ነው ፣ እውነት ማለት ሰራስ የሚጠቅመውን አመዛዝና ለይቶ ሌሎችን በማሳመን በመንግሥት ሥልጣን አማካይነት ማስፈጸም ነው የሚል ውን የአንደበታውያንን አስተምህሮ በመቃወም የእውነትን ሁለንታዊ ባሕርይ ለማሳወቅ ጥሯል ። በሌላ በኩል ከሱ በፊት የነበሩት ፈላስፎች የእውነትን መሠረትና የዓለምን ታዋቂነት አስመልክቶ የደረሱባቸውን እከራካሪ ሐሳቦች “በማረም” የነገሮችን ምንጭ ቁሳዊ ከሆነ አካል ይልቅ ሐሳባዊ ከሆነ

አካል ዘንድ መፈለጉ ለዓለም ታዋቂነት ትክክለኛ መሠረት ይሰጠዋል በማለት የሐሳብ ዊነቱን አቅጣጫ አሳይቷል ።

አፍላጦንን ዝነኛ ያደረገው አንዱ አክሮር አዲስ አበባ የሆኑ በጠባይ የተሰደዩ ሁለት ዓለሞች አሉ ብሎ መናገሩ ነው ። እኒያም ለሆነው ዓለም የማይሰወጥ ረቂቅ ፣ ዘለዓለማዊ ሁለንታዊ ሲሆን ቁስአካላዊው ዓለም ግን ተለዋዋጭ ፣ አላቂ ፣ ግላዊና በሕግ የሚገለጽ ነው ። አፍላጦን ይህን ለማለት የበቃው የእውነትን ትክክለኛ ጠባይና መሠረት ስመግለጽ መሆኑን ይናገራል ። አንድ ነገር አላፊ ፣ ተለዋዋጭና ግላዊ ከሆነ እውነትነት ሊኖረው አይችልም ። ምክንያቱም እውነት ለሁሉም አንድና ከጊዜና ከቦታ ነፃ የሆነ የማይቀየር ጠባይ ያለው በመሆኑ ነው ። እንደአፍላጦን አባባል በእውነት ማመን አላቂና ተለዋዋጭ ከሆነው ከቁስአካላዊው ዓለም ውጭ ዘለዓለማዊና ቋሚ የሆነ ዓለም አለ ማለት ነው ። የዚህም ዓለም ታዋቂነት ሲረጋገጥ የሚችለው ግላዊ በሆኑ ቁስአካላዊ ነገሮች የተሠራ ላይሆን ግንዛቤ በቀጥታ ሊገባባቸው በሚችል ሁለንታዊ ሐሳቦች የተገነባ ሲሆን ነው ። ቁስአካላዊው ዓለም እውን በመምሰል ቢያሳስትም ትክክለኛው ሁኔታ ግን የዘለዓለማዊው ዓለም የተለያየ ነፃነትና ወይም የተዛባ ግልባጭ መሆኑ ነው ። ለምሳሌ ሰው ስንል በሕዋላት አማካይነት የምናየውን በቁመት ፣ በመልክና በሁኔታ የተለያዩ ግለሰቦችን ብቻ ግለታችን አይደለም ። ሰው እኩል ሳይሆን ጭንቀት የሆነ ፣ ሊዳስስ የማይችል ፣ ግለሰቦች ከሚያሳዩት ተለዋዋጭና ግላዊ ጠባይ የተላቀቀ ፣ የሰውን ዘለዓለማዊ ቅርፅ በሚገልጽ እኒያም ለሆነው ዓለም ውስጥ የሚመደብ ነገራዊ ሐሳብ ነው ።

እንደ አፍላጦን የዕውቀት ምንጭ ሐሳብ ሲሆን በሱ አባባል እኒያም ለሆነው ዓለም ጭንቀታ ሰማወቅ የሚቻለን የሰው ነፍስ ሥጋ ከመልበሱ በፊት ይህን ዓለም የተመለከተ በመሆኑ ነው ። ነፍስ ሥጋ ሲሰጠስ ያየውን ስለሚረሳ ዕውቀት ማለት ማስታወስ ነው ሲልም ተናግሯል ። ለዚህ ማስታወስ ዓይነተኛ ሥነ ምግባር ያስፈልገዋል ። ሥጋ ዊና አላፊ ሰሆኑ ነገሮች ዋጋ አለመስጠት ከግላዊ ስሜት ወደ ሁለንታዊ አስተሳሰብ

ለመሸጋገር የሚረዳን በመሆኑ ዲሲፕሊን ፣ ትክክለኛነትና መልካም ጠባይ ሰዕውቀት መገኘት አስፈላጊ ናቸው ። ዕውቀትም መልሶ የሚያጠናክረው እነሱ ነው ። በፖለቲካ መስክም ለአፍላጦን ትክክለኛ ወይም እውነት የሆነ መንግሥት ከግላዊ ጥቅም ነፃ በመሆን ለማንም ሳያዳላ በሕግ አማካይነት የኅብረተሰቡን ሁለንታዊ ጥቅም የሚያስከብረው ነው ። ይህም መንግሥት በምድር ሊከሰት የሚችለው ሥልጣንን ለትክክለኛ የመንግሥት ዓለማ ሊያውሉ የሚችሉ ፣ ከግል ጥቅም የተላቀቁ ፣ ለሁለንታዊው ብቻ ቅድሚያ የሚሰጡ ፈላጊዎች ገዥ ሲሆኑ ነው በማለት ተናግሯል ።

አፍላጦን የኖረበት ጊዜ የግሪክ የባሪያ አሳዳሪ ሥርዓት ከፍተኛ ቀውስ ውስጥ የገባበት ወቅት በመሆኑ ለዚህ ኅብረተሰብ ችግር መፍትሔ ለማግኘት ለአስመሳዮችና ለአታላዮች ሥልጣን መያዝ መሣሪያ የሆነውን የግሪክን ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት በማስወገድ በምትኩ ፍጹማዊ የሆነ ነገር ግን በዕውቀት ላይ የተመሠረተ በሁለንታዊነት የሚገዛ ትክክለኛ መንግሥት መመሥረት ነው በማለት ደጋግሞ ተናግሯል ። ይህ መንግሥት በኅብረተሰቡ ተቀባይነት አግኝቶ እውን እንዲሆን ዋናው መሣሪያ ትምህርት ነው በማለት ለመጀመሪያ ጊዜ የትምህርት ይዘት አሰጣጥና ቁጥጥር የመንግሥት ዋናው ጉዳይ መሆኑን ጠቁሟል ።

ሆኖም ይህ መንግሥት የሚመሠረተው በዲሞክራሲያዊ ምርጫ ሳይሆን በግለሰቦች ተፈጥሮአዊ ችሎታ ላይ መሆኑና በአፍላጦንም አስተሳሰብ ሰዎች በተፈጥሮ በገዥና በተገዥ የተከፋፈሉ መሆናቸው የፍልስፍናውን መደባዊ ይዘት ያንፀባርቃል ። በሥነ ዕውቀት አመለካከቱ ከተጨባጭ ይልቅ ረቂቅ እውነትነት አለው ብሎ መናገሩ ፣ ስሜታዊና ሥጋዊ ጥያቄዎችን በዝቅተኛ ደረጃ መመልከቱ ፣ የሰውን ህልውናና ክብር በሐሳብ ውስጥ ብቻ ማስቀመጡ በአጠቃላይ ሲታይ ከጭቆና ሥርዓት የመነጨ አስተሳሰብ መሆኑ ግልጽ ነው ። በአንጻሩም የአፍላጦን አስተሳሰብ ቁስአካላዊ ዓለምን አስመሳይ ዓለም ማድረጉና ለቁስአካላዊ ጥያቄዎች ዝቅተኛ ግምት መስጠቱ ፣ የእእምሮ ሥራ የምርት ሥራ የበላይና ገዥ መሆኑን የሚደ

ግፍ በመሆኑ ለመደባዊ አገዛዝ አመቶ አመ ለካክት የሚሰጥ ነው ።

(ለቅራጥሰን ፣ አንደበተኛነትን ፣ አርበጣጣሊ ሰን ይመለከቷል ።)

አፍሪካ ሶሻሊዝም (የ—)

(African Socialism)

በአሁኑራዊነት ላይ የሚያተኩር በአ ፍሪካ ልምድ ፣ በጋርዮሽ ይዞታ ፣ በጉሳ ወይም በነገድ ገብረተሰብ ላይ ተመሥርቶ ሶሻሊ ዝምን ለመገንባት የሚደረግ እንቅስቃሴ ነው ።

ለዚህ ዓይነቱ እንቅስቃሴ ዋናው ምክንያት የነጭ ወይም የቅኝ ገዥዎች ጥላቻ ነው ። ከነፃነት በኋላ ብዙ የአፍሪካ ሀገሮች መሪዎች በቅኝ ገዥዎች ላይ አድርገው በነበረው ጥላቻ በመገፋፋት የካፒታሊስቲን ፈለግ ከመከተል ይልቅ ሶሻሊስት መሆንን መርጠዋል ። ለየሀገሮቻቸውም ተሰማሚ መስሎ በታያቸው መንገድ ሶሻሊዝምን የዕድገት ፈለግ አድርገዋል ። በብዙ የአሁኑ ከፍሎች ሶሻሊዝም የዕድገት ፈለግ ተደርጎ ቢወሰድም ዓላማው በተጨማሪ ግቡን ሊመታ አልቻለም ።

ለዚህ አለመሳካት የሚጠቀሱት ምክንያቶች አያሌ ቢሆኑም ሕዝቡን የሚመራ ፓርቲ አለመኖሩ ፣ ሕዝቡ ከማርክሳዊ ሌኒኖዊ ርዕዮተዓለም ጋር እንዲተዋወቅ ከማድረግ ይልቅ የሃይማኖትና የጎሳ እምነት እንዲከተል መደረጉ ፣ በአመራር ላይ ያሉት ግለሰቦች ለሶሻሊዝም ያላቸው ታማኝነት አፍአዊ ሆኖ መቅረቱ ናቸው ።

ሶሻሊዝም በይዘቱ ዓለም አቀፋዊ ሲሆን ንድፈ ሐሳባዊ መመሪያውም ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ነው ። ከዚህ ውጭ የሚገነባ ሶሻሊዝም በተግባር የማይገለጽ የይስሙላ ሶሻሊዝም ነው ። በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ላይ ያልተመሠረቱት እንደአፍሪካ ሶሻሊዝም ዓይነቶቹ ግባቸውን መምታት የተሳናቸውም ይህ ሳይንሳዊነት ስለሚጎድላቸው ነው ።

አፍሪካ አንድነት ድርጅት (የ—)

(Organization of African Unity)

በግንቦት 1963 በአዲስ አበባ ከተማ በተካሄደው ነፃ የአፍሪካ ሀገሮች ሰብሰባ የተቋቋመ አሁኑራዊ ድርጅት ነው ። የአፍሪካ አንድነት ድርጅት በአሁኑ ጊዜ 51 አባል ሀገሮች ያሉት ሲሆን በአፍሪካውስጥ ያሉ የብሔራዊ አርነት እንቅስቃሴዎችም በተመልካችነት በሥራው እንቅስቃሴ ይሳተፋሉ ።

የድርጅቱ ዋና ዓላማዎች የአፍሪካን ሀገሮች አንድነትና ትግል ማጠናከር ፣ ተግባርቻቸውን በማስተባበር በመካከላቸው ያለውን ትብብር ማዳበር ፣ የእያንዳንዱን አባል ሀገር ብሔራዊ ልዕልና የግዛት አንድነት ማስከበርና ነፃነቱን ማስጠበቅ ፣ በመላው አፍሪካ የቅኝ ግዛትነት ሥርዓትን መደምሰስና በአባል ሀገሮች መካከል ዓለምአቀፍ ትብብር እንዲጠናከር ማድረግ ናቸው ። ለነዚህ ዓላማዎች ግብ መምታትም የድርጅቱ አባል ሀገሮች በውጭ ፖሊሲ ፣ በኢኮኖሚ ፣ በሳይንስና በቴክኖሎጂ ፣ በመከላከያና በደገንነት ፣ በትምህርት ፣ በባህልና በጤና ጥበቃ እንቅስቃሴዎቻቸውን ለማስተባበር ተስማምተዋል ።

የአፍሪካ አንድነት ድርጅት በአባል ሀገሮች መካከል የእኩልነት መረጋገጥን ፣ በአባል ሀገሮች የውስጥ ጉዳይ ጣልቃ አለመግባትን ፣ የግዛት አንድነትና ነፃነት ማክበርን ፣ ቅራኔዎችን ስላማዊ በሆነ ውይይት መፍታትን ፣ በአፍሪካ የሚገኙትን የብሔራዊ አርነት እንቅስቃሴዎች መርዳትንና የገለልተኝነትን መርህ ማራመድን ያበረታታል ።

ድርጅቱ ለነፃነታቸው የሚዋጉትን የአፍሪካ ሕዝቦች ለመርዳት በአቋቋሙ የነፃነት ኮሚቴ አማካይነት ብዙ አስተዋጽኦ ከማድረጉም በላይ አባል ሀገሮች ከበጀታቸው አንድ በመቶውን ለዚህ ጉዳይ ለማዋል ቃል ገብተዋል ። በአፍሪካ ሀገሮች መካከል የኢኮኖሚ ትብብር ለማጠናከርም በድርጅቱ እርዳታ የአፍሪካ ልማት ባንክና የኢኮኖሚ ዕድገትና ፕላን ተቋም ተመሥርቷል ። ድርጅቱ በአባል ሀገሮች መካከል የሚነሡትን ግጭቶችና ቅራኔዎች ለመፍታት

የተለዩ አስታራቂ ኮሚቴዎችን በማቋቋም ብዙ የተሳኩ ድርጊቶችን አከናውኗል ። ድርጅቱ ለነፃነታቸው ይታገሉ የነበሩትን የፖርቱጋል ቅኝ ግዛቶችንና የዚምባብዌ ታጋዮችን በመርዳትም ነፃነታቸውን እንዲቀዳጁ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ። በአሁኑ ጊዜም የናሚቢያ የነፃነት እንቅስቃሴና የደቡብ አፍሪካ ሕዝብ በዘረኝነት ላይ የሚያካሂዱትን ትግል እየረገጸ ነው ።

የድርጅቱ ከፍተኛው የአመራር አካል በየዓመቱ የሚሰበሰበው የአባል ህገሮች መሪዎች ስብሰባ ነው ። እያንዳንዱ አባል ሀገር አንድ ድምፅ ያለው ሲሆን ውሳኔዎች በሁለት ሦስተኛው ከተደገፉ ይጸድቃሉ ። በመሪዎች ስብሰባ መካከል ባለው ጊዜ የድርጅቱ የበላይ አመራር አካል ሆኖ የሚሠራው በዓመት ሁለት ጊዜ የሚሰበሰበው የአባል ህገሮች የውጭ ጉዳይ ሚኒስትሮች ስብሰባ ነው ። የመሪዎች ስብሰባ የድርጅቱን ዋና ፀሐፊ ይመርጣል ። ዋና ፀሐፊውም የድርጅቱን የቀን ተቀን የሥራ እንቅስቃሴ የሚያካሂደውን ለከፊታሪያቱን ይመራል ። በተጨማሪም ድርጅቱ በኢኮኖሚ ፣ በማኅበራዊ ጉዳዮች ፣ በትምህርት ፣ በሳይንስ ፣ በባህል ፣ በጤና ጥበቃና በመከላከያ የተለያዩ ኮሚሽኖች አሉት ። የድርጅቱ ዋና መሥሪያ ቤት በአዲስ አበባ ይገኛል ።

ድርጅቱ እስከ አሁን ብዙ ጠቃሚ ሥራዎች የሠራ ቢሆንም በሥራው ግን በየጊዜው ብዙ እክሎች አጋጥመውታል ። ችግሮቹ የሚመነጨትም አባል ህገሮች የሚከተሉት ርዕዮተዓለም የተለያዩና የኢምፔሪያሊዝም ጣልቃገብነት ከፍተኛ በመሆኑ በተለያዩ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ችግሮች ላይ ተፃራሪ አቋሞች ስለሚይዙ በአንዳንድ ችግሮች መፍትሔ ፍለጋ ላይ አለመግባባት ይፈጠራል ።

አፍሪካና የእስያ ሕዝቦች አንድነት ድርጅት (የ—)

(Afro-Asian Peoples' Solidarity Organifation)

የአፍሪካና የእስያ ሕዝቦች ፀረ ኢምፔሪያሊስት የትግል ኅብረት ነው ። ይህ አንድነት የአፍሪካንና የእስያን ሕዝቦች ፀረ ቅኝ አገዛዝና ፀረ ኢምፔሪያሊስት ትግል በማስተባ

በር የብሔራዊ አርነት ንቅናቄዎችን ለማጠናከር በነበረው ዓላማ መሠረት በህንድ ፣ በስሪላንካ ፣ በኢንዶኔዥያ ፣ በፓኪስታንና በቦርማ አሳሳቢነት በ1955 በባንዱንግ የተደረገው ሃያ ዘመኝ የአፍሪካና የእስያ ህገሮች ተወካዮች በተገኙበት ስብሰባ ውሳኔ መሠረት በ1957 በካይር ተመሠረተ ። በወቅቱ ነፃነታቸውን ያልተቀዳጁት የአፍሪካና የእስያ ሕዝቦችም በብሔራዊ አርነት ንቅናቄዎቻቸው አማካይነት በስብሰባው ሊካፈሉ ችለዋል ።

የባንዱንግ ስብሰባ ተካፋዮች ቅኝ አገዛዝን ፣ የዘር መድልዎንና የኢምፔሪያሊስቶችን ፀረ ሰላም ፖሊሲ በማውገዝ ቅኝ አገዛዝን ከአህጉሮቻቸውና በአጠቃላይም ከዓለም ለማጥፋት ለሚደረገው ትግል ቆርጠው መነሣታቸውን በአንድ ድምፅ ገልጹ ። በህገሮች መካከልም ከተፅዕኖ ነፃ የሆነ በእኩልነትና በመደጋገፍ ላይ የተመሠረተ ግንኙነት እንዲኖር ጠየቁ ።

ይህንን ዓላማ ለማጠናከር ሁለተኛው የአፍሪካና የእስያ ሕዝቦች አንድነት ስብሰባ በ1963 በኮናክሪ ተደረገ ። መተዳደሪያ ደንቡንም በመቅረብ የተቀነባበረ ድርጅታዊ ህልውና ያገኘው በዚህ ወቅት በመሆኑ የኮናክሪው ስብሰባ ለድርጅቱ ጥንካሬ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ። በ1965 በአልጄሪያ የተደረገውም ስብሰባ ይህንን ፀረ ቅኝ አገዛዝና በተለይም የአፍሪካና የእስያ ሕዝቦች የኢኮኖሚ ችግሮቻቸውን ለማቃለል የሚያደርጉትን የጋራ ትግል አጠናክሯል ። ከዚህም በላይ በ1966 በሀቫና የተደረገው ስብሰባ ከአፍሪካና ከእስያም አልፎ የላቲን አሜሪካን ሕዝቦች ፀረ ኢምፔሪያሊስት ትግል በአንድ መድረክ ለማስባሰብ ችሏል ።

የአፍሪካና የእስያ ሕዝቦች አንድነት ድርጅት ከተመሠረተ ወዲህ በተለያዩ የዓለም አካባቢዎች የኢምፔሪያሊዝምን ቀጥተኛና ሰው-ርቅኝ አገዛዝን ፣ ዘረኝነትንና ጽዮናዊነትን ለማጥፋትና በሕዝቦች መካከል በእኩልነትና በመደጋገፍ ላይ የተመሠረተ የባህልና የኢኮኖሚ ግንኙነቶች እንዲጠናከሩ በሚደረገው ጥረት ያልተቆጠበ የምራልና የቁሳቁስ ድጋፍ በማድረግ የትግል አጋርነቱን ገልጿል ። ከዚህም በላይ በዓለም ሰላምና ዲሞክራሲያዊ ለሆነ አዲስ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ግንኙነት

መመሥረት ከፍተኛ ዓለምአቀፍ ሰብሰባዎችን፣ ሴሚናሮችን፣ ሲምፖዚየሞችን አካሂዷል። ከነዚህም ውስጥ ከሚያዝያ 21-23፣ 1974 “በድንበር ዘለል ዓለምአቀፍ ኩባንያዎች ሚናና በአካፍሚ ዕድገት ስትራቴጂ” ላይ በአዲስ አበባ የተካሄደው ዓለምአቀፍ ሰብሰባ አንዱ ነው።

አፓርታይድ (Apartheid)

የዘር መድልዎንና የነጮችን የበላይነት በመቀበል ነጩን “ከፍተኛ”፣ “ምርጥ”ና “ንጹሕ”፣ ጥቁርን የበታችና ተዋራጅ አድርጎ የሚቆጥር በደቡብ አፍሪካ በተግባር ላይ ያለ የሌሎች የዘረኝነት ፖሊሲ ነው። የአፓርታይድ ፖሊሲ የተከሰተው አውሮፓውያን አካባቢውን በቅኝ ግዛትነት ከያዙ በት ከ17ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ እን ሥቶ ቢሆንም የዘረኛው መንግሥት ዋና ፖሊሲ የሆነው ግን በድክተር ማላን የሚመ ሬው ብሔራዊ ፓርቲ ከታወጀ በኋላ ማሰትም ከ1948 አንሥቶ ነው።

አፓርታይድ የነጮች የበላይነት ማስ ጠበቂያ መሣሪያ ሲሆን ለጥቁሮች ግን ሰብአዊነታቸው ተገፎ ማገበራዊ ኑሮአቸው እንዲቆረቁጥና ህልውናቸው ከፍተኛ አደጋ ላይ እንዲወድቅ የሚደረግበት የሌሎች አድ ጋሪ ፖሊሲ ነው። የአፓርታይድ ፖሊሲ የነ ጮችን የበላይነት ለማስጠበቅ የሚከተሉትን ዓላማዎች ተግባራዊ ያደርጋል፡

1. ነጮችንና ጥቁሮችን ለያይቶ ማኖር፣
2. የጥቁሮችን ከስፍራ ወደስፍራ መዘዋወር መቆጣጠር፣
3. የጥቁሮች የተለየ የልማት ስፍራ እየተባለ በሚታወቀው ዕቅዳቸው ጥቁሮችን በተወሰኑ ለምነት በሌላ ላቸው (ባን-ክስቃን) ከፍሎች ማስፈር።

በዚህ ፖሊሲ ተግባራዊ መሆን 87% የሚሆነው ለምና ከፍተኛ የተፈጥሮ ሀብት ከምችት ያለው መሬት አራት ሚሊዮን ተኩል ለሚሆኑት ነጭች ሲሰጥ፣ ቁጥራቸው ከ18 ሚሊዮን በላይ የሚሆኑት ጥቁሮች ግን በተቀረው 13% በሆነው፣ ለምነት በሌለውና

ለኑሮ አደገኛ በሆነው አካባቢ ተወስነው ለችግርና ለአልቂት ተዳርገዋል።

ዘረኛውና ፋሺስቱ የደቡብ አፍሪካ መን ግሥት በጥቁሮች ላይ ኢሰብአዊ ጭፍጨፋና በደል የሚፈጽመው በዓለም አቀፍ አምፔሪ ያሊዝም እየታገዘ ነው። የተለያዩ አምፔሪ ያሊስት ሀገሮች በተለይም የአሜሪካ፣ የእንግ ሲዝ፣ የፈረንሳይ፣ የምዕራብ ጀርመን፣ የጃ ፓን፣ የእስራኤልና የመሳሰሉት ሀገሮች ምና ፖል ኩባንያዎች ከደቡብ አፍሪካ እጅግ ከፍተኛ የሆነ ትርፍ የሚያጋብሱ በመሆ ናቸው የደቡብ አፍሪካን መንግሥት እት ፈው ደግፈው መያዛቸው ብቻ ሳይሆን የኑ ከሊዮር ጦር መሣሪያ ባለቤት እንዲሆን ወደ ማብቃትም ደርሰዋል።

በ1957 የተባበሩት መንግሥታት ጠቅ ላላ ጉባኤ የአፓርታይድን ኢሰብአዊነትና ለዓለም ሰላም ያልውን ጠንቀኝነት በመገን ዘብ ዘረኛው መንግሥት ይህን ፖሊሲውን እንዲተው፣ የሚደግፉትም መንግሥታት ከዚህ ተግባራቸው እንዲቆጠቡ ጠይቋል። ይሁን እንጂ ደቡብ አፍሪካ የተባበሩት መንግሥ ታትን ውሳኔዎችም ሆነ የዓለም ተራማጅ ኃይሎችን ተደጋጋሚ ውግዘት ከምንም ባለ መቁጠር በፋሺስታዊና ዘረኛ ፖሊሲዋ ገፍ ታበታለች። በዚህም የአፍሪካን ደኅንነት ብቻ ሳይሆን የዓለምን ሰላም ከፍተኛ አደጋ ላይ ጥላለች።

የደቡብ አፍሪካ ሕዝብ ከአፓርታይድ የጭቆና ሥርዓት ለመላቀቅና የመብቱ ባለ ቤት ለመሆን በአፍሪካን ናሽናል ኮንግራስ አመራር ቆራጥ ትግል እያካሄደ ነው። ይህ ንንም ትግል የዓለም ተራማጅ ኃይሎች ከላብ በመደገፍ ወደዘላቂ ድል እንዲያመራ አስተ ዋጽኦ በማድረግ ላይ ይገኛሉ።

(ዘረኝነትን፣ ጽዮናይትን ይመለከታል።)

ኢ.መ.ሠ.ረ.ታ.ዊ ቅ.ራ.ኔ.ዎች (Non-Basic Contradictions)

ኢ.መ.ሠ.ረ.ታ.ዊ ቅ.ራ.ኔ.ዎች የሚባሉት በከ ስተቶች ቅስቃሴና ዕድገት ውስጥ የወሰኝነት ሚና የሌላቸው ብዙውን ጊዜ ሁለተኛ ደረጃ በመባል የሚታወቁት ቅ.ራ.ኔ.ዎች ናቸው። ሕይወት ባላቸውና በሌላቸው ነገሮች ውስጥ

ከከስተቱ ውስጣዊ ተቃራኒ ሂደቶች ውጭ ከስተቱ በአካባቢው ካሉ ሌሎች ከስተቶች ጋር የሚኖረው መስተጋብርና ከዚህም የሚመነጭ ቅራኔ አለ ። ይህ ውጫዊ ቅራኔ ግን ተፅዕኖ ከሚኖረው በቀር ለከስተቱ መኖር ወይም አለመኖር ወሳኝ አይደለም ። በኅብረተሰብ ዕድገትም ውስጥ እንዲሁ ወሳኝነት የሌላቸው ከመሠረታዊው ቅራኔ የሚመነጨ ቅራኔዎች አሉ ። እነዚህም በመሠረታዊ ፍላጎታቸው ግጭት በሌላቸው መደቦች መካከል ያሉ ወይንም ከዕድገት ልዩነት የተነሣ በአንድ መደብ ውስጥ ባሉ ማኅበራዊ ክፍሎች መካከል ሊኖሩ የሚችሉ ቅራኔዎች ናቸው ።

በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓተ ማኅበር ከባሪያ አሳዳሪውና ከባሪያው ሌላ “ነፃ” ሰዎች ነበሩ ። እነዚህ ነፃ ሰዎች መጠነኛም ቢሆን ከባሪያው ጋር ቅራኔ ነበራቸው ። በፊውዳሎም ሥርዓት ከመሬት ከበርቴውና ከገባሩ ጎን የራሳቸው መሬት ኖሯቸው የራሳቸው ጉልበት ተጠቃሚ የሆኑ አራሾች አሉ ። የጠቅላላው ሥርዓት ጫና ያለባቸው ቢሆንም ከገባሩ የተሻሉ በመሆናቸው ገባሩ በበጎ ዓይን አይመለከታቸውም ። በካፒታሊስት ሥርዓት በተለይ በመጀመሪያ የዕድገት ደረጃው እንዲሁ ከካፒታሊስትና ከወዝአደሩ ጉን የራሳቸው የማምረቻ መሣሪያ ባለቤቶችና የኅልበታቸው ተጠቃሚ የሆኑ ንዑስ ከበር ቴዎች አሉ ። ካፒታሊዝም እያደገ በሄደ መጠን በአብዛኛው እየተደቆሱ የሚሄዱ ቢሆንም የግል ንብረት ባለቤቶች በመሆናቸው ከወዝአደሩ ጋር ቅራኔ አላቸው ። በዳቦሪ የካፒታሊስት ንብረተሰብም እንዲሁ ከዕድገት አለመመጣጠን የተነሣ የሚፈጠሩ መለስተኛ ቅራኔዎች አሉ ። ለምሳሌ በገጠርና በከተማ ፣ በወዝአደርና በገበሬ ፣ በአእምሮና በጉልበት ሥራ ወዘተ ... ። እነዚህ መሠረታዊ ያልሆኑ ቅራኔዎች መሠረታዊው ቅራኔ ከተፈታ በኋላ እንኳን ለረጅም ጊዜ የሚኖሩ ሲሆን የሚፈቱበት መንገድ ከመሠረታዊ ቅራኔ የተለየ ነው ። እነዚህ ኢ.መሠረታዊ ቅራኔዎች በጠቅላላው ሕዝብ ትግልና ግንዳር ቀደሙ ፓርቲ በሚያደርገው ጥረት መሠረታዊ ጥቅማቸው በማይጋጭ ማኅበራዊ ክፍሎች መካከል በሚካሄድ ጎሰና ግለጎሰ አግካይነት ይፈታሉ ። መሠረታዊ ቅራኔዎችን ከመፍታት በፊት በነዚህ መለስተኛና

ጥቃቅን ቅራኔዎች ላይ ማትኮርና ለመፍታትም መሞከር ግን “ከፈረሱ በፊት ጋራ ውን ማስቀደም” ይሆናል ።

(ቅራኔን ፣ መሠረታዊ ቅራኔን ይመለከታል ።)

ኢ.መደባዊ ፍልስፍና

(Non-Class Philosophy)

ኢ.መደባዊ ፍልስፍና የመደብ ጥቅምን የማያንፀባርቅ ፣ መደቦች በሌሎበት ማለትም በከሚኒስት ሥርዓት ውስጥ ሊኖር የሚችልና ስለተፈጥሮ ፣ ስለኅብረተሰብ ፣ ስለሰው አስተሳሰብና የዕውቀት ሂደት አጠቃላይ ጥያቄዎችን የሚመለከት ፍልስፍና ነው ። ሆኖም በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የመደቦችን ጥቅም የማያንፀባርቅ የፍልስፍና ፈርጅ ሊኖር አይችልም ።

የሐሳባዊ ፍልስፍና ልዩ ልዩ ዘርፎች ኢ.መደባዊ መሰላው ለመታየት ይሞክራሉ፤ ሐሳባዊው ደረጃ ፈላጎጆች የፍልስፍና አስተሳሰቦች ከመደብ ጥቅም ጋር እንደማይዛመዱ ፣ መንግሥትና ፍልስፍና ከመደብ በላይ እንደሆኑ አስመስለው ያቀርባሉ ። ዳሩ ግን በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የፍልስፍና የሚታቀፉ አስተሳሰቦች የመደብን ጥቅም የሚያንፀባርቁና መንግሥት በገዥው መደብ ጥቅም የሚመራ በመሆኑ መንግሥትና ፍልስፍና ቀጥተኛና የቅርብ ዝምድና አላቸው ። በመደብ ኅብረተሰብ ውስጥ የዕውቀት (የፍልስፍና) ስርጭት ፣ ይዘትና ተግባራዊነት ከገዥው መደብ ጥቅም ጋር የተያያዘ በመሆኑ ከመንግሥት ቁጥጥር ውጭ ሊሆን አይችልም ።

(መደባዊ ፍልስፍናን ፣ የፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄን ፣ ፓርቲ ፍልስፍናን ይመለከታል ።)

ኢ.ምርታዊ ሥራ

(Non-Productive Labour)

በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ በቀጥታ ቁሳዊ ሀብትን ለማምረት ያልዋለ ሥራ ኢ.ምርታዊ ሥራ ይባላል ። ኢ.ምርታዊ ሥራ በሕክምና ፣ በአስተዳደር ፣ በሀገር ደገንነትና በመ

ከላከያ ፣ በባህል ፣ በመምህርነት ፣ በንግድ ፣ በባንክ አገልግሎት ፣ በሌሎች አገልግሎት ሰጪ ተቋሞችና በመሳሰሉት መስኮች ይከናወናል ። ሆኖም በተወሰኑ የአገልግሎትና የኢኮኖሚ ዘርፎች ስምሳሌ በሆቴሎች ኢንዱስትሪ ውስጥ ምግብ በማዘጋጀት የተሰማሩት ሠራተኞችና የምርት ውጤቶችን ከምርት ቦታ ወደ ገበያ ቦታ በማጓጓዝ የተሰማሩ የትራንስፖርት ሠራተኞች በምርታዊ ሥራ ላይ የተሰማሩ ናቸው ። ኢ.ምርታዊ ሥራ ቁሳዊ ሀብት የማይፈጠር የሥራ ዓይነት ቢሆንም እንደየሥርዓተ ማኅበሩ ሁኔታ ስምርት ሥራ መሳካት የሚሰጠው አገልግሎት ጠቃሚነቱና አስፈላጊነቱ የጎላ ነው ። በእንደ ጎብረተሰብ ውስጥ ከሚኖረው የሥራ ክፍፍል አንጻር የተወሰኑ የጎብረተሰቡ አባሎች በምርታዊ ሥራ ላይ ሲሰማሩ ሌሎች ደግሞ በኢ.ምርታዊ ሥራዎች ላይ ይሰማራሉ።

በኢ.ምርታዊ ሥራ ላይ የተሰማሩት ሠራተኞች የሚያገኙት ገቢ የሚመነጨው በምርታዊ ሥራ ከተፈጠረው ብሔራዊ ገቢ ነው ። ጠቃሚ ኢ.ምርታዊ ሥራ ስተሟላ የኢኮኖሚ ዕድገት አስፈላጊ የሆነና ለምርታዊ ሥራ ጠቃሚ የመሠረት ድጋፍ የሚሰጥ የሥራ ዓይነት ነው ። በካፒታሊስቲክ ሥርዓት ውስጥ ስጎብረተሰቡ ጠቃሚ ያልሆኑ ኢ.ምርታዊ የሥራ ዓይነቶች አሉ ። ስምሳሌ የተንዛዛ የሸቀጥ ማስታወቂያ ሥራ ኢ.ምርታዊ ሥራ ነው ።

በሶሻሊስት ጎብረተሰብ ውስጥ ኢ.ምርታዊ ሥራ በማዕከላዊ ደረጃ የሚደራጅና ስምርታዊ ሥራ ተገቢና ጠቃሚ አገልግሎት የሚሰጥ ነው ። በሶሻሊስት ጎብረተሰብ ውስጥ ጠቃሚ ያልሆኑ ኢ.ምርታዊ ሥራዎች ሊከሰቱ የሚችሉበት ቁሳዊ መሠረት የሰም ።

እንደ ኢትዮጵያ ባሉ ቴክኖሎጂ ባልዳ በረባቸው ሀገሮች በኢ.ምርታዊ ሥራዎች ላይ የተሰማሩት ሠራተኞች ቁጥር መብዛትና በአንጻሩ በምርታዊ ሥራ ላይ የተሰማሩት ሠራተኞች ቁጥር ማነስ የሚመረተውን ቁሳዊ ሀብት ዝቅ ያደርገዋል ። ሆኖም የጎብረተሰቡ የዕድገት ደረጃና የሳይንስና የቴክኖሎጂ ዕድገት እጅግ ከፍተኛ ከሆነና የሥራ ምርታዊነትም በዚህ መጠን ካደገ ቁጥራቸው እነሰተኛ በሆኑ በምርታዊ ሥራ ላይ በተሰማሩ

ሠራተኞችም እጅግ ከፍተኛ ቁሳዊ ሀብት ሊመረት ይችላል ።

(ምርታዊ ሥራን ይመለከታል ።)

ኢ.ምክኑያዊነት
(Irrationalism)

በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ዓለም ምክኑያዊ ባልሆነና በቀጥታ ሊታወቅ በማይችል ኃይል ይገዛል የሚል አዝማሚያ ኢ.ምክኑያዊነት ይባላል ። ቁስለካልነትና ሐሳባዊነት ዓለም በምክኑያዊ ሕግ እንደሚገዛ የሚቀበሉ በመሆናቸው ኢ.ምክኑያዊነት የሚቃወመው ሁለቱንም ነው ። ኢ.ምክኑያዊነት ሕግን በደመነፍሳዊ ወይም ፍጹም ስሜታዊ በሆነ ኃይል ወይም ንቁ ባልሆነ ፈቃድ ወይም ደግሞ በዘር ልዩነትና የበላይነት ወዘተ... በመተካት ሕይወትን አሳዛኝ ወይም ፋይዳቢስ አድርጎ ለማትረብ ይሞክራል ። የዕውቀትን ምክኑያዊ ባሕርይ በመካድም ዕውቀትን በጭልታ ፣ በስርፀት ፣ በተማል ሉአዊነት ወዘተ... የሚገኝ በማድረግ ምሥጢራዊ የሆነ ሥነ ዕውቀትን ያራምዳል ። ኢ.ምክኑያዊ ፍልስፍና የሚመነጨው ጎብረተሰብ በቀውስ ወይም በጦርነት ውስጥ በሚገኝበት ጊዜ ነው ።

(ሀልውናነትን ፣ በርግሰንን ፣ ሾፐንሀውርን ፣ ፋሺዝምን ፣ ኒቶን ይመለከታል ።)

ኢ.ምፔሪያሊዝም
(Imperialism)

ኢ.ምፔሪያሊዝም ሞኖፖል ካፒታሊዝም ማለት ነው ። ኢ.ምፔሪያሊዝም የካፒታሊዝም ከፍተኛውና የመጨረሻው ደረጃ እንዲሁም የሶሻሊስት አብዮት ዋዜማ ነው ። በነፃ ውድድር ደረጃ ይገኝ የነበረው ካፒታሊዝም ከ1870ዎቹ በኋላ ቀስ በቀስ ወደ ሞኖፖል ደረጃ እያደገ ሄዶ በ19ኛው ምዕት ዓመት መጨረሻና በ20ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ ወደ ኢ.ምፔሪያሊዝም ደረጃ ተሸጋገረ ።

ታላቁ አብዮታዊ ምሁር ሌኒን በግር ክስና በኤንግልስ ሥራዎች ላይ በመመሥረ

ትና የዘመኑን የካፒታሊስት ሀገሮች ተጨባጭ ሁኔታዎች በማጠቃለያ ኢምፔሪያሊዝም የካፒታሊዝም ከፍተኛ ደረጃ በተሰጠው እጅግ በታወቀው ጽሑፍ ስለኢምፔሪያሊዝም ሳይንሳዊ ንድፈ ሐሳብ አበረከተ ። ሌኒን እንደ መለከተው ኢምፔሪያሊዝም አምስት መሠረታዊ የሆኑ ኢኮኖሚያዊ ገጽታዎች አሉት ። እነሱም ፡

1. የምርትና የካፒታል መሰባሰብ ወደ ከፍተኛ ደረጃ ማደግ በኢኮኖሚው ውስጥ ወሳኝ ሚና የሚጫወቱ የሞኖፖል ድርጅቶች እንዲፈጠሩ ግድረግ ፤
2. የባንክ ካፒታል ሞኖፖል ከኢንዱስትሪ ካፒታል ሞኖፖል ጋር መዋሃድና በዚህ የፋይናንስ ካፒታል ላይ የተመሠረተ የፋይናንስ አገዛዝ መፈጠር ፤
3. የካፒታል ከብሔራዊ ድንበሩ አልፎ ወደሌሎች ሀገሮች መዘመን ፤
4. ዓለምን በመካከላቸው የሚከፋፈሉ ዓለም አቀፍ የሞኖፖል ድርጅቶች ጎብረት መከሰት ፤
5. ታላላቅ ካፒታሊስት ሀገሮች ዓለምን በመካከላቸው የመቀራመቱን ተግባር መፈጸም ፣ ናቸው ።

ኢምፔሪያሊዝም የካፒታሊዝም ሞኖፖል ደረጃ ነው የሚባለው በዚህ የካፒታሊዝም የዕድገት ደረጃ ኢኮኖሚው በሞኖፖል ድርጅቶች ቁጥጥር ሥር ስለሚወድቅ ነው ። በካፒታሊዝም የነፃ ውድድር ደረጃ ተሰላሳይ ሸቀጥ የሚያመርቱ ቁጥራቸው ጭርካታ የሆኑ እንቅስቃሴያቸው ያልተቀናጀ ትናንሽ አምራች ድርጅቶች በተለያዩ የግል ካፒታሊስቶች ባሰቡትነት የተያዙ ነበሩ ። በመካከላቸው ይካሄድ የነበረው ውድድርም ልንገራዊ አኩሪነት ነበረው ። በኢምፔሪያሊዝም የዕድገት ደረጃ የምርትና የካፒታል መሰባሰብ የሞኖፖሎችን መፈጠር በግስክተኛ ሞኖፖሎችን በጎብረተሰቡ ውስጥ ያልተገኘ ወሳኝ የሆኑ የጎብረተሰቡን የምርት ማገገያዎች የራሳቸው በማድረግ የኢኮኖሚና የፖለቲካ የበላይነት አገኙ ፤ ይህንንም ጭታ በማድረግ የወዘአደሩ መበዝበዝ እን

ዲባባስ አደረጉት ። ትናንሽና መካከለኛ ሸቀጥ አምራቾችን በቁጥጥራቸው ሥር በማዋል ከፍተኛ ሀብት ማሰባሰብ ጀመሩ ።

በቅድመ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ደረጃ የኢንዱስትሪ ካፒታል ሞኖፖሎችን በታይዞይን ነበር ። በዚያን ጊዜ ባንክ እንደአቀባባይ በማገልገል ነበር ከጎብረተሰቡ ገንዘብ በመሰባሰብ በአምራችነትና በንግድ መስክ ለተሰማሩ ካፒታሊስቶች የብድርና የመሰባሰብ ግልጋሎቶችን ይሰጥ የነበረው ። በኢምፔሪያሊዝም ደረጃ ግን ትላላቅ ባንኮች በኢንዱስትሪዎች ውስጥ አከሲያን በመግዛት ሥልጣናቸውን እያስፋፉ ሄዱ ፤ አምራች ድርጅቶችም አከሲያኖችን በመግዛት በባንኮች ውስጥ ሰርገው ገቡ ። በዚህም ውጤት የባንክ ካፒታልና የኢንዱስትሪ ካፒታል መዋሃድና የፋይናንስ ካፒታልና የፋይናንስ አገዛዝ መፈጠር ነው ። የኢምፔሪያሊዝም ሞኖፖል ጠባይም የኢንዱስትሪ ካፒታል ሳይሆን የፋይናንስ ካፒታል ነው ። ይህንንም የፋይናንስ ካፒታል በቁጥጥራቸው ሥር የዋሉ ጥቂት ካፒታሊስቶች የፋይናንስ አገዛዝን መሠረቱ ። በዚህ መሠረት ኢኮኖሚውን በቁጥጥራቸው ሥር በማድረግ አልፎ የፖለቲካ ሥልጣንም ያዙ ። ከፍተኛ የመንግሥት ባለሥልጣኖችንና ሕግ አውጪዎችን የነሱ አፈቀላጤዎች በማድረግ የመንግሥቱን መዋቅር መቆጣጠር ጀመሩ ። አሰፈላጊ ሆኖ ሲያገኙትም አራሳቸው በመንግሥት አስተዳደር ውስጥ ቁልፍና መሪ በታዎችን ይይዙ ጀመሩ ።

በኢምፔሪያሊዝም የዕድገት ደረጃ የካፒታል ወደ ውጭ ልክት ከፍተኛ በታማግኘት የፋይናንስ አገዛዝን ከመመሥረት ጋር አብሮ የሚታይ ነው ። ካፒታልን ወደ ውጭ መላክ በቅድመ ሞኖፖል ደረጃ የነበረ ቢሆንም ዋነኞቹ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ግንኙነቶች ይካሄዱ የነበሩት በሸቀጥ ሸቀጥ ልውውጥ አማካይነት ነበር ። በሞኖፖል ካፒታሊዝም ደረጃ ግን ምንም እንኳን የውጭ ንግድ ቢደራም ካፒታልን ወደ ውጭ መላክ በዓለምአቀፍ ግንኙነት ከፍተኛውን በታይዞይን ነው ካፒታሊዝም እየዳበረ ሲሄድ በዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ “የተትረፈረፈ” ካፒታል እየተከሰተ ይሄ ዳል ። በእነዚህ ሀገሮች ውስጥ “የተትረፈረፈ” ካፒታል የሚፈጠርበት ምክንያት የካፒታ

ሊ.ዝ.ም ዕድገት ራሱ በእነዚህ ሀገሮች ውስጥ ካፒታሊስቶች ካፒታላቸውን በሥራ ላይ በግዋል ትርፍ የሚሰበሰቡባቸው የኢኮኖሚ መስኮች እየጠበቡና የትርፍ መጣኔም እየቀነሰ መሄዱ ነው። “የተትረፈረፈው” ካፒታልም ለሌሎች ካፒታሊስት ሀገሮች መንግሥታትና ካፒታሊስቶች በወለድ ብድር ይሰጣል ወይም በእነዚህ ሀገሮች ውስጥ በቀጥታ በሙሉ ገዋይ መልክ በሥራ ላይ ውሎ ከፍተኛ ትርፍ እንዲያስገኝ ይደረጋል። “የተትረፈረፈ” ካፒታል በተለይ የሚላከውም የካፒታል አጥረት ወደሚታይባቸው፣ ምንጻ ዝቅተኛ ወደሆነባቸው፣ የተፈጥሮ ሀብትና ጥሬ ዕቃዎች ርካሽ ወደሆኑባቸውና ከፍተኛ ትርፍ ሊገኝባቸው ወደሚችሉ ጎረቤት ሀገሮች ነው።

ሞኖፖል ድርጅቶች ከፍተኛ ትርፍ ለመስብሰብ የሚጠቀሙበት መሠረታዊ ዘዴ በሞኖፖል አዳማቸው በመጠቀም ዋጋን በከፍተኛ ደረጃ ወስኖ የምርትን መጠን በመግታት መሆኑ የታወቀ ነው። ስለዚህ ትላልቅ አምራች ድርጅቶች በአንድ በኩል የሀገራቸውን ገበያ በስምምነት በመካከላቸው ይከፋፈላሉ። በሌላ በኩል ደግሞ ሞኖፖል ካፒታሊዝም እየዳበረ ሲሄድ ትላልቅ ሞኖፖል ካፒታሊስቶች የዓለምን ገበያዎች በዚህ አካሄድ በመካከላቸው ይቀራመቷቸዋል። በእነዚህ ካፒታሊስቶች ግፊትም የካፒታሊስቲ ዓለም ኃያላን መንግሥታት ዓለምን በቅኝ ግዛትነት በመካከላቸው ተከፋፈሉ። ለምሳሌ በ1876፣ ከአፍሪካ አህጉር ጠቅላላ የመሬት መጠን 10.8% ብቻ ነበር በቅኝ አገዛዝ ሥር የነበረው። ይህ ቁጥር በ1900 ወደ 90.4% ሊመጥቅ ቻለ። የካፒታሊስቲ ዓለም ኃያላን መንግሥታት ዓለምን በመካከላቸው የተከፋፈሉበት ምክንያት ካፒታላቸውን በሥራ ላይ የሚያውሉበት የኢኮኖሚ መስክ፣ የጥሬ ዕቃዎች ምንጭ፣ የሸቀጣ ሸቀጠቻቸው ግራግሬያ ገበያ፣ ርካሽ የሥራ ኃይልና ሌሎች ጥቅሞችንም ለማግኘት ነው።

የካፒታሊስቲ ዓለም ኃያላን ሀገሮች በያዝነው ምዕት ዓመት መባቻ ላይ ዓለምን በመካከላቸው ተከፋፍለው ካበቁ በኋላ ከሚያካሂዱት ብዝሃ አልተገቁም ፣ ሊገቡም አይችሉም። ካፒታሊዝም በይበልጥ እየዳበረ ሲሄድና ልዩ ልዩ የካፒታሊስት ሀገሮች ኢኮኖሚ በተለያዩ ደረጃ እያደገ፣ በመካከላ

ቸው የነበረው የኃይል ሚዛን እየተቀየረ አንገራዊ ዕድገት ያሳዩት ሀገሮች ዓለምን ዳግም ለመከፋፈል ያላቸው ፍላጎት እያደገ ሄደ። በኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም ሀገሮች መካከል የተከሰተው የተካረረ ቅራኔ ሁለት የዓለም ጦርነቶች አስነሥቶ በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠር የሰው ሕይወትና ከፍተኛ የንብረት ጥፋት አስከትሏል።

ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ በቅኝ ግዛቶች ውስጥ የተካሄዱ የአርካት ገቅናቄዎች የኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ምን መሠረት አናጉት። ቁጥራቸው ከፍተኛ የሆነ ቅኝ ግዛቶች የፖለቲካ ነፃነታቸውን በትግላቸው ተጉናፀፉ። በ1960ዎቹ መጨረሻ ላይ በጥቂት የዓለም ከፍተኛ ኮሚፕፕት በስተቀር የዓለም ሕዝቦች የፖለቲካ ነፃነታቸውን ተቀዳጁ። የቅኝ አገዛዝ ሥርዓትም በዚህ አካሄድ ሊፍረከረከ ቻለ።

ሆኖም ከቅኝ አገዛዝ የተላቀቁት ሕዝቦች ስግግር የሆነ የፖለቲካ ነፃነት ቢያገኙም የተሟላ ነፃነት ሊገናፀፉ አልቻሉም። የኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም አንዱ ጠባይ የሆነው እጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ ቀጥታ ቅኝ አገዛዝን በመተካት ቅኝ ግዛት የነበሩትን ወደ እጅ አዙር ቅኝ ግዛትነት እንዲለወጡ አደረገ።

የእጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ የሚከሰተው በኢኮኖሚ፣ በፖለቲካ፣ በርዕዮተዓለም፣ በወታደራዊና በመሳሰሉት መስኮች ሲሆን በመሠረቱ ከቅኝ አገዛዝ ጋር አንድ ነው። ልዩ ነቱ የእጅ አዙር ቅኝ ግዛቶች የራሳቸው ባንዲራ፣ ስግግር መንግሥትና ስግግር የፖለቲካ ነፃነት ያላቸው መሆናቸው ብቻ ነው።

ታላቁ አብዮታዊ ምሁር ሌኒን ኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም በታሪክ ውስጥ ያለውን ስፍራ ሲገልጽ ኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም ሞኖፖል ካፒታሊዝም፣ ወይም በመፈራረስ ላይ ያለ ካፒታሊዝም፣ በመሞት ላይ ያለ ካፒታሊዝም ነው ብሏል። ኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም እየፈራረሰ በመሄድ ላይ ያለ ካፒታሊዝም መሆኑን የሚገልጹት የምርት ግንኙነቶች የምርት ኃይሎችን ዕድገት አፍነው ከሚይዙበት ደረጃ ላይ መድረሳቸውን ያስረዳል። ኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም በመሞት ላይ ያለ ካፒታሊዝምና የሶሻሊስት አብዮት ዋዜማ ነው። በኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም የዕድገት ደረጃ ውስጥ የሶሻሊስት አብዮት ነባራዊና ገሊፍኖ ሁኔታዎች

ይሚላሉ ። ኢምፔሪያሊዝም የሚሞት ካፒታሊዝም ነው ቢባልም በፈቃዱ የታሪክን መድረክ ለቆ የሚጠፋ አይደለም ። ኢምፔሪያሊስቶች የብዝሃነት ሥርዓት ለማቆየት እስከመጨረሻው ከባድ ትግል ያካሂዳሉ ። በአሁኑ ጊዜ እንኳ በዓለም ላይ ታይቶ የማይታወቅ የጦር መሣሪያ ክምችት በማድረግ ዓለም በከፍተኛ የጦርነት ሥጋት ላይ አንድነት ወደቅ አድርገዋል ። ስለዚህ ኢምፔሪያሊዝም ሊደመስስ የሚችለው የዓለም ሠርተኛ አድርገው በሚያደርገው አብዮታዊ ትግል ብቻ ነው ። የሶሻሊስቱ ዓለም እየተጠናከረ መሄድም ለዚህ ትግል ፍራፍግነት አንድ ዋና አስተማማኝ ሁኔታ መሆኑ ይታወቃል ።

አብዮታችን ፀረ ፊውዳል ብቻ ሳይሆን ፀረ ኢምፔሪያሊስት ጭምር በመሆኑ ኢምፔሪያሊዝም በተለይም የአሜሪካ ኢምፔሪያሊዝም የውስጥ ፀረ አብዮተኞችንና የውጭ ወራሪዎችን በማስተባበርና በመርዳት ለጋውን አብዮታችንን በአጭር ለመቅጨት ከፍተኛ ሙከራ አድርጓል ። ከኢምፔሪያሊዝም ጋር የሚደረገው ትግል ወደፊትም የሚቀጥል በመሆኑ ነቅቶ መጠበቅና ከሶሻሊስቱ ዓለምና በአጠቃላይም ከተራማጅ ኃይሎች ጋር ያለንን ግንኙነት ይበልጥ እያጠበቅን ለሶሻሊስት ኅብረተሰብ ምሥረታ የምናደርገውን ጥረት ግጠናክር አማራጭ የማይገኝለት አቋም ነው ።

ኢሰብአዊ ጭፍጨፋ
(Genocide)

ኢምፔሪያሊስቶችና የአድገርት ኃይሎች የኢኮኖሚ ጥቅማቸውንና የፖለቲካ የበላይነታቸውን ለመጠበቅ ሲሉ የአንድን ብሔር፣ ዘር፣ ሕዝብ ወይም የሃይማኖት ተከታዮች ሙሉ በሙሉ ወይም በክፈል የሚያጠፋበት ድርጊት ነው ። የዚህ ዓይነቱን ወደር የሌለው ኢሰብአዊ ድርጊትና አሰከፊ የገጃል የጀርመን ፋሺስቶች በሁለተኛው የዓለም ጦርነት (1939—45) ወቅት በኃይል በያዘቸው ግዛቶች ሕዝቦች ላይ ፈጽመዋል ። የካምፔችያ የፖለቲካ መንግሥትም በሚሊዮን በሚቆጠሩት የራሱ ዜጎች ላይ በወሰደው እርምጃ በግልጽ ታይቷል ። በአሁኑ ጊዝም የዚህ ዓይነቱ ድርጊት የደቡብ አፍሪካ ፋሺስትና ዘረኛ መንግሥት የሀገራውን ጥቁር ሕዝቦች በሚመለከት የሚያራምደው ፖሊሲ ነው ። ጽዮናዊት እሥራኤልም በፍልሰተኛም አረብ ሕዝቦች ላይ የምታካሂደው የወረራና የማሳደድ ተግባር ይህንኑ የአድገርት ኃይላትን ኢሰብአዊ ተግባር የሚያመለክት ነው ።

ኢስክራ
(Iskra)

በ1900 ታትሞ የወጣ የሩሲያ ማርክሳዊ ውያን የመጀመሪያ ኅብእ ጋዜጣ ነው ። ይህም ጋዜጣ ማርክሳዊ ርዥነትንና ለማስፋፋት፣ የሠራተኛውን መደብ ትግል ለማ

ኢምፔሪያሊዝም ከተከሰተበት ጊዜ ጀምሮ ሀገራችን ኢትዮጵያን በተፈጥሮ ሀብቷ፣ በሰፋቷና በሕዝቧ ብዛት እንዲሁም በስትራቴጂያዊ አቀማመጧ ምክንያት ትኩረት አድርጎባት ቆይቷል ። ኢጣሊያ፣ ፈረንሳይ፣ እንግሊዝና አሜሪካ ኢትዮጵያን በቅኝ ግዛትነት ሆነ በእጅ አዙር ቅኝ ግዛትነት በቁጥጥራቸው ሥር ለማዋል በልዩ ልዩ ጊዜያት ያደረጓቸው ጥረቶች ይህንኑ በጥልቅ የሚያሳዩ ናቸው ።

ከኢምፔሪያሊዝም ጋር ባደረገው የረጅም ጊዜ ትግል የኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ ክባድ መስዋዕትነትን በመክፈል ታላላቅ ድሎችን ለመገናኛ ችሏል ። በዚህ አንጻር ኢትዮጵያን ፍንዳታ በፊት ከተካሄዱ መራራ ትግሎች መካከል ከኢጣሊያ ጋር እንደ ኢትዮጵያ ኦቆጣጠር በ1888 የተካሄደውን የሌድዋን ጦርነትና የማያወላውል ሸንፈት ከደረሰባት ከአርባ ዓመታት በኋላም ያካሄደችበትን ፋሺስታዊ ወረራ መጥቀስ ይበቃል ።

ፋሺስት ኢጣሊያ ከሀገራችን ከተባረረችበት በኢትዮጵያ አቆጣጠር ከ1933 በኋላም እንግሊዝና አሜሪካ ከንጉሣዊ አገዛዙ ጋር ጥቂረት በመመሥረት በየተራ የእጅ አዙር ቅኝ አገዛዝን በሀገራችን ውስጥ በቀንደኝነት ሲያካሂዱ ቆይተዋል ። ይህንና የኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ ከብዝሃነትና ከጭቆና ሙሉ በሙሉ ቆላተት ባደረገው ትግል እንደ ኢትዮጵያ አቆጣጠር በየካቲት 1966 አብዮታችን ሊፈኝ በችቷል ።